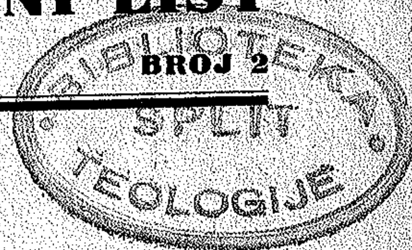
SLUŽBA BOŽJA

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

GODINA IX MAKARSKA 1969. BROJ 2

SVIĆE SVIJETLI DAN

Na njivi Crkve u poslijekocilskom proljeću uz pšenicu nikne ponegdje i kukolj, uz plemenita stabla po koji trn. Na utjehu nam je činjenica da cvjetno stablo liturgijske obnove vrlo bujno raste. Čini se da na tom području crkvenog života ima najmanje nastranosti. (Kod nas se začudo pred tridesetak godina najviše pisalo i govorilo upravo o nastranostima i zabludama liturgijskog pokreta!)

U ovom broju »Službe Božje« upoznajemo naše čitaoce s dvama novim koracima liturgijske obnove: REFORMOM OBREDA SVETOG REDA i REFORMOM ČASOSLOVA. Jedan i drugi zahvat je vrlo temeljit i otvara vrata aktivnom sudjelovanju vjernika.

Međutim reforma Časoslova (budući da se radi o molitvi koja posvećuje sve dane u godini i sva razdoblja svakog pojedinog dana) ima kudikamo veće značenje za pobožnost i život Crkve uopće.

Ovom reformom dolazimo na važnu prekretnicu. Moramo shvatiti značenje ovog časa. Evo se pruža mogućnost kleru, redovnicima i svim vjernicima da izražavaju svoju religiju na stvaran, razuman i suvremen način. Novi Časoslov može i mora ostvariti svakodnevnu trajnu povezanost svakog pojedinca i svake zajednice s Bogom i s ljudima. Preživjele i naivne forme pobožnosti otpadaju i moraju otpasti. Evo svježe i krepke hrane za sve udove otajstvenog tijela Kristova.

Dočekali smo napokon ono za čim su čeznuli mnogi veliki duhovi prošlog i našeg stoljeća, ono što su započeli provoditi predkoncilski pape.

— »Liturgija mora opet zasjati u punom sjaju svoje uzvišenosti i ljepote!« (Sv. Pijo X)

— »Ono što proizlazi iz nutarnjeg života kojim živi Crkva nadilazi i najslavnija djela ovoga svijeta!« (Pijo XI)

— »Prolazak Duha Svetoga u njegovoj Crkvi!« (Pijo XII)

Mnogo potpunije nego što se dalo očekivati novi Brevijar ostvaruje osnovne odredbe svetoga Sabora o božanskom Časoslovu:

»Veliki Svećenik novog i vječnog Zavjeta, Krist Isus, uzimajući ljudsku narav, uveo je u ovo zemaljsko progonstvo onu pjesmu koja se u nebeskom dvoru pjeva po sve vijeke. Tu svoju svećeničku službu Krist vrši po svojoj Crkvi koja . . osobito obavljajući božanski Časoslov, bez prestanka hvali Gospodina i moli za spasenje svega svijeta. Stoga koji to čine, oni svi vrše i službu Crkve i dionici su najveće počasti Kristove Zaručnice, jer slaveći Boga stoje pred Božjim prijestoljem u ime Majke Crkve« (Konstitucija o sv. Liturgiji br. 83 i 85).

Doista je došao čas da se od sna prenemo (Isp. Rimlj 13, 11). Treba ozbiljno pomišljati što je potrebno učiniti da se novi tekstovi mole novim duhom. Treba se pobrinuti za izdanje prijevoda na živom jeziku. Treba naći način kako da se redovnice, redovnička braća i svi vjernici pridruže glasu Crkve u moljenju obnovljenog Časoslova. Treba se pobrinuti za način kako će se sveti tekstovi pjevati.

Neka što prije završi noć neskladne, nerazumne i neosjećajne molitve!

— »Što je staro i ostarjelo blizu je da nestane!« (Hebr 8, 13)

Neka što prije grane svjetlo istinskog religioznog zanosa, stvarne povezanosti s Bogom umom, srcem i voljom, iskrenog traženja puteva kako da upoznamo i štujemo Boga u ljudima i cijeloj prirodi!

— »Neka uzvišena crkvena molitva složno odjekuje širom čitavog svijeta! Neka joj nitko ne stavlja zapreke, neka je nitko ne ometa!« (Pavao VI na Koncilu XII 1963).

— »Tame i magle nestaje. Sviće svijetli dan. Crkva se okuplja kao narod Božji u molitvi« (J. A. Jungmann)

— »Po beskrajnom milosrđu srca Boga našega pohađa nas Sunce s visine, da obasja one koji žive u tami i sjeni smrtnoj« (Lk 1, 78—79).

Fra J. Radić

OPIS OBNOVLJENOG RIMSKOG ČASOSLOVA

Koncem je prošle godine papa odredio da »Vijeće za provedbu saborske Uredbe o sv. bogoslužju« pošalje svim biskupima opis i nacrt novog časoslova. Vijeće je to nedavno učinilo te sastavilo i razaslalo brošuru pod gornjim naslovom.

»Veliki Svećenik novog i vječnog Zavjeta, Krist Isus, uzimajući ljudsku narav, uveo je u ovo zemaljsko progonstvo onu pjesmu koja se u nebeskom dvoru pjeva po sve vijeke. Tu svoju svećeničku službu Krist vrši po svojoj Crkvi koja... osobito obavljajući božanski Časoslov, bez prestanka hvali Gospodina i moli za spasenje svega svijeta. Stoga koji to čine, oni svi vrše i službu Crkve i dionici su najveće počasti Kristove Zaručnice, jer slaveći Boga stoje pred Božjim prijestoljem u ime Majke Crkve« (Konstitucija o sv. Liturgiji br. 83 i 85).

Doista je došao čas da se od sna prenemo ***(Isp. Rimlj 13, 11).*** *Treba ozbiljno pomišljati što je potrebno učiniti da se novi tekstovi mole novim duhom. Treba se pobrinuti za izdanje prijevoda na živom jeziku. Treba naći način kako da se redovnice, redovnička braća i svi vjernici pridruže glasu Crkve u moljenju obnovljenog Časoslova. Treba se pobrinuti za način kako će se sveti tekstovi pjevati.*

Neka što prije završi noć neskladne, nerazumne i neosjećajne molitve!

— »Što je staro i ostarjelo blizu je da nestane!« (Hebr 8, 13)

Neka što prije grane svjetlo istinskog religioznog zanosa, stvarne povezanosti s Bogom umom, srcem i voljom, iskrenog traženja puteva kako da upoznamo i štujemo Boga u ljudima i cijeloj prirodi!

— »Neka uzvišena crkvena molitva složno odjekuje širom čitavog svijeta! Neka joj nitko ne stavlja zapreke, neka je nitko ne ometa!« (Pavao VI na Koncilu XII 1963).

— »Tame i magle nestaje. Sviće svijetli dan. Crkva se okuplja kao narod Božji u molitvi« (J. A. Jungmann)

— »Po beskrajnom milosrđu srca Boga našega pohađa nas Sunce s visine, da obasja one koji žive u tami i sjeni smrtnoj« (Lk 1, 78—79).

Fra J. Radić

OPIS OBNOVLJENOG RIMSKOG ČASOSLOVA

Koncem je prošle godine papa odredio da »Vijeće za provedbu saborske Uredbe o sv. bogoslužju« pošalje svim biskupima opis i nacrt novog časoslova. Vijeće je to nedavno učinilo te sastavilo i razaslalo brošuru pod gornjim naslovom.

Biskupi imaju do sredine ožujka dostaviti Vijeću svoje eventualne primjedbe o kojima se mogu konsultirati sa svojim svećenicima. Onda će se pristupiti zaključenju cijelog posla, nakon čega će papa odobriti novi časoslov i narediti da se izda i uvede posvuda.

Sigurno će potanji opis novog časoslova zanimati sve kojih se tiče i pravo je da ga željno čekamo i na nj se pripravimo.

OPIS

Na novom je časoslovu radilo dvadeset radnih skupina (komisija) Vijeća s preko 80 stručnjaka iz cijeloga svijeta i to pune četiri godine, a mnogo su se puta i sastajali. Biskupi članovi Vijeća dva su puta godišnje raspravljali i odlučivali o prijedlozima stručnjaka. Uz to su se na mjestima vršili i razni pokusi o izmjenama i novostima u časoslovu. Glavna je načela te obnove odobrila i Sinoda biskupa god. 1967. Ujedno Vijeće obećava da će zajedno s novim časoslovom biti izdana ili sastavljena posebna Uputa koja neće donijeti samo rubrike nego i načela i poticaje za bolje i korisnije moljenje časoslova.

I Kakav je novi Rimski časoslov?

Odmah na početku opis ističe da će duhovno blago časoslova biti na raspolaganju ne samo svećenicima i redovnicima nego i svima vjernicima da ga, barem djelomice, mole zajednički u crkvi ili sami za sebe. Ta se namjera Crkve, da časoslov opet učini pristupačnim svemu Božjemu narodu, više puta ponavlja i zaista je treba ostvariti. Stoga će novi časoslov uz obvezatne dijelove imati mnogo materijala za slobodan izbor što i koliko kome odgovara. Svakako će biti mnogo obilatiji i bolji izbor Sv. pisma, a bit će ispušteno sve što ne odgovara istinitosti i pobožnosti. U svrhu što boljeg moljenja bit će dana mogućnost da će se neki dijelovi moći po volji mijenjati s drugima. Općenito uzevši, bit će *mnogo ublažena zakonska obaveza moljenja* jer će se ograničiti samo na najvažnije dijelove časoslova svakog dana. Uz to se predviđa da će se pojedini čas skratiti ili posve izostaviti, kad se bude obavljao neposredno prije mise, da se tako izbjegne ponavljanje istih ili sličnih molitava, čitanja i sl.

II Tok i sastav časoslova

Crkvena molitva počinje svakog dana Uvodom koji se, kao i dosada, sastoji od poziva (invitatorija) i psalma 94. Poslije svaka dva njegova retka, dakle šest puta, ponavlja se poziv i to svaki put čitav. Taj će se uvod moliti prije Službe čitanja ili prije Jutarnje (lauda).

Dosadašnji *matutin* može se kao *Služba čitanja* (officium lectionis) obaviti i preko dana u najzgodnije vrijeme. Sastojat će se od himna, tri psalma i dva čitanja od kojih će prvo biti iz Sv. pisma u dužini sadanjih triju lekcija, a drugo u sličnoj dužni patrističko ili hagiografsko svako sa svojim responzorijem. Između psalmodije i čitanja nema više Očenaša, apsolucije ni blagoslova nego samo biblijski vers kao uvod u čitanja. Te Deum će se moliti samo nedjeljom (izvan korizme), blagdanom i svetkovinom. Ta će se služba završiti glavnom dnevnom molitvom.

Budući da je saborska Uredba (čl. 89) označila *Jutarnju* (laudes) i *Večernju* hvalu kao dva stožera cijelog časoslova, svakog se dana ta dva časa posebno ističu i nalažu. Himan im je stavljen na početak kako ga ima ambrozijanski obred. Poslije dvaju psalama i jednog kantika iz S ili NZ slijedi čitanje s responzorijem pa Zaharijin ili Gospin hvalospjev, a onda, kao novost, Zaključne molitve slične Molitvi vjernika kod mise. Kod Jutarnje te molitve imaju posvetiti Bogu dnevni rad kao što je činio drugi dio ukinutog Prvog časa. Časovi završavaju glavnom dnevnom molitvom i otpustom vjernika ako su sudjelovali, kako se posebno želi za ta dva časa.

Mjesto dosadašnjeg trećeg, šestog i devetog časa uvodi se samo jedan, *srednji* (hora media) s dosadašnjim ustrojem, samo što su ostavljena sva tri himna da se izmoli jedan prema dobi dana. Tko bude molio ta sva tri časa imat će za njih u dodatku gradualne psalme 119—127. kako ih sada ima monaški časoslov.

Da se može i napamet moliti, *Povečerje* će se skratiti pa će imati samo ps. 90. (ili 4. i 133. po volji), koji će se moliti nedjeljom te tko to bude htio i preko tjedna, ali će se na volju ostaviti i dosadašnji ferijalni psalmi tog časa. Poslije kratkog čitanja s responsorijem »u tvoje ruke«, Šimunova kantika s dosadašnjim pripjevom i nove oracije crkvena molitva svake večeri završava jednom od antifona Bl. Djevice Marije s njezinom molitvom.

III Psalmi i himni

Prema 90. čl. Uredbe psalterij je u novom časoslovu razdijeljen na četiri tjedna, ali se obljubljeniji (magis amati) ponavljaju više puta. Za Jutarnju, Večernju i Povečerje izabrani su psalmi koji odgovaraju tim časovima, tako je u Jutarnjoj uvijek jedan koji spominje jutro ili svjetlo, a drugi hvalnog sadržaja. Vrlo će koristiti za moljenje što se izbjegavalo spajanje psalama istog sadržaja i tako je npr. 118. o Božjem zakonu sa svoje 22 strofe po 8 redaka razvršten na razne časove preko cijelog tjedna. Sretno je riješeno i pitanje psalama koji su mnogima smetali. Tako ps 77, 104. i 105. o povijesti spasenja ostavljeni su samo za vrijeme došašća, Božića, korizme i Uskrsa. Naročito zbog javnog moljenja časoslova u živim jezicima posve će biti ispušteni psalmi imprecatorii 57, 82. i 108. i pojedini slični versi u još nekim psalmima.

Psalmodija svakog pojedinog časa redovito neće prelaziti 30 verasa, a svaki će psalam ili njegov dio imati svoj pripjev. Iako su neki predlagali da se pripjevi ukinu, zbog njihove koristi za intonaciju moljenja na pojedine dane i časove ostaju, ali mnogi će se pripjevi popraviti i uvesti novi. Uz to će svaki psalam osim naslova imati jedan vers koji se neće recitirati ali će služiti kao putokaz kako se dotični psalam ima moliti u duhu i u ime Krista i Crkve. Kome je i to malo, u dodatku će imati za svaki psalam posebnu molitvu (kolektu) kako su je imali neki brevijari u prošlim stoljećima.

Za javno se recitiranje psalama predviđa da se mogu moliti ili pjevati na tri načina: »in directum« od prvog do zadnjeg retka, poslije svaka dva retka ili svake strofe (koja se sastoji od više redaka prema raznim literarnim vrstama psalama) ponavlja se pripjev, što je najzgodnije da čini sav puk kad on iz bilo kojeg razloga ne pjeva čitav psalam.

Psalmi tvore glavni, tj. hvalni značaj časoslova. Ipak, da ne bi oni zajedno s biblijskim čitanjem davali previše strogi ton osobnom moljenju, u časoslovu su ne samo zadržani nego i vrlo umnoženi crkveni himni. Tako će Služba čitanja sada imati 4 ciklusa himana, po dva prema tome da li se obavlja ujutro ili preko dana, a Jutarnja i Večernja po 2 ciklusa. Najveći će blagdani i nedjelje imati posebne himne za svaki čas preko dana, dakle i za male časove. Posebno je revidiran i vrlo obogaćen himnarij svetaca, bilo za njihove dane ili kad im se himni uzmu de communi. Sve je to već izdano u knjizi »Hymni instaurandi Breviarii Romani«. Povrh svega dana je

Biskupskim konferencijama cijeloga svijeta dozvola da mogu u časoslov unijeti i himne originalno sastavljene na bilo kojem živom jeziku, što će, izgleda, mnoge i učiniti. Sve to u svrhu da dođe do što većeg izražaja lirski moment crkvene molitve.

IV Čitanje

U dosadašnjem je časoslovu to bio njegov najslabiji dio zbog premalenog i nesavršenog izbora bilo biblijskih bilo patrističnih bilo hagiografskih čitanja. Mnogo je takvih koja nam imaju malo što reći ili je to tako poznato da nas više uopće ne dira. Stoga je mnogo truda i nastojanja uloženo u nov izbor čitanja, a zaista se imalo i odakle birati jer je uz blago Božje riječi nepregledno još i bogatstvo crkvene literature svih vremena. Najviše zbog mnoštva novih čitanja novi će časoslov imati tri sveska: u jednom će biti dva glavna liturgijska ciklusa (došašće i Božić, korizmeno i uskrsno doba), a u 2. i 3. dijelu sve što će posebno imati nedjelje i ferije per annum, i to različito za dvije godine. Bit će to prava antologija najljepših stranica kršćanske duhovnosti.

Redoslijed biblijskih knjiga u časoslovu djelomice ostaje, tako npr. Izaija u adventu, Djela apostolska po Uskrsu. Biblijska će se čitanja povezati s čitanjem u misi pa će se, zajedno ih uzevši, svake godine pročitati čitav NZ, a iz SZ glavni dijelovi kroz dvije godine. Na taj će način sama liturgija pomoći svakome da može »njegovati onaj ugodan i živi osjećaj Svetog pisma o kojemu svjedoči časna predaja istočnih i zapadnih obreda« (čl. 24. Uredbe) i o čemu je najljepše svjedočanstvo dao sam sabor u svim svojim dokumentima.

Patristična su čitanja za novi časoslov uzeta ne samo iz djela otaca nego i drugih crkvenih pisaca sve do najnovije dobi. Budući da su stručnjaci sakupili i previše materijala, Vijeće ima nakanu izdati još poseban »Patristični lekcionar ad libitum«. Tko se ne bi veselio ovako obnovljenoj, obogaćenoj i oživljenoj liturgiji?

U svetačkom će se dijelu časoslova posve ispustiti sva legendarna čitanja i zadržati samo ona uzeta iz autentičnih akata mučenika. Kod novijih će svetaca njihovo čitanje biti sastavljeno tako da istakne njihovu važnost i da pruži duhovnu korist. Životopisni suhi podaci stavit će se na početak čitanja za informaciju a ne za recitiranje.

Svako će čitanje imati svoj responsorij, ali i tu je izvršen strog izbor i nadodano mnogo novih pa će moliocu zaista pomoći da što bolje odgovori na riječi upravljene mu od Boga ili Crkve.

V Slavljenje svetaca

Prema novom kalendaru naše će obnovljeno bogoslužje imati tri vrsti liturgijskih dana: a) Blagdane (sollemnitates) koje slavi cijela Crkva npr. Božić, Uznesenje BDM, sv. Josipa, sv. Ivana Krstitelja, sv. Petra i Pavla, mjesnog patrona za dotično mjesto i sl. Ti će dani imati I i II Večernju, a slavit će se i kad padnu u nedjelju.

b) Svetkovine (festa) kao dosada dani II reda, koje će se slaviti samo kroz sedmicu, imat će samo II Večernju i za sve časove manje posebnih tekstova nego veliki blagdani.

c) Spomen (memoriae) svetaca kao dosada dani III reda, ali će samo najvažniji biti obvezatni za cijelu Crkvu dok će ostali biti po volji. U privilegirana razdoblja liturgijske godine otpadaju svi spomeni svetaca, a u drugo se doba mogu neki dijelovi njihova časoslova uzeti iz dotične ferije. Tako će se izbjeći često ponavljanje nekih općih himana i čitanja, a raznolikost će dijelova povećati zanimanje i sabranost.

Općenito uzevši, novi časoslov pruža široke mogućnosti da se mogu uzeti jedni njegovi dijelovi mjesto drugih, ali uz uvjet da se sačuva narav pojedinog časa i liturgijske godine. Tako će se moći slobodno moliti i neki votivni oficij, npr. za vrijeme hodočašća. I u tom će pogledu novi časoslov biti pratioc našim dušama više od dosadašnjega.

Napušta se, dakle, uskogrudno i strogo juridično gledanje na časoslov. Svećenici (presbyteri) dva glavna časa, Jutarnju do podne i Večernju do ponoći neće nikada ispuštati »nisi gravi de causa«. A na svršetku se opisa novog časoslova još jednom preporučua moljenje s pukom.

DVA UZORKA

Poslije opisa kako će izgledati novi časoslov u cjelini spomenuta brošura donosi sve časove sa svim njihovim dijelovima za 1. II (obvezatan spomen sv. Ignacija antiohijskoga) i za ponedjeljak 3. II kada neće biti feria II post Septuagesimam, kao ove godine, nego feria II hebd. IV »per annum«. Dakle,

sigurno otpadaju tri predkorizmene nedjelje, što je uostalom bilo vidljivo i iz Ferialnog lekcionara za biblijsku »lectio continua« što ga je izdalo Vijeće.

Na 1. II u Uvodnoj se molitvi može uzeti poziv kao na dane mučenika ili ferijalni. I himan je u Službi čitanja po volji: svetački ili ferijalni. Slijedi ps 106 u tri dijela s tri pripjeva a na početku je psalma naslov i kao putokaz citat iz Dj 10, 36. Prvo je čitanje uzeto iz Rim 11, 13 - 24 s responsorijem iz Rim 11, 23 i 2 Kor 3, 16. Drugo čitanje poslije biografskih podataka o svecu donosi krasnu stranicu iz njegove poslanice Rimljanima a i responsorij je uzet iz njegovih poslanica. Nova je i molitva koja je raščlanjeno tiskana a glasi: »Svemogući vječni Bože, koji sveto tijelo svoje Crkve resiš svjedočanstvom svojih mučenika, daj, molimo, da kao što je današnja slava muke donijela bl. Ignaciju vječno veliko dostojanstvo tako u nama djeluje kao trajna zaštita. Po Gospodinu.

Jutarnja ima poslije svetačkog ili ferijalnog himna kao jutarnji psalam strofu Kof ps 118, kantik Mudr 9, 1 - 12 i hvalni ps 116. Čitanje se zove kraće ali ima 5 redaka (3—7) iz 2 Kor 1 ili ferijalno Fil 2, 14 - 15. Za »Blagoslovljen« je pripjev uzet iz svečevih poslanica: »Tražim njega koji je za nas umro; izabirem njega koji je zbog nas uskrsnuo.« Završene molitve Jutarnje glase: »Gospodine, Oče svega, koji si dao da dođem na početak ovoga dana, učini da danas s Kristom živimo na hvalu tvoje slave. — Daj da u nama uvijek ostane vjera, ufanje i ljubav koje si ulio u naša srca. — Pogledaj našu slabost i dođi nam u pomoć jer bez tebe ništa ne možemo. — Ti, koji nas danas zoveš u svoju službu, učini da prema braći budemo službenici tvoje mnogovrsne milosti«. Ako se mole s pukom, onda te molitve imaju poseban uvod koji donosi i zaziv što ga puk ponavlja iza svake prošnje: »Pomozi nas, Bože spasitelju naš«. I još je rečeno da se po volji mogu nadodati jedna ili dvije nakane. Prije glavne molitve svi mole glasno Očenaš i vrši se otpust vjernika.

Za male časove ima novi časoslov tog dana tri himna iz 2. ciklusa i tri različite molitve koje odgovaraju dobi dana. Oni koji mole samo srednji čas izaberu što im odgovara, a za psalmodiju su izabrani: strofa Ain ps 118. i ps 33. u dva dijela.

Na Večernji su poslije svetačkog ili ferijalnog ps 121. i 129, a kantik iz NZ Fil 2,6 - 11. Kraće čitanje je svetačko 1 Petr 4, 13 a ferijalno 2 Petr 1, 19 - 20. I za »Veliča« je pripjev iz svečevih poslanica: »Nema u meni ognja koji traži što da

spali nego je u meni živa voda koja mi govori: Dođi k Ocu«. Završne molitve poslije uvoda kao kod Jutarnje s zazivom »Spomeni se nas, Gospodine« glase: »Bože, naš prosvjetitelju, rasvijetli svoju Crkvu svojim svjetlom, da narodima propovijeda veliku tajnu ljubav koja se objavila u tijelu. — Čuvaj svećenike i službenike svoje Crkve, da budu vjerni u tvojoj službi dok propovijedaju drugima. — Ti, koji si krvlju svoga Sina svijetu pružio mir, ukloni zlo nesloge i bič rata. — Našu pokojnu braću milostivo primi u svoj sveti grad, gdje ćeš ti biti svima sve«. Ostalo kao kod Jutarnje.

Prije Povečerja se može obaviti ispit savjesti koji se završi ovim »pokornim činom« (zanimljivim i zato jer će valjda tako glasiti, ako ostane, i u misi): »Ispovijedam se Bogu svemogućemu i vama, braćo, da sagriješih vrlo mnogo mišlju, riječju, djelom i propustom (omissione): moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh. Zato molim blaženu Mariju vazda djevicu, sve anđele i svece, i vas, braćo, da se molite za me Gospodinu Bogu našemu«. Našto slijedi »Smilovao nam se. .« U dosadašnjem su himnu Povečerja mjesto druge kitice stavljene dvije nove. I molitva je nova: »Bože, koji izmjenom dana i noći činiš da vrijeme ima svoj tok, posjeti nas, molimo, ove noći da, ujutro ustavši, možemo se radovati uskrsnuću tvoga Krista. Koji s tobom«.

3 - II ima za Službu čitanja dva himna, prema tome da li se moli ujutro ili po danu,pa ps 72. u tri dijela s putokazom Mt 5, 5. Prvo je čitanje iz Rim 12, 1 - 21 a drugo iz knjige sv. Augustina »De civitate Dei« (X 6) s podnaslovom: »Ovo je žrtva kršćana: mnogi smo jedno tijelo u Kristu«. Psalmodija se Jutarnje sastoji od: ps 89. s putokazom iz 2 Petr 3, 8; kantika Iz 42, 10 - 16; ps 145. s opomenom Arnobija ml. »Hvalimo Gospodina u svojem životu, to jest u svojem ponašanju«, Završne molitve sa zazivom za ponavljanje »Čuvaj, Gospodine, svoju djecu« glase: »Svemogući vječni Bože, neka ovaj naš dan bude posvećen tebi koji si nas na krštenju rasvijetlio Suncem pravde. — Daj nam svoju vječnu mudrost, da bude danas s nama i radi s nama. — Dostoj se, Gospodine, sačuvati nas ovog dana bez grijeha i obogati nas svojom višnjom milosti. — Budi nam pomoćnik i zaštitnik, daj nam slogu i mir«. I molitva je poslije zajedničkog Očenaša posebna: »Bože, koji si ljudima povjerio zemlju da je čuvaju i obrađuju te si učinio da im služi sunčano svjetlo, daj nam danas vjerno raditi po tvojem rasvjetljenju na tvoju slavu i na dobro bližnjega«.

Srednji čas ima dosadašnja tri himna s izmijenjenom 3. kiticom za treći čas, a kao psalmodiju: strofu Pe ps 118, ps 81 s putokazom iz 1 Kor 4, 5 i ps 119 s uputom »U nevolji budite strpljivi, u molitvi ustrajni« (Rim 12, 12). I kratka su čitanja sa svojim versima za sva tri časa, tko ih bude sve molio, nova a tako isto i zgodne molitve na kraju: »Povećaj u nama, molimo, Gospodine, vjeru u tebe i drži u nama uvijek užgano svjetlo Duha Svetoga. Po Kristu«. »Spasi nas, svemogući Bože, i daj nam trajno svoje svjetlo. Po Kristu«. »Neka u našim srcima, molimo, Gospodine, svijetli tvoja istina i neka uništi svaku laž neprijatelja. Po Kristu«.

Kod Večernje se moli ps 135. u dva dijela s Kasijanovim putokazom »Pripovijedati Gospodnja djela znači hvaliti ga«, i kantik Ef 1, 3 - 10. »Blagoslovi svoj narod, Gospodine« odgovara se na ove završene molitve: »Spasi puk svoj, Gospodine, i blagoslovi baštinu svoju. — Svojim jedinstvom sjedini u jedno sve koji su urešeni kršćanskim imenom, da vjeruje svijet u Krista koga si poslao. — Daj svoju milost svima našim prijateljima i znancima, izlij na njih dobar Kristov miomiris. — Pokaži svoju ljubav umirućima i daj da njihove oči ugledaju tvoje spasenje. — Milosrdno postupaj s pokojnim i pridruži ih onima koji počivaju u Kristu«. I molitva na kraju je posebna: »Ostani s nama, Gospodine Isuse, jer je dan već na izmaku i prateći nas na putu krijepi nam srca i milosrno nam potiči ufanje, da te upoznamo po Svetom pismu i u lomljenju kruha s braćom. Koji živiš«.

Povečerje ima jedan drugi prikladan himan od pet kitica, ps 85. s putokazom iz 2 Kor 1, 3, 4 i ovu molitvu na kraju: »Daj, Gospodine, našemu tijelu zdrav (salutaris) počinak, i što smo danas u trudu sijali učini da sazrije za vječnu žetvu. Po Kristu«.

o. Martin Kirigin OSB

BIBLIČNE URE V ŽUPNIJI

Verskega preporoda, ki ga je nakazal koncil, si ni mogoče zamisliti brez vplivnega deleža sv. pisma. Ker v pokoncilski obnovi Cerkve ne gre toliko za spremembo zakonov, rubrik in predpisov, ampak za spremembo duha, ki naj preobrazi zunanjo podobo Cerkve, se moramo nujno zateči k viru iz katerega seva sveži preporodni duh, to je k sv. pismu. Sv. pismo je neizčrpna zakladnica resnic, večnoveljavnih življen-

Srednji čas ima dosadašnja tri himna s izmijenjenom 3. kiticom za treći čas, a kao psalmodiju: strofu Pe ps 118, ps 81 s putokazom iz 1 Kor 4, 5 i ps 119 s uputom »U nevolji budite strpljivi, u molitvi ustrajni« (Rim 12, 12). I kratka su čitanja sa svojim versima za sva tri časa, tko ih bude sve molio, nova a tako isto i zgodne molitve na kraju: »Povećaj u nama, molimo, Gospodine, vjeru u tebe i drži u nama uvijek užgano svjetlo Duha Svetoga. Po Kristu«. »Spasi nas, svemogući Bože, i daj nam trajno svoje svjetlo. Po Kristu«. »Neka u našim srcima, molimo, Gospodine, svijetli tvoja istina i neka uništi svaku laž neprijatelja. Po Kristu«.

Kod Večernje se moli ps 135. u dva dijela s Kasijanovim putokazom »Pripovijedati Gospodnja djela znači hvaliti ga«, i kantik Ef 1, 3 - 10. »Blagoslovi svoj narod, Gospodine« odgovara se na ove završene molitve: »Spasi puk svoj, Gospodine, i blagoslovi baštinu svoju. — Svojim jedinstvom sjedini u jedno sve koji su urešeni kršćanskim imenom, da vjeruje svijet u Krista koga si poslao. — Daj svoju milost svima našim prijateljima i znancima, izlij na njih dobar Kristov miomiris. — Pokaži svoju ljubav umirućima i daj da njihove oči ugledaju tvoje spasenje. — Milosrdno postupaj s pokojnim i pridruži ih onima koji počivaju u Kristu«. I molitva na kraju je posebna: »Ostani s nama, Gospodine Isuse, jer je dan već na izmaku i prateći nas na putu krijepi nam srca i milosrno nam potiči ufanje, da te upoznamo po Svetom pismu i u lomljenju kruha s braćom. Koji živiš«.

Povečerje ima jedan drugi prikladan himan od pet kitica, ps 85. s putokazom iz 2 Kor 1, 3, 4 i ovu molitvu na kraju: »Daj, Gospodine, našemu tijelu zdrav (salutaris) počinak, i što smo danas u trudu sijali učini da sazrije za vječnu žetvu. Po Kristu«.

o. Martin Kirigin OSB

BIBLIČNE URE V ŽUPNIJI

Verskega preporoda, ki ga je nakazal koncil, si ni mogoče zamisliti brez vplivnega deleža sv. pisma. Ker v pokoncilski obnovi Cerkve ne gre toliko za spremembo zakonov, rubrik in predpisov, ampak za spremembo duha, ki naj preobrazi zunanjo podobo Cerkve, se moramo nujno zateči k viru iz katerega seva sveži preporodni duh, to je k sv. pismu. Sv. pismo je neizčrpna zakladnica resnic, večnoveljavnih življen-

skih norm in napotkov. Ko človek v njem prodre preko ograđja pripovedi do božje besede, postane sv. pismo zanj vir neslutene moči in novega duhovnega poleta. »Živa je namreč božja beseda in učinkovita« (Hebr 4, 12), »more nas dvigniti in nam dati delež med vsemi svetimi« (Apd 20, 32). Kakor so na koncilu vsak dan slovesno intronizirali sv. pismo, da je opozarjalo navzoče na vsebino in obseg razprav, tako mora ono navdihovati tudi pokoncilsko obnovo v Cerkvi. Bog sam je po sv. pismu predsedoval na koncilu. Navdihoval je navzoče in vodil njih delo tako, da se je Cerkev osamosvestila. Spoznala je vlogo in poslanstvo, ki ga ima prav sedaj na zemlji. Če obnovitveno delo sedaj ne poteka tako kot ga je nakazal koncil, je to zato, ker smo obstali pri debati, pozabili pa smo na prisotnost nevidne sile svetoga pisma. Porajajo se novotarije, ki jih ni nihče pričakoval in so v očitnem nasprotju z razodetim naukom sv. pisma in stoletnega verskega izročila. Mislim na deviacije temeljnih verskih resnic, ki ustvarjajo zmedo v verskih krogih kot so: sum o dejstvu izvirenega greha, novo pojmovanje prisotnosti Jezusa v sv. Rešenjem telesu, Jezusovo fizično poreklo in nauk o Mariji, dvom o eksistenci angelov, mimo trmoglave neposlušnosti cerkveni avtoriteti do zahteve po odpravi celibata. Pri vsem tem ne preseneča toliko vsebina novih nazorov, saj je človeški duh vedno iskal nove razlage večnoveljavnih resnic, ampak nas bolj skrbi način, kako razlagajo te resnice. Preseneča nas njih smelost, samovoljnost in neposlušnost. Premočno se uveljavlja težnja po odpravi vsega, kar človeka obvezuje k odpovedi in samopremagovanju. Duhovniki zahtevajo od škofov plačan dopust, verniki svobodno moralo; oboji vero brez odpovedi in vendar vsi pozabljamo, da je naša vera, križa. Jezus ni odrešil sveta s pridiganjem, niti z vplivnimi čudeži, ampak s trpljenjem in smrtjo. Zato pravi svojim: »Kdor ne vzame svojega križa in ne hodi za menoj ni mene vreden« (Mt 10, 38). Cerkev je osvojila svet, ko je trpela. Ko se je skrivala v katakombah, se je krepila z božjo besedo in molitvijo in nato brez debat, konferenc in dlakocepskih rasprav osvajala srca ljudi. Moč Cerkve je v molitvi in božji besedi. Dandanes pa hočejo celo duhovne vaje spremeniti v debatna srečanja, namesto da bi šli po Jezusovem zgledu vase in tako kot on pred vsakim važnim javnim nastopom molili inprosili Očeta luči za blagoslov pri svojem delu (prim.: Lk 5, 12; Jan 11, 42; 17, 1 sl.; Mt 26, 39; Mr 14, 32). Res je, da slobodno pastirstvo zahteva od duhovnika boljše poznaje tega sveta, toda na sodobnega človeka

bomo mogli vplivati samo, če mu bomo prinesli tisto, kar ta svet sploh nima, to je Boga, ki se nam je razodel. Vera ni nekaj človeškega. Če se vera v nas ni spočela po nadnaravni milosti, je sploh nimamo, četudi se nam zdi, da jo imamo. Resna in temeljna obnova Cerkve more priti po sv. Pismu, ker je samo v božji besedi vsebovana pobuda in moč. Predpogoj za tak preporod je živa zavest, da sv. pismo ni človeška, ampak božja knjiga.

Prave verske obnove ni moguče započeti, če nam je sv. pismo še vedno tuja knjiga. Nikdar se ne ponašajmo, da poznamo sv. pismo! Tudi ne varajmo sebe, češ da ga ljude poznajo in jih zato ne bo mogoče navdušiti zanj. Nekaj medlega znanja o njem ljudje morda res imajo, toda če jim kakšno perikopo spet v celoti živo predstavimo, jo pažljivo preberemo, razložimo in podčrtamo temeljne misli, jo bodo z odprtim srcem sprejeli, četudi so že poprej nekaj malega vedeli o njej. To je samo dokaz, da jim perikopa, zlasti pa njen nauk, le ni bila popolnoma znana, nam pa zagotovilo, da moremo pri vsakokratnem ponovnem branju sv. pisma vedno odkriti nekaj novega. Zato je zelo važno, kakšen je duhovnikov osebni odnos do sv. pisma. Ali je to zanj knjiga zaprta s sedmimi pečati in zaprašena sameva na knjižni polici ali pa knjiga, ki iz dneva v dan oblikuje in bogati duhovnikovo dušo in ga sili k delovanju. Tudi sklicevanje na znanje iz študijskih let ne drži, kajati še tako dobro poznanje svetopisemskih problemov ne pomeni, da je sv. pismo nekomu res življenska knjiga. P. Pius Parsch je naredil celo doktorat iz Pavlovih pisem in vendar obtožuje sebe, da dolgo časa ni imel pravega odnosa do sv. Pisma. Pravi odnos do sv. pisma ne obsega samo poznanje njegove vsebine in biblične problematike, ampak mora postati sv. pismo človeku norme mišljenja, delovanja in življenja. Sv. pismo ne smemo brati samo z razumom, ampak tudi s srcem. V ogrodju svetopisemskih pripovedi bomo odkrili božjo besedo le, če bomo spremenili svoje srce in ga uglasili po zvenu božjih besedi. Samo poznanje biblične problematike more človeka celo bolj oddaljiti kot približati navdihnjeni vsebini. »Bog se prevzetnim ustavlja, ponižnim pa daje milost« (Jak 4, 6). Nadnaravno hrano pa človek nujno rabi, ker ne živi človek samo od kruha, ampak od vsake besede, ki izhaja iz božjih ust (prim. Mt 4,4). Kakšno neprecenljivo duhovno bogatstvo veje iz sv. pisma je povedal J. W. Goethe v razgovoru z Eckermannu, ko je dejal: »Naj duhovna kultura še tako napreduje, naj znanost poraste v višino ali globino, naj se člo-

veški duh kakor koli razširi, preko višine in duhovne kulture, ki sije in se blesti iz evangelijev, človek ne bo nikdar prišel«.

Kako naj proderemo v to zakladnico resnic? Nadvse važen je pravilen pristop k sv. pismu. Sv. pismo ni učbenik verskih resnic, ni izbor življenskih maksim, ampak življenska knjiga. Še bolje se izrazimo, če remo v množini: sv. pismo so življenske knjige, ker sestavljeno iz več knjig, ki poročajo o zgodovini posameznih oseb, ljudstev in narodov in to tako, da ob pripovedovanju njihove zgodovine podajajo obenem razodeti verski nauk. V sv. pismu se razodetje prepleta z zgodovino posameznika ali naroda. Če hočemo pronikniti do razodete božje besede moramo postopati tako, kot postopamo, če hočemo iz človekovega zadržanja, govorjenja ali delovanja presojati njegovo notrajnost. Kako postopamo, če se hočemo prepričati, kaj je v kom? Bližnjemu gledamo v oči, razbiramo poteze na obrazu, pazimo na njegove besede in ocenjujemo naglas, ki ga stavi nanje, ker se po temi razgovora presoja človekova notrajnost. Tako moramo tudi v sv. pismu preko besed in dogodkov prodreti do navdihnjene misli. Odstraniti moramo pregrajo in preko pripovedi, ki so časovno in krajevno pogojene, odkriti to, kar je Bog govoril vsemu človeštvu. Sv. pismo je nastalo čisto v določenih časovnih, zgodovinskih in krajevnih okoliščinah, zato nosi v sebi utrip resničnega življena. Sv. pismo ni plod umišljenih spekulacij filozof, ampak odraz resičnega življenja, opis resičnega posega Boga v življenje posameznika in naroda. Bog se je razodel v dejanjih in besedah. Oboje je med seboj notranje povezano tako, »da dela, ki jih je Bog storil v zgodovini odrešenja, pojasnjujejo in potrjujejo nauk in stvari, ki jih besede oznanjujejo; besede pa oznanjajo dela in osvetljujejo skrivnosti, ki so v njih obsežene« (BR, t. 2). Kakor iz fiziognomije govora gledamo v človeka, tako tudi preko fiziognomije bibličnih pripovedi odkrivamo božjo besedo. Sv. pismo je knjiga, ki je namenjena vsem ljudem vseh časov in krajev, ljudem vseh miselnosti in kultur, zato moramo nekako »stopiti iz sebe« in se zamisliti v tisto stvarno okolje v katerem je sv. pismo nastajalo. Z drugimi besedami rečeno, sv. pismo moramo znati pravilno brati. Sv. pismo ni roman, zato ga ni treba brati od prve do zadnje črke, ampak lahko začnemo na poljubnem mestu, celo od zadaj. Kako naj plodno izrabimo bogatstvo duhovnih resnic, nas uče izvedenci sv. pisma (P. Parsch, Th. Chifflot, J. Gourbillou), praktično pa naj to pokaže biblična ura v župniji.

Eden izmed načinov, kako moremo popularizirati sv. pismo in s tem pospešiti verski preporod v župniji so biblične ure ali krožki. Uvedbo takih krožkov narekujejo naslednji razlogi:

a) stalno upadajoče znaje verskih resnic pri vernikih in duhovna korist, ki jo imajo verniki, če pridejo o stik z božjo besedo;

b) priporočilo koncila, naj uvedemo vernike v pravilno rabo božjih knjiga, do bodo mogli samostojno brati sv. pismo (B R, 25);

c) opustev krščanskega nauka (večernic) ob nedeljah popoldne zaradi večernih maš, je nujno treba nadomestiti z nečem novim. Pridige pri maši niso dovolj, ker so navadno presplošne in ne morejo natačno obrazložiti posameznih resnic, kot to zmoremo v ožjem krogu poslušavstva;

č) v zadnjih desetih letih smo dobili kar tri izdaje sv. pisma: celotno (Maribor od 1. 1958. do 1961), Malo sv. pismo in Kratko sv. pismo s slikami. Ljudem smo dali knjige v roke, ni pa nikogar, ki bi jih navduševal in vodil, da bi knjige res s pridom brali. Pustili smo jih brez vodiča;

d) uvedba bogoslužja v domačem jeziku nas naravnost sili, da pojasnjujemo svetopisemske pripovedi in mašne speve, če hočemo, da bo sodelovanje res smiselno in plodno.

Ob tako veliki potrebi, duhovinski ne smemo ostati prekrižanih rok. »Gorje mi, če bi evangelija ne oznanjal« (1 Kor 9, 16), mora postati tudi za nas imperativ k delu! Problem je morda bolj v tem, kako pristopiti k delu? Kako in kdaj naj organiziramo biblične ure? Komu naj bode namenjene in kakšno metodo naj uporabimo, da bomo ljudi čimbolj zainteresirali za stvar? Naj navedem nekaj napotkov predvsem glede izbora gradiva, ki naj ga obravnavamo in metode dela.

Že apostol Peter se je zavedal, da so v pismih »nekatere stvari teško umljive, ki jih nevednih in neutrjeni prevračajo v svojo lastno pogubo« (prim. 2 Pet 3, 16), zato ne smemo bibličnih krožkov začenjati s težkim eksegetičnimi vprašanji. Pustimo ob strani učeno biblično problematiko. Za voditelja bibličnega krožka ni potreban biblični strokovnjak, ampak človek, kateremu je sv. pismo življenska knjiga. Seveda mo-

remo ob branje perikop navezati sodobno versko problematiko, toda ne smemo dati prednost človeški besedi, ampak božji. Namen biblične ure je, da udeleženci ob branju in razlagi zaslutijo božjo besedo. Celotno delo težki k tem, da v veri in ponižnosti sprejmejo besedo. Prevladati mora vtis, da se Bog pogovarja z njimi, tako kakor se človek pogovarja s človekom. V takem vzdušju bo božja beseda našla odmev v duši. Sama se ji bo odprla z željo: »Govori, Gospod, tvoj služabnik posluša!« (1 Kralj 3, 9).

Za boljše razumevanje perikop je treba pred branjem ali spotoma med branjem dati nekaj zgodovinskih, krajevnih in etnografskih pojasnil. Sv. pismo moramo brati plastično, to se pravi, da pripoved plasiramo v tisto okolje v katerem je nastala. Ozirati se moramo na obe zavezi kot na bitno enoto. Noben Jezusove besede ni, ki se ne bi nanašala na kak dogodek izraelske zgodovine ali na besedo, ki jo je Bog navdihnil že stoletja poprej kot poroštvo njene popolne ustvaritve v Kristusu. Pomislimo samo na postne maše, kako so smiselno antitetično sestavljene kar tiče beril. To, kar se v berilu napoveduje, se v evangeliju uresničuje. Stara in nova zaveza se srečujeta v Kristusu. Jezusovih besed »Jaz sem dobri pastir« (Jan 10, 11), ni mogoče prav razumeti, če nismo poprej brali preroke Miheja, Izaija, Ezekiela (zlasti 34. poglavje), Jeremija. Jezusovih besed na križu ne razumemo prav, če ne poznamo ideologije psalmov. Pavlove trditve, da smo po opravičenju dosegli »pristop k Bogu« (Rimlj 5, 2) s čimer je izražen efekt odrešenja, ne momo prav razumeti, če nam niso znani predpisi o templju, na katere aludira apostol v listu Efežanom (Ef 2, 18). Biblične realije morajo pojasnjevati, ne pa prevladovati. One so preddverje (atrij) božje besede, ne pa božja beseda. Bilo bi zmotno, če bi pri bibličnih urah imeli sv. pismo samo za izhodišče lastnih misli. Tako bi nastali tematični govori; človeška beseda bi zastrla božjo in tako ne bi bili dobri »služabniki besede« (Lk 1, 2). Biblični koržek ni pridiga, pač pa branje, razlaganje in razmišljanje božje besede.

Za tako shajanje je bolj primerna veroučna soba kot cerkev. Prostor mora biti svetel, ogrevan, vabljiv. Udeleženci naj sedijo. Vsak naj ima pred seboj odprto sv. pismo.

Udeležencev naj ne bo veliko. Najbolje okrog 50 ljudi. Ni treba razločevati med stanovi, božja beseda je enaka za vse. Če imamo pred seboj manj izobražene ljudi, je treba nuditi več zgodovinskih in krajevnih pojasnil.

Najbolj primeren čas za take shode so dolgi zimski večeri, pa tudi nedeljski popoldnevi, potem ko mine pobožnost v cerkvi. Določanje časa za taka srečanja zavisi od krajevnih razmer. Drugačne so prilike v mestih, drugačne na deželi. Vedno se bo našel čas, če bo le volja za to pri duhovnikih in ljudeh.

Bolj važen kot zunanje okoliščine je primeren izbor beril. Za začetek je treba vzeti lažje tekste, najbolj primerni so tisti, ki se ujemajo z liturgičnim časom. V adventu naj imajo prednost preroki: Izaija, Daniel, Mihej, Malahija. Odlomki iz Pavlovih pisem in prvi dve poglavji Matejevega in Lukovega evangelija bodo umestni zlasti v božičnem času. V predpostnem času se povrnemo k očakom, v postu pa stojita v ospredju preroka Jeremija in Ezekiel. V velikonočnem času so najbolj primerna Apostolska dela. Začinimo z najlažjim. Vsekakor vzemimo za začetek tekste pripovedne vsebine. Nihče ne bo začenjal biblične ure z Apokalipso ali s Pavlovim naukom o opravičenju v listu Rimljanom. Ljudje imajo večji smisel za gledanje kot poslušanje, zato jim moramo z živo besedo predstaviti svetopisemske dogodke. S tem ne vzbudimo samo njihovo pozornost, ampak hkrati že tudi dosegamo cilj, ki ga ima biblični krožek. Sv. pismo nas s svojim pripovedovanjem informira o božjem posegu v tok človeške zgodovine. Seznanja nas z velikimi deli božji, ki jih je Bog storil v korist svojega ljudstva. Iz teh dogotkov moramo izluščiti verski nauk. Pokazati moramo, kako se je božja napoved ustvarila v dejanju. Uresničitev božjih napovedi je bil vedno najbolj prepričljiv kriterij njih resničnosti. Bog ni samo Bog besedi, ampak tudi dejanj. Tako moremo iz božjih odrešitvenih dejanj spoznati, da je Bog zvest v svoji besedi in da je Bog trajno navzoč. Kakor se je nekoč zavzel za telesni blagor svojega ljudstva, tako se sedaj zavzema za dušni blagor tistih, ki se ga v veri oklepajo. Tako nas sv. pismo preko informacij o božjih zveličavnih dogodkih formira v otroke božje. Sv. pismo človeka informira in formira v človeka, ki je ustvarjen po resnični pravičnosti in svetosti (prim. Ef 4, 24).

Tako nas razumno branje sv. pisma pouči o zgodovini božjega odrešenja, iz nje pa spoznamo resnico za preoblikovanje svojega življenja. Tako beseda iz davnine učinkuje v sedanjosti in o sebi spričuje, da je res živa (prim. Hebr 4, 12).

dr. Francé Rozman

POVRATAK NA BITNO

Crkva se katolička nalazi u periodu promjena, koje sa sobom nose neizbježne devijacije, opiranja, nutarnje napetosti, pa čak i krizu. O toj se krizi govori na sva usta. Jedni je doživljavaju smireno jer se čvrsto, teološki nadaju da je časovita. Drugi je promatraju s rezervom. Treći pak, posebno stariji, ne vide u njoj ništa drugo nego đavlije djelo koje ništi pravu vjeru. I sam Papa govori često o krizi, o samokritici, o samorazaranju Crkve. Treba biti slijep i gluh pa ne vidjeti da se Crkva potresa u svojim temeljima. Još je 1949. godine K. Rahner pitao: »Ima li kat. Crkva još svoju šansu«? Negdje u isto vrijeme pisao je Teilhard de Chardin: »Zbog nekih nejasnih razloga u naše vrijeme u odnosima između čovjeka i Boga kako ga se prikazuje današnjem čovjeku nešto više ne ide. . .«. Vjerojatno je ovo najtotalnija kriza što je Crkva u svojoj dugoj povijesti pozna.

Ne bi se smjelo vjerovati da će ova kriza i poteškoće što proživljava Crkva naših dana biti riješene reformom struktura što ih je najavio a djelomično i proveo Drugi Vatikanski Sabor. Ne će biti dovoljno pomladiti sklerozne organizme na koje su mnogi tako ljubomorni, dokinuti manifestacije triumfalizma od koga neki i na utjecajnim položajima u Crkvi još uvijek žive ili stvoriti komisije koje će riješiti krizu savjesti. Novi juridizam mogao bi tada zamijeniti dosadašnji i time ništa ne bi bilo postignuto. Od klerikalne tehnokracije, sve da do nje u Crkvi i dođe, ne bi trebalo puno očekivati. Revizija svećeničkog staleža neće vjerojatno biti naročito značajna: plaćeni rad i ženidba svećenika neće biti u stanju dokinuti pitanja o vjeri, o razumljivosti evanđeoske poruke, o odnosu između zemaljskih vrednosti i Kraljevstva, o postojanju vidljivog organizma spasenja. Treba biti dovoljno hrabar pa priznati da se sadašnji sukobi odnose prije svega na ideju što je imamo o vjeri i o Crkvi. Branjenje svega jučerašnjeg pa i slova zakona, Crkvi više škodi nego li joj pomaže.

Činjenica je da mnogi kršćani trpe zbog udaljenosti što, po njihovu mišljenju, dijeli vjeru i Crkvu od čisto ljudskih problema s kojima se oni susreću u svom familijalnom i profesionalnom životu. Ima drugih koji ne žaleći nikakve kritike na račun Crkve samim tim odaju svoje nutarnje raspoloženje, svoj manjak vjere, svoju nestalnu vjeru. Oni žele sigurnost nesvjesno udarajući po Crkvi kao instituciji. Oni se plaše da ne budu dovedeni nad ponor čim pokušaju razumjeti ono što

naoko vjeruju: Kristovo božanstvo, njegovo uskrsnuće i moć spasavanja. To je dokaz više da se prave poteškoće i kriza ne rađaju na nivou struktura, nego u savjestima, u suočavanju vjere i zemaljskih stvarnosti. Kršćani, a posebno oni mladi svećenici i redovnici — revolucionarci »sa Zapada« o kojima se čita i u našoj religioznoj štampi su iskreni i vode se često duhovnim motivima kad traže aktualizaciju vjere i angažiranje Crkve. Dobro je to kad se kritizira npr. »nesiromaštvo«. Samo se zaboravlja spomenuti da prije tridesetak godina nitko nije ni bio bogatiji od klera, kako svjetovnog tako redovničkog. U nedavnoj prošlosti mnogi su samostani bili najveći veleposjednici i to sa zavjetom siromaštva. I nitko se na to nije osvrćao. Danas je kravata o vratu jednog bogoslova vrlo nezgodna i bogata stvar! Mlađa generacija kršćana, klera i redovnika je mnogo trpjela zbog abstraktne nauke koja je bila posve tuđa brigama ljudi — onim pravim brigama. Oni ne podnose više skandala Crkve koja pretendira biti duhovna a trpi nepravdu, farizeizam, oportunizam. Stoga oni svim silama nastoje da dođe do vjere koja nije čisto vježbanje nutarnjosti, nego vjere istinskih evanđeoskih čina; stoga oni žele Crkvu koja će biti sposobna govoriti hrabro kad god pravda, istina, mir budu stavljeni u pitanje s bilo koje strane.

Ova briga za svijet nosi sa sobom opasnost. No ne smije ih se preuveličavati kako se to čini i time automatski stvara prepirke, svađe, nadglašavanja, krizu. Bolje bi bilo nastojati razumjeti mlade, mlađe.

Do rješenja krize u Crkvi neće doći u jedan čas niti na čudesan način. Važno je, a ovo posebno važi za starije, da se odveć ne plaše, jer je i usred oluje Krist s nama. I na naša mučna pitanja i brige on odgovara sa: »Gdje vam je vjera?« Zar ta Kristova riječ u koju svi vjerujemo nije u stanju unijeti malo više vedrine u naše duše? I da ova gužva i kriza u Crkvi ne naškodi naprednom i autentičnom aggiornamentu kako ga je zamislio Ivan XXIII i Drugi Vatikanski Sabor treba se povratiti na bitno u ovoj čitavoj problematici. Bitno je ono što se odnosi na Boga i Božju sadašnjost, vjeru i Crkvu, a ne gubiti toliko vremena i živaca u boji košulje mladih, u njihovoj neozbiljnosti, motoru, pušenju, suknji. Godine 1950. pisao je Y. Congar u svojoj knjizi »Prava i kriva obnova u Crkvi«: prava se obnova mora ostvariti unutra, povratkom k izvorima, evanđeoskijom vjernošću kršćanskim načelima kako bi se istinski asimilirali elementi novosti što dolaze izvana umjesto da se oni uzmu kao norme adaptacije. Vratiti se k

bitnome ne znači osiromašiti vjeru ili staviti Crkvu u obrambenu poziciju nego otkriti ili ponovo otkrivati u vjeri ista načela novoga načina mišljenja i življenja, a u Crkvi jače bratstvo i apostolat u službi ljudi. Ako kršćani doista misle ostati, a u nekim dijelovima svijeta i postati sol zemlje, ako žele pokazati i dokazati smisao stvari ljudima koji su skloni pretjeranostima i absurdima, onda oni moraju produbiti svoj raison d'être kršćana i ostati sjedinjeni s Kristom i Duhom koga nitko nije zakupio i koji je danas kao i juče prisutan u svojoj Crkvi.

o. I. Vugdelija

NOVI OBRED REĐENJA ĐAKONA I SVEĆENIKA

Kao što je opće uvjerenje da je za II vatikanski sabor shema o liturgiji bila najbolje pripravljena pa i stoga prva raspravljena i izglasana tako je i Vejeće za provedbu te Konstitucije sigurno ustanova koja na temelju sabora radi najekspeditivnije. To treba još jače istaknuti jer se radi ne samo o zahvatima u uskoj vezi s crkvenim naukom i životom nego o stvarima koje su najuže povezane s mentalitetom vjernika i s davno uvriježenom tradicijom. A zahvati su Vijeća tako brojni da ih već nije lako nabrojiti i k tome, što je daleko važnije, po sudu ogromne većine stručnjaka i vjernika zaista kvalitetni. Ako je god. 1957. Pio XII liturgijski pokret našega stoljeća nazvao »prolazom Duha Svetoga kroz Crkvu« i sabor prihvatio tu konstataciju u svojoj liturgijskoj Uredbi (čl. 43), onda se smije dodati da taj prolaz nije bio prolazan nego da na poseban način upravlja rad našega Vijeća. Prema tome se možemo nadati da će Božja milost i nakon što Vijeće završi svoj ogroman posao obilato pomagati da sve to donese u dušama i u Crkvi kao takvoj neprocjenjive plodove za više stoljeća.

Vijeće nas je prošle godine, uz osam novih prefacija i tri nova misna kanona, obdarilo i drugim svojim zaključnim radovima među kojima se ističe obnovljeni obred ređanja đakona, presbitera i biskupa. Kao što je Pio XII u mnogo točaka pretekao i pripravio II vatikanski sabor tako je i na ovom polju, prvi poslije toliko stoljeća, duboko zarinuo plug Apostolskom konstitucijom »Sacramentum ordinis« od 30. XI 1947, kojom je proglasio da je jedina »materija« tih viših redova

bitnome ne znači osiromašiti vjeru ili staviti Crkvu u obrambenu poziciju nego otkriti ili ponovo otkrivati u vjeri ista načela novoga načina mišljenja i življenja, a u Crkvi jače bratstvo i apostolat u službi ljudi. Ako kršćani doista misle ostati, a u nekim dijelovima svijeta i postati sol zemlje, ako žele pokazati i dokazati smisao stvari ljudima koji su skloni pretjeranostima i absurdima, onda oni moraju produbiti svoj raison d'être kršćana i ostati sjedinjeni s Kristom i Duhom koga nitko nije zakupio i koji je danas kao i juče prisutan u svojoj Crkvi.

o. I. Vugdelija

NOVI OBRED REĐENJA ĐAKONA I SVEĆENIKA

Kao što je opće uvjerenje da je za II vatikanski sabor shema o liturgiji bila najbolje pripravljena pa i stoga prva raspravljena i izglasana tako je i Vejeće za provedbu te Konstitucije sigurno ustanova koja na temelju sabora radi najekspeditivnije. To treba još jače istaknuti jer se radi ne samo o zahvatima u uskoj vezi s crkvenim naukom i životom nego o stvarima koje su najuže povezane s mentalitetom vjernika i s davno uvriježenom tradicijom. A zahvati su Vijeća tako brojni da ih već nije lako nabrojiti i k tome, što je daleko važnije, po sudu ogromne većine stručnjaka i vjernika zaista kvalitetni. Ako je god. 1957. Pio XII liturgijski pokret našega stoljeća nazvao »prolazom Duha Svetoga kroz Crkvu« i sabor prihvatio tu konstataciju u svojoj liturgijskoj Uredbi (čl. 43), onda se smije dodati da taj prolaz nije bio prolazan nego da na poseban način upravlja rad našega Vijeća. Prema tome se možemo nadati da će Božja milost i nakon što Vijeće završi svoj ogroman posao obilato pomagati da sve to donese u dušama i u Crkvi kao takvoj neprocjenjive plodove za više stoljeća.

Vijeće nas je prošle godine, uz osam novih prefacija i tri nova misna kanona, obdarilo i drugim svojim zaključnim radovima među kojima se ističe obnovljeni obred ređanja đakona, presbitera i biskupa. Kao što je Pio XII u mnogo točaka pretekao i pripravio II vatikanski sabor tako je i na ovom polju, prvi poslije toliko stoljeća, duboko zarinuo plug Apostolskom konstitucijom »Sacramentum ordinis« od 30. XI 1947, kojom je proglasio da je jedina »materija« tih viših redova

polaganje biskupovih ruku, a jedina »forma« glavne riječi iz prefacije kod tih ređanja. Taj se zahvat može pravo procijeniti samo kad se ima na pameti koliko je riječi i crnila potrošeno u dokazivanju da je i predaja instrumenata dio sakramentalne materije koju su vrlo isticale i riječi npr. kod ređenja svećenika s predajom kaleža: »Primi vlast prikazivati Bogu žrtvu kao za žive tako i za mrtve. U imenu Gospodnjem!« Kao da mu ta vlast nije bila već dana samim polaganjem ruku, kako su već apostoli redili svoje pomoćnike i nasljednike.

Sabor se vrlo malo zadržao kod obreda svetoga reda (ali je zato taj sakramenat dogmatski temeljito obradio u Konstituciji o Crkvi) da se njegova liturgijska Konstitucija, zapravo, zadovoljila jednom rečenicom: »Obredi ređenja neka se prerade s obzirom na ceremonije i riječi« (čl. 76) i dozvolom da nagovori kod ređenja mogu biti na živom jeziku (što je već daleko nadmašeno dozvolom od 4. V 1967. da se tako može obaviti sav obred) i da svi prisutni biskupi smiju položiti ruke na novog biskupa. Međutim, i na obnovu se toga obreda odnosi vrlo zahtjevni čl. 37. Uredbe pa je posao bio mnogo teži i delikatniji nego se čini sada kad je obavljen.

Obnovu je obreda ređenja Vijeće povjerilo posebnoj svojoj radnoj komisiji s potkomisijama, a radilo se, kao uvijek, i u vezi s nekim drugim komisijama Vijeća. Na taj je način nastao prvi prijedlog »uz sudjelovanje stručnjaka i savjetovanje s biskupima raznih krajeva svijeta«, kako traži čl. 25. Uredbe kod preinake svih liturgijskih knjiga. Poslije toga je taj prvotni nacrt obnovljenog obreda, kako je izvjestilac J. Lecuyer 18. VI 1968. izjavio na vatikanskoj konferenciji za štampu, prošao sedam redakcija i razne pokuse. Napokon je obnovljeni obred odobrio i proglasio Apostolskom konstitucijom »Pontificalis Romani« papa Pavao VI na spomenuti dan. Zatim je Kongregacija obreda dekretom od 15. VIII 1968. odredila da se do Uskrsa ove godine mogu kod ređenja đakona, svećenika i biskupa po volji upotrebljavati dosadašnji obred ili ovaj novi, ali *od ovogodišnjeg Uskrsa samo novi.* Prema tome će i naši novi đakoni i mladomisnici biti ređeni po novom obredu. Hrvatski je prijevod već priređen pa se je nadati da će ga naša Biskupska konferencija na vrijeme odobriti i rimsko Vijeće potvrditi (za što treba samo par dana). Stoga će sigurno mnoge zanimati kako je obred obnovljen i kako sada izgleda.

I

Glavna je oznaka ovoga novog obreda, kao i svih koje je Vijeće obnovilo, da je sada kraći, jednostavniji i pregledniji. Velika mu je i prednost što više nije razdijeljen u više dijelova nego je kompaktan. Sve se vrši odmah poslije misnog evanđelja, dakle nakon bogoslužja riječi, pa kod Euharistijskog bogoslužja te mise odmah služe novi đakoni i novi svećenici s biskupom koji ih je zaredio: kod oltara služi biskupu kao đakon jedan od novozaređenih a drugi mu mogu pomagati u dijeljenju sv. pričesti vjernicima, dok novi presbiteri odmah svi koncelebriraju s biskupom. U sam je obred ređenja uklopljen biskupov nagovor vjernicima i ređenicima pa tako otpada homilija. Na misi ređenja nema ni Vjerovanja jer bi nakon svečanog obreda, kod kojega su stvoreni novi službenici »otajstvo vjere«, bilo neprikladno tek sada ispovijedati vjeru. Uz to je poznato da je Vjerovanje ušlo u rimsku liturgiju tek god. 1014. Nema na toj misi ni »molitve vjernika« jer se ona već obavila velikim litanijama kod ređenja. Iz svega se toga vidi kako obnovljena liturgija izbjegava ponavljanja što je moguće više.

U nagovore je i u »Posvetne molitve«, uza sve što je sada tekst skraćen, uneseno više izraza o službi đakona i svećenika iz Sv. pisma i iz saborske Konstitucije o Crkvi. Tako je npr. u nagovoru ređenicima za presbiterat u značajnoj i poznatoj rečenici »Upoznajte što radite, nasljeđujte što činite, da slaveći otajstvo Gospodnje smrti« dodano »i uskrsnuća« da se spomene čitav Kristov pashalni misterij, a odmah dalje uz više negativni zahtjev »nastojte mrtviti svoje udove od svih mana« nadodan i pozitivni element askeze, koji se sada rado naglašuju, »i živjeti novim životom«. To su naoko malene izmjene u tekstu ali znače mnogo jer ističu sve dimenzije života đakona i svećenika.

Ne samo da je u novom obredu otpalo dosta dosadašnjih riječi i neke ceremonije nego je na više mjesta dana izričita dozvola da se i mjesto novoga teksta može govoriti slobodno ili uzeti drugi. Tako ispred nagovora kod ređenja đakona i svećenika stoji samo da biskup sjedeći »to može učiniti ovim riječima: . . .« — Kad nakon izjave svećenika kojega odredi biskup (a to će redovito biti rektor bogoslovnog sjemeništa) da se dotične smatra dostojnima za ređenje, pa biskup izjavi da ih izabire za đakone ili svećenike i svi prisutni odgovore »Bogu hvala«, stoji rubrika: »ili izbor odobre na drugi način,

već prema običaju toga kraja«. U Africi će možda biti i pljeskanja, a stare nam knjige pričaju kako u sličnim prigodama istočnjaci znaju gromko klicati »aksios esti — dostojan je«. — Isto tako obećanje poštovanja i poslušnosti Ordinariju dosada je ređenik vršio zajedno s uklapanjem svojih ruku među biskupove ruke, što se smatralo umetkom iz feudalnog prava. Ostalo je to i dalje kod svećenika i još uvedeno za đakone, ali na oba mjesta stoji napomena: »Gdje se taj običaj ne čini prikladnim, neka se odabere drugi prema sudu Biskupske konferencije«. — Velike su litanije za ređenje dosta skraćene i ako su dodani neki sveci (Ignacije antiohijski valjda zbog svojih poslanica u kojima toliko spominje đakone i »presbiterij« oko biskupa, pa Franjo Ksaverski i sv. Terezija kao zaštitnici misionara, a to će novi ređenici na neki način biti posvuda, i još razumljiviji zaziv sv. Ivana Vianeja i sv. Katarine sijenske koja je i pape savjetovala), rečeno je da se slobodno mogu dodati zazivi patronima, utemeljitelju reda i osobnom zaštitniku ređenika. Samo treba paziti da se dotičan zaziv stavi na pravo mjesto, a taj se redosljed sada određuje po drugom kriteriju pa je sv. Marija Magdalena, kao svetica iz evanđelja, zazvana odmah iza apostola. — U novom se obredu navode razni i to vrlo prikladni psalmi koji se mogu pjevati dok se ređeni oblače u dalmatiku ili mislicu, dok im se predaje knjiga evanđelja ili kalež, dok se novim svećenicima mažu ruke, dok svi ređenici na kraju ređenja izmjenjaju cjelov mira s biskupom i s prisutnim đakonima ili svećenicima, ali je svaki put rečeno da se mjesto toga psalma može pjevati neka druga zgodna pjesma. — Kao kod svih misa, koje je dosada priredilo Vijeće, i ovdje je u Dodatku pružen velik popis zgodnih biblijskih perikopa koje se u misi ređenja mogu posve ili djelomično uzeti mjesto misnih čitanja toga dana, i još su posebno označene perikope koje najbolje odgovaraju za ređenje i službu đakona, svećenika i biskupa. Sve to nam još kaže da će i kod drugih sakramenata biti dosta slobodna prostora za izmjene ili umetke prema okolnostima mjesta i osoba.

Nadalje novi obred ređenja, prema više puta izraženoj želji liturgijske Konstitucije, ima u vidu prisutan narod. Odmah prva rubrika kaže da se ređenje obavlja uz što veće sudjelovanje vjernika, pa stoga neka se redovito dijeli nedjeljom ili blagdanom, dakle kod mise koja je najviše posjećena. Da svi u crkvi mogu što bolje pratiti obred, taj se ne mora vršiti uz biskupsku katedru nego pred oltarom ili na drugom zgodnijem mjestu. Ni sjedala za ređenike ne smiju priječiti

slobodan pogled vjernika na odvijanje obreda. Izričito se spominje da se biskup okrene k puku kad se na nj odnosi ono što kaže. Istina, biskup više ne poziva prisutne da tko hoće slobodno izađe i iznese ako što ima protiv ređenja nekog izabrana, što je zvučilo nekako čudno u tom času, pogotovu na jeziku vjernicima nerazumljivo, i ostajalo bez učenika. Međutim, kompetentan svećenik izjavljuje o ređenicima odmah na početku: »Nakon ispitivanja kršćanskog puka i po sudu osoba na koje to spada svjedočim da ih se smatra dostojnima«, pa je to zaista odraz uvjerenja svih onih koji ređenike poznaju ili su ih pomagali odgajati. — Kad svi klečeći odgovaraju na litanije, onda je to najljepši dokaz da »sveta majka Crkva traži« ređenje svojih novih službenika. I kod pjevanja psalama za vrijeme ređenja sudjeluju, dakako, svi prisutni vjernici. Neće biti teško naučiti ih ili im umnožiti barem pripjeve, pa da ih vjernici ponavljaju prema rubrici iza svakog drugog retka dotičnog psalma što će ga pjevati zbor pjevača (a ne da to moraju činiti svećenici i službenici zaposleni obredom). Tako, kad se novi đakoni oblače u svoje distinktivno odijelo, ponavlja se uz ps 83. pripjev »Blaženi koji prebivaju u domu tvome, Gospode«. Uz izmjenjivanje cjelova mira između biskupa i novih đakona pjeva se ps 145. s pripjevom »Ako mi tko služi, njega će poštivati Otac moj koji je na nebu, govori Gospod«. Kod oblačenja novih svećenika u misnicu i dok im se mažu ruke svi pjevaju himan »O dođi, Stvorče Duše svet«, ili ps 109. s pripjevom »Krist Gospodin, svećenik u vijeke po redu Melkisedekovu, prinio je kruh i vino«. A kod njihova cjelova mira ps 94. s pripjevom »Vi ste moji prijatelji ako budete činili što sam vam zapovjedio, govori Gospod«, ili ganutljivi evanđeoski responsorij »Više vas ne zovem slugama nego svojim prijateljima«, ali taj će zbog bogate melodije moći dobro izvesti samo izvježban zbor. — Još više će s ređenicima biti sjedinjeni u Kristu vjernici koji se u što većem broju pričeste kod te mise, kako i predviđa dozvola da više đakona pomaže biskupu kod njihova pričešćivanja. A budući da i biskup na početku nagovora između prisutnih posebno spominje rodbinu i prijatelje ređenika, bit će zgodno da njih po prvi put pričesti njihov đakon, dok za mladomisnika ostaje već dana povlastica da kod mlade mise pričesti svoje pod prilikama posvećenog kruha i vina.

Ređenici se i u novom obredu tretiraju kao zrele i punopravne osobe. Stoga svaki na poziv poimence odgovara »Evo me«, a iza kako je biskup izjavio da ih na temelju mišljenja

puka i kompetentnih osoba izabire za nove đakone ili svećenike i u dužem im nagovoru iznio glavne dužnosti koje ih čekaju, još od ređenika traži da izričito izjave svoju nakanu i volju primiti novu službu. To oni i čine odgovarajući na četiri biskupova pitanja svojim odlučnim »Hoću«. K tome već đakoni, kako je rečeno, izvrše svoje svečano obećanje poštovanja i poslušnosti Ordiniraju. Pravo da je to ostalo i u novom obredu kad ima mnogo više nego nekada onih koji dolaze na manje slobodno preuzetim dužnostima, a nisu rijetki koji olako shvaćaju poštovanje i poslušnost čak prema papi. Nitko ne bi smio to obećanje smatrati preživjelim nego onim što jest: svjesna i dobrovoljna podloga za primanje milosti koje se toliko spominju u obredu, a napose nasljedovanje Velikog svećenika koji je došao da služi i da se žrtvuje za ljude na slavu Bogu.

II

Značajno je da su ovim zahvatima zasad obnovljeni samo ređenja đakona, presbitera i biskupa, i to sva tri zajedno kao tri stupnja jednog te istog Kristova svećeništva, iste hijerarhije. Uz napomenu, dakako, koju Konstitucija o Crkvi (čl. 21) navodi iz konstitucija egipatske Crkve da se na đakone »ne polažu ruke za svećeništvo nego za služenje«. I dosada se u obredu ređenja spominjao trostruki stupanj svetog reda, ali se kod toga obično mislio podđakonat, đakonat i presbiterat. Po svemu izgleda da će podđakonat i obredno biti uvršten među niže redove, kako je dugo vremena bio u rimskoj Crkvi a u mnogim je istočnim Crkvama i ostao. Inače, iz svega što je gore rečeno vidi se kako obred ređenja đakona i svećenika teče kompaktno i jednostavno.

Poslije pozivanja ređenika i kad se oni svi okupe pred biskupa, ovaj govori puku i ređenicima koji svi sjede kao kod svake propovijedi. Nagovori, koji su dani kao primjer, sada su mnogo sažetiji i sadržajniji nego dosadašnji. Đakonima se ističe da će služeći biti pomoćnici biskupu i njegovu svećenstvu, a moći će naviještati evanđelje, pripremati žrtvu i dijeliti pričest, prisustvovati ženidbi i blagosloviti je, nositi popudbinu bolesnima i voditi pogrebne obrede. Celibat se ne spominje izričito pa će se istim obredom rediti i oženjeni đakoni koji će ostati na tom stupnju. Najviše se đakonima naglašuje primjer Isusa koji nije došao da bude služen nego da služi i na kraju se kao nagrada za služenje navode Kristove riječi: »Dobro, valjani i vjerni slugo, uđi u veselje gospodara svoga!«

Još veća je povezanost svećenika s Kristom pa se u nagovoru njima spominje njihov udio u ulozi Krista Učitelja, Svećenika i Pastira. Crkva ne zaboravlja svojim službenicima naglasiti da trebaju više propovijedati djelima nego riječima. Glede upravljanja vjernika izričito se od svećenika traži da to čine »združeni s biskupom i njemu poslušni«. Značajno je da se samo u ređenju presbitera spominje časoslov pa neki zaključuju da će taj biti po novom Kodeksu obvezatan samo za svećenike, kao što Pavao VI u enciklici o celibatu od 24. VI 1967. ima izreku (71): »Bit će zgodno da obaveza svetog celibata bude obdržana za vrijeme pokusnih razdoblja prije nego s presbiteratom postane stalna i definitivna«.

Poslije izjava nakane i obećanja poslušnosti i nakon svršenih litanija slijedi glavni obred kad biskup svakome novom đakonu ili svećeniku položi ruke na glavu i to bez riječi, a odmah slijedi Posvetna molitva (kako se zove dosadašnja prefacija, a s imenom je izgubila i uvodne običajne usklike), u kojoj su kao vrhunac i riječi koje se po ponovljenoj odluci Pavla VI imaju smatrati formom sakramenta. I ta je molitva skraćena i ujedno dopunjena, kod đakona isticanjem služenja a kod svećenika suradnje s biskupom koji se u svojoj slabosti raduje njihovoj pomoći.

Kod ređenja svećenika polažu ruke i svi prisutni svećenici, bez riječi kao i biskup, ali ostanu uza nj dok on govori nad ređenicima Posvetnu molitvu s uključenom formom sakramenta i tek poslije idu na svoja mjesta. I dosadašnji je obred predviđao da prisutni svećenici mogu položiti ruke na ređenike, ali sada se preporučuje da oni i koncelebriraju s biskupom i s novoređenima, kojima danas daju prednost, pa tako tom prigodom može doći do najvećeg izražaja željeno jedinstvo svećeništva i svećenstva, što je jedna od svrha koncelebracije.

Novoređeni đakoni dobivaju zatim štolu đakonsku i dalmatiku koje im bez riječi oblače prisutni đakoni ili svećenici, a onda svakome biskup predaje u ruke knjigu evanđelja riječima: »Primi Kristovo evanđelje kojega si postao glasnik i pazi da vjeruješ što čitaš, da učiš što vjeruješ i da živiš prema onome što budeš učio«. A kad novoređenim svećenicima starija braća namjeste svećeničku štolu i obuku ih u misnice, biskup svakom mladomisniku pomaže dlanove svetom krizmom s riječima: »Gospodin Isus Krist, kojega je Otac pomazao Duhom Svetim i silom, čuvao te za posvećenje kršćan-

skoga puta i za prikazivanje žrtve Bogu«. Više se ne vežu ruke posebnim rupcem nego ih biskup i ređenici operu, nakon čega biskup dade svakome u ruke kalež i pliticu s kruhom i vinom, što ih đakon pripravi za tu misu. Kod popratnih se riječi više ne spominje vlast celebriranja nego da svaki mladomisnik primi te darove puka za žrtvu Bogu. Tako su žrtveni darovi i mladomisnici dar Božjega naroda Bogu i njegovoj Crkvi. Da bi prve davao što svjesnije a druge što brojnije!

Kao što je na kraju ređenja biskup s novim đakonima izmijenio cjelov mira i onda započeo Euharistijsko bogoslužje tako i kod ređenja svećenika učini biskup i prisutni svećenici s mladomisnicima. Kod toga se može pjevati spomenuti responsorij »Više vas ne nazivam slugama nego svojim prijateljima«, u kojemu se, prema novom obredu, aleluja ispušta u korizmi, iz čega se može zaključiti da se aleluja više neće ispuštati od Sedamdesetnice, dotično da u obnovljenoj liturgijskoj godini, kako kažu, sadanjeg razdoblja Sedamdesetnice neće više ni biti. Isto tako rubrika novog obreda ređenja, da se u misi koja iza toga slijedi posve ispušta pripremanje kaleža, možda nagoviješta da će otpasti sadašnje prikazanje. A novi obred ređenja već suponira više misnih kanona kad samo za rimski kanon kaže da se u tom slučaju molitva »Hanc igitur«, kao na Veliki četvrtak i o Uskrsu i Duhovima, dopuni molitvom za ređenike, dotično da se ta stavi mjesto molbe »prožimaj naše dane svojim mirom, otmi nas od vječne osude i daj da se brojimo među izabranicima tvojim.« Kod ređenja, naime, naše molitve idu novozaređenima a k tome one prošnje, barem djelomice, uvrštene su u rimski kanon mnogo kasnije.

Kad se u cjelini sagleda obred ređenja đakona i presbitera (a to vrijedi i za obnovljeni obred ređenja biskupa, koji više ne spominje »posvećenje« nego ređenje jednako kao i kod đakona i svećenika pa se i time upućuje na činjenicu da su to tri stupnja jednog te istog sakramenta i reda), može se postaviti pitanje: je li to novi ili stari obred? Dekret ga Kongregacije zove novim, a i papa u Konstituciji spominje da je štošta trebalo starom obredu dodati, oduzeti ili u njemu promijeniti. Bit će najtočnije da je to obnovljeni obred i to tako sretno obnovljen kao što se osjećamo zadovoljni kad mjesto u staru i istrošenu kuću uđemo u posve obnovljenu od vještog suvremenog inženjera. U našem je slučaju tvorac obnove Crkva, zaista uz pomoć Duha Svetoga.

S pravom je, dakle, J. Lecuyer u gore spomenutoj konferenciji zaključio: »Ne može se zanijekati da se nalazimo pred jednostavnijim, jasnijim i bogatijim tekstom nego što ga je dosad imao Rimski pontifikal. Iskreno mislim da je obnova izvršena s najvećom vjernošću načelima i duhu II vatikanskog sabora i da je ne samo kleru nego svima vjernicima pružena obilata pomoć da bolje shvate misiju onih koji su pozvani da Božjem narodu služe kao đakoni, svećenici i biskupi« (»Notitiae« 41, 219). Sa svoje strane dodajemo želju da se ta pomoć što bolje prihvati i upotrijebi jer za njezin uspjeh nije dosta da je samo pružena.

o. Martin Kirigin OSB

KANON MISE I NIRVANA

Naslov je malo neobičan, ali mislim da nije neopravdan. Treba da potakne na razmišljanje. Razmišljanje o našim liturgijskim prijevodima.

Obradovali smo se, kada je bilo javljeno, nakon dugih i dugotrajnih rasprava, da je misni kanon preveden na hrvatski i da je njegova upotreba u liturgiji službeno odobrena.

Prvo razočaranje je nastupilo kod sprovođenja ovog odobrenja. Baš oni, koji su ranije mnogo forsirali prijevode kao da su zaboravili, da su prijevodi odobreni — ne zbog svećenika — nego zbog naroda. I da postoji pravilo, da treba ove tekstove čitati glasno i jasno, da ih vjernici mogu pratiti i razumijeti čak u slučaju da nemaju misala u ruci.

U mnogim mjestima se produžila praksa, da svećenik čita hrvatski kanon tiho, *za sebe*, a narod, još češće samo nekoliko pjevača na horu, pjevaju sasvim nešto drugo.

Kod same konsekracije takav liturg podigne glas, da odmah poslije toga opet ušuti, da mogu drugi dalje pjevati svoje — neliturgijske pjesme.

Postavlja se pitanje: Tko je odobrio da se samo riječi konsekracije izgovaraju glasno, a ostalo da svećenik čita u narodnom jeziku — tiho? Nije li u duhu propisa i direktiva nadležnih vlasti i komisija, da se kanon ne kida: ili cijeli na latinskom ili cijeli na hrvatskom glasno!?!

Ako je pjevana misa, ne bi li bilo logičnije, da svećenik pričeka dok božji narod završi pjevanje »Svet, svet...« ili bi bilo možda prikladnije, da se ne oduljuje i ne kida sveta

S pravom je, dakle, J. Lecuyer u gore spomenutoj konferenciji zaključio: »Ne može se zanijekati da se nalazimo pred jednostavnijim, jasnijim i bogatijim tekstom nego što ga je dosad imao Rimski pontifikal. Iskreno mislim da je obnova izvršena s najvećom vjernošću načelima i duhu II vatikanskog sabora i da je ne samo kleru nego svima vjernicima pružena obilata pomoć da bolje shvate misiju onih koji su pozvani da Božjem narodu služe kao đakoni, svećenici i biskupi« (»Notitiae« 41, 219). Sa svoje strane dodajemo želju da se ta pomoć što bolje prihvati i upotrijebi jer za njezin uspjeh nije dosta da je samo pružena.

o. Martin Kirigin OSB

KANON MISE I NIRVANA

Naslov je malo neobičan, ali mislim da nije neopravdan. Treba da potakne na razmišljanje. Razmišljanje o našim liturgijskim prijevodima.

Obradovali smo se, kada je bilo javljeno, nakon dugih i dugotrajnih rasprava, da je misni kanon preveden na hrvatski i da je njegova upotreba u liturgiji službeno odobrena.

Prvo razočaranje je nastupilo kod sprovođenja ovog odobrenja. Baš oni, koji su ranije mnogo forsirali prijevode kao da su zaboravili, da su prijevodi odobreni — ne zbog svećenika — nego zbog naroda. I da postoji pravilo, da treba ove tekstove čitati glasno i jasno, da ih vjernici mogu pratiti i razumijeti čak u slučaju da nemaju misala u ruci.

U mnogim mjestima se produžila praksa, da svećenik čita hrvatski kanon tiho, *za sebe*, a narod, još češće samo nekoliko pjevača na horu, pjevaju sasvim nešto drugo.

Kod same konsekracije takav liturg podigne glas, da odmah poslije toga opet ušuti, da mogu drugi dalje pjevati svoje — neliturgijske pjesme.

Postavlja se pitanje: Tko je odobrio da se samo riječi konsekracije izgovaraju glasno, a ostalo da svećenik čita u narodnom jeziku — tiho? Nije li u duhu propisa i direktiva nadležnih vlasti i komisija, da se kanon ne kida: ili cijeli na latinskom ili cijeli na hrvatskom glasno!?!

Ako je pjevana misa, ne bi li bilo logičnije, da svećenik pričeka dok božji narod završi pjevanje »Svet, svet . . .« ili bi bilo možda prikladnije, da se ne oduljuje i ne kida sveta

radnja, da to lijepo i svečano recitira sav Božji narod? A zatim da svećenik glasno i svečano, kao da je glasnogovornik čitave zajednice (što de facto i jest!), izgovara na narodnom jeziku sve riječi kanona.

Vjernici se sablažnjavaju, jer vlada sada baš u toj stvari prava anarhija: u svakoj crkvi drugačije. Istina je, da prvobitni propisi govore o raznim načinima sudjelovanja, ali to nikako ne znači, da može svatko raditi »po svojoj glavi i samovolji« nego da se u raznim krajevima, prema prilikama (kulturnim — i mogućnostima s obzirom na dovoljni broj liturgijskih knjiga) može početi na više ili manje savršeni način. A nikako ne možemo odobriti, da se čak u istom mjestu postupa različito. Trebalo bi da ordinariji izdaju točnije direktive za svoje područje, ili da se barem svećenici jednog užeg područja, gdje vladaju po prilici jednake prilike, dogovore o jednoobraznom načinu uvođenja novih formi liturgijskih sudjelovanja. Nitko ne može tvrditi, još manje dokazati, da u jednom gradu ili užem seoskom području vladaju kod nas potpuno različiti uslovi — osim u koliko to ovisi o dobroj volji svećenika!

Treba biti svijestan, da je svaka reforma operacija, koja zadaje bolove i rane. Pogotovo na duhovnom području. Vjernici žele da je ono što je sveto — trajno, nepokolebivo — kao što su vječne i nepromjenljive dogme.

Daleko od toga, da se želi time tvrditi, da su reforme nepotrebne (ima ih, nažalost, koji to tvrde i javno propagiraju, da stvaraju još veću pometnju među vjernicima!), nego da treba svaku reformu dobro razmisliti i psihološki pripraviti, kako bi to urodilo onim plodom, za kojim ide reforma u liturgiji. Kod nas u Crkvi reforma nije ni moda ni samo zbog isticanja ili paradiranja, nego zbog koristi duša: da se kraljevstvo božje dublje ukorijeni u dušama; da se jače doživljava blizina Boga i Spasitelja te zajedništvo božjeg naroda.

* * *

Naslovu je dala povod druga činjenica. Iako se prijevod dugo pripremao, ne možemo biti s njim u svemu zadovoljni. No, treba priznati, da nijedna stvar na ovom svijetu nije savršena. Ali je istina i to, da u liturgijskim tekstovima moramo paziti, da bude sve jasno — i bez opasnosti, da se može krivo razumjeti ili tumačiti.

U pitanju je jedna rečenica u prijevodu, koja može, tako kako je u kanonu, zavesti do apsolutno krivog tumačenja jedne od važnijih vjerskih istina: pitanje o zagrobnom životu.

U spomenu mrtvih poslije pretvorbe prijevod glasi: »Spomeni se, Gospodine, slugu i službenica svojih . . ., koji otiđoše pred nama obilježeni znakom vjere *te spavaju snom mira.*«

Riječ »spavanje — spavati« ima u našem jeziku strogo ograničeno značenje: besvjesno stanje, u kojem čovjek nije svijestan samoga sebe niti upravlja svojim činima.

Vjernik, koji čita ovu rečenicu, logično zaključuje, da se duše poslije smrti nalaze u nekom besvjesnom stanju u kakvom se nalazimo mi za vrijeme spavanja. To bi odgovaralo starim istočnjačkim pojmovima o »nirvani«, što je u oštroj suprotnosti o kršćanskom naučavanju o zagrobnom životu.

Za nas kršćane poslije smrti nije samo počinak, mir, nego je i blaženost — svjesno doživljavanje najveće sreće, sjedinjenje sa Bogom — Izvorom života i radosti.

Možda će netko odgovoriti, da je to doslovni prijevod latinskog teksta.

Poznato je, da je svaki prijevod u neku ruku već i komentar, jer se rijetko u potpunosti poklapaju pojmovi, koje izražavaju pojedine riječi. Rečenicu u latinskom tekstu: ». . . qui dormiunt in somno pacis« treba dakle shvatiti, a i prevoditi, u duhu katoličke teologije o smrti i posmrtnom životu, a ne po uskogrudnom, školskom, doslovnom značenju latinskih riječi.

Kršćani su upotrebili riječ »dormitio — dormire« za smrt — umrijeti da su time naglasili da za kršćane tjelesna smrt ne znači uništenje. Za njih je čin tjelesne smrti samo »usnuće«, da se odmah iza toga probude u istinskom životu u Bogu. Zato se može kod kršćana govoriti, da su naši dragi »usnuli snom mira«, a nikako da »spavaju snom mira«! Ovo drugo naime dovodi do potpuno pogrešnog, nekršćanskog shvaćanja smrti!

Ovaj prijevod začuđuje jer smo imali do sada sasvim ispravne prijevode: ». . . te počivaju u miru«. »Svagdanji misal« je bez potrebe dodao: ». . . te počivaju u snu mira«. Ukoliko je nekome stalo, da se za svaku cijenu sačuva izraz »in somno pacis« mogao bi to prevesti, da bude pravovjerno, samo izrazom »usnulim snom mira«. To se može pravilno protumačiti: ovo nije nikakvo trajno stanje, nego samo prelaz iz jednog u drugi život.

Ako bi netko opravdavao ovaj nesretni prijevod potrebom doslovnog tumačenja originala, onda ga treba upozoriti, da

se u istom prijevodu odmah na početku kanona nekoliko različitih riječi sliva u jednu jedinu: »primi i blagoslovi ove darove« umjesto: »ove darove, ove poklone, ove svete neokaljane prinose«, što predstavlja svakako prilično odstupanje od originala!

Svakako je dužnost nadležnih, da iz ljubavi do ispravnosti i preciznosti u izražavanju temeljnih vjerskih istina, da ovo isprave prvom zgodom.

* * *

Neka u vezi s tim spomenem još par rečenica, koje u prijevodu kanona smetaju ili su barem tuđe suvremenom izražavanju:

1) »... po svemu krugu zemaljskom«. To je ispravnije, kako je ranije bilo: »po svemu svijetu«.

2) promicatelji« za »cultoribus« svakako nije najposrećeniji izraz. Ne bi li možda bio blagozvučniji: »blagovijesnici«?!

3) »što pred tobom *stoje«* za »omnium circumstantium« ne odgovara činjeničnom stanju, jer većina vjernika, barem onih u klupama, tada kleči. Raniji prijevod »prisutnih« puno više izražava pravi smisao originala.

4) »pošto su večerali« umjesto ranijeg »po večeri« ne samo da je manje prikladan nego predstavlja opasnost, da netko pogrešno shvati, kao da se to dogodilo odvojeno od konsekracije kruha.

5) »kalež«. — U posljednje vrijeme pokušava se ova riječ zamijeniti »čašom«. — Istina je, da Isus na Tajnoj večeri nije upotrebljavao »kaleža« u današnjem obliku, ali je jednako sigurno, da nije imao ni današnje staklene čaše. Ali je izraz »kalež« dobio tako isključivo značenje, da bi značilo vrijeđati osjećaj vjernika, i to bez ikakve potrebe. Liturgija je i ostaje nešto najsvetije i najuzvišenije, zato treba poštivati i izraze, koji su u očima vjernika sveti. — Iako je istina, da je prva sveta misa bila uvezi sa pashalnom večerom Židova, ipak je jednako istina, da to nije bila više starozavjetna pasha nego početak novozavjetne liturgije! Zato ne možemo robovati ni profanim izrazima u vezi s pashom!

* * *

Treba pak pohvaliti u novom prijevodu, da se odstupilo u završetku kanonskog dijela od doslovnog prijevoda (doxologija) »Per ipsum et cum ipso ...« te se naglasilo ono naj-

važnije (što je inače običnom vjerniku manje očito), naime Kristovo velikosvećeništvo i stalno posredništvo: »Po Kristu i s Kristom...«

Kad se sada s novim kanonskim obrascima pristupa definitivnom uređenju liturgijskog teksta, neophodno je potrebno, da stvorimo takav tekst u narodnom jeziku, koji će vjerno odraziti duh originala, a vjernicima pomoći u pravilnom razumijevanju i sudjelovanju. I da ne bude neprekidnih ispravaka u svakom novom izdanju, što uveliko ometa zajedničko sudjelovanje.

Alojz Turk

O KANONU SV. MISE

II. Vatikanski koncil uči: »Kad je dovršeno djelo, što ga je Otac povjerio svome Sinu da ga izvede, poslan je Duh Sv. na dan Duhova, da bez prestanka posvećuje Crkvu, da tako vjernici pristupaju k Ocu u jednom Duhu. To je onaj koji je Duh života ili izvor vode što teče u život vječni. Otac po njemu dariva ljudima život koji su po grijehu bili izgubili. Duh boravi u Crkvi i u srcima vjernika kao u jednome hramu. On u njima moli i svjedoči da su oni posinjena djeca Božja. Duh Crkvu uvodi u svaku istinu i sjedinjuje ju u zajedničku obitelj i službu, učvršćuje ju raznim hijearhijskim i karizmatičkim darovima po kojima njome upravlja i urešuje ju plodovima. Duh, po sili Evanđelja, Crkvu pomlađuje i besprestanka je obnavlja i vodi do savršenog sjedinjenja s njezinim Zaručnikom. Duh i Crkva vapiju Gospodinu Isusu: »Dođi!« Apok. 22, 17. Constit. De Ecclesa a. 4. Lumen gentium.

Fruktuozo, biskup Targone, g. 259. bio je osuđen i poveden da bude živ spaljen na lomači. Na putu mu se približi neki kršćanin koji ga zamoli: »Oče, moli se za me«. Biskup mu odgovori tako glasno da ga je mogao čuti cijeli narod: »Ja se moram moliti za cijelu kat. Crkvu od istoka do zapada«. Ono što je Fruktuozo kazao u času kad je imao prikazati svoj život da zasvjedoči vjeru, on je morao često o tome promišljati, kad je uzlazio na oltar da prikaže Kristovu Žrtvu. U oba slučaja njemu se čini kako ne smije svoju molitvu ograničiti na potrebe jednoga čovjeka. On bijaše svijestan, kako je odgovoran za čitavu Crkvu. No ova odgovornost ne tiče se samo biskupa mučenika. Svi kršćani, svećenici i ostali vjernici, morali bi usvojiti riječi ovoga sv. mučenika. Ako cijela Crkva od nas očekuje da svoju osobnu molitvu na nju proširimo, prije sve-

ga na to nas potiče, kad se radi o molitvi koja je u najvećoj mjeri zajednička to jest o kanonu sv. Mise. Kada molimo na ovaj, uistinu katolički način tj. za cijelu Crkvu, dovodimo u sklad naše mišljenje i život s riječima što ih tako često izgovaramo prebrzo. Dosta je da s nešto pažnje čitamo kanon pa ćemo ustanoviti kako je ovaj cijeli bitno molitva Crkve za Crkvu, kako on izražava vezu naše mjesne zajednice s Crkvom svih vremena. Cijeli je kanon sastavljen u množini: »Mi vas molimo ... Mi se sjećamo ... «. Ova se množina ne odnosi na svećenika i na službenike oltara, nego ona obuhvaća čitavu zajednicu vjernika. Ovu istinu najjasnije dokazuju dvije molitve kanona, na što se odnosi ova množina: »Molimo, Gospodine, blagohotno primi ovaj žrtveni prinos (kruha i vina) Bogu kao dar tvojih sluga (svećenika) i cijele tvoje obitelji (svih vjernika)«. Zatim: »Stoga, mi Gospodine, sluge tvoje ... «. Naime mi se sjećamo Kristove naredbe na Zadnjoj Večeri. Spominjemo se njega i prinosimo njegovu žrtvu Božjem Veličanstvu.

To činimo mi, tvoje sluge i tvoj sv. puk?! Riječi »Služba i službenici« označuju one koji su posvećeni Božjoj službi: to se svećenici, dok »familia i plebs-obitelj i puk« naznačuju skupove vjernika. Kanon jednima i drugima pripisuje sve euharistijske obrede to jest zahvalu, prikazivanje, molitve i anamnezu (ovako se nazivaju molitve iza pretvorbe). Amo spadaju i razgovori, to se ne određuje potanko, jer se razumije po sebi da svi sudjeluju u svim obredima, premda nemaju svi u njima učešće na isti način.

O Božjim slugama i o Božjoj obitelji

Vrijedno je ukratko istaknuti mnoge izraze, kojima se nazivaju kler i vjernici. Riječi »sluga i služba (servi, servitus«). Ove se riječi upotrebljavaju u kršćanskoj starini u latinskome jeziku da se njima označe biskupi i svećenici. Sv. Leo papa (440/461) veli o sebi: »Naša služba - servitus nostra«. Ovo opravdava tvrdnju da Crkva spravom smatra svećenike svojim službenicima, jer je sama Crkva Božja službenica. II. Vatikanski koncil ostavio je u časti ovo učenje i terminologiju. »Sluge« vrše službu u korist sviju, od kojih se sastoji »Božja obitelj«. Moglo bi se činiti odviše smjelo ili familiarno tvrditi kako kršćani čine Božju obitelj. Ipak se ova riječ rabi u mo-

litvama sv. Mise kao oznaka kršćanske zajednice na pr. na 5. nedjelju iza Bogojavljenja, na 1. nedj. korizme, u Misi uskrsne noći, na 21. nedj. po Duhovima i drugdje.

Istina, »familia-obitelj« nema u rimskome pravu i u liturgiji isto značenje, kako ga mi shvaćamo u naše doba. Ova je riječ označivala sve one koji su stanovali u istoj kući i živjeli pod vlasti istoga domaćina (paterfamilias) i uz njega boravili. Pod riječju »familia-Božja obitelj« valja razumijevati sve one koji pripadaju Božjoj obitelji to jest Crkvi. Kanon nam ovim riječima pomaže, kako ćemo jasnije odrediti i produbiti njihov smisao. One nas sjećaju na riječi Gospodinove: »Tko je onaj vjerni sluga koga je gospodar postavio nad svojom obitelji da joj pribavlja hranu«. Mat. 24, 45. Kanon nas upućuje na obitelj s kojom Gospodin često uspoređuje svoje kraljevstvo, u kome je Bog Otac i Gospodar. Crkva je hijearhijski organizirana obitelj, a svi su njezini članovi zavisni o Gospodaru.

Crkva je Božji sveti narod

Molitva iza pretvorbe: »Zato, Gospodine, mi tvoje sluge i tvoj sveti puk . . . «, rabi se kao oznaka vjernika. Ona ima širi pojam nego riječ »obitelj«. Ona znači u sv. Pismu: Od Boga odabrani narod između neznabožačkog svijeta kao njegovo vlasništvo i svojina za spasenje ljudskoga roda. Mojsije dozivlje u pamet narodu: »Ti si puk posvećen svome Bogu. Gospodin je tebe odabrao za svoj vlastiti narod između svih naroda na zemlji«. Deut. 7, 6. Sv. Petar piše kršćanima: »Vi ste sveti narod i puk kojega je Bog stekao«. 1, 2, 9. Sveti puk znači u bibliji Božji narod, a u liturgiji jest oznaka kršćanske zajednice: naime da vjernici nisu svaki za se odijeljene osobe kod sv. Mise. Oni su Božji puk, nekoć zvan Izrael, a sada Božja Crkva. Skupina od 10 ili 100 duša jest ćelija Božjega naroda, i s pravom se naziva »sveti puk«.

Gospodin s vama. Kanon je molitva mjesne i cijele zajednice koja je sabrana kod euharistijske Žrtve. Svećenik govori molitve u ime zajednice koja s njime prinosi, zahvaljuje i Boga slavi. Ako vjernici imaju u mnogo slučajeva o tome slabu svijest, ovaj manjak treba ispraviti, ne mijenjajući riječi kanona nego ih valja poučiti, kako će u njemu bolje sudjelovati. Kad svećenik služi sv. Misu bez vjernika, ne smije riječi kanona moliti u prvome licu jednine. Makar crkva bila prazna, on ne ulazi na oltar sam, jer to čini kao službenik

zajednice kojoj pripada, i cijeloga Božjega naroda. Dapače možemo tvrditi: što je on više osamljen, tim više mora biti svijestan sveopće vrijednosti Božanske Žrtve. Tko se nalazi usred zajednice, osjeća, kako je njegova molitva određena za vjernike. Osamljeni svećenik, redovnik u samostanu ili župnik na selu, biskup u svojoj kapeli govoreći: »Gospodin s vama, Molite, braćo«, dužan je misliti kako njegova molitva dopire do svih koji sačinjavaju Božju Crkvu.

Kanon je molitva Crkve

Ako je misni kanon molitva Crkve on je ujedno molitva za Crkvu. Kao što je Krist prikizao svoj život za spasenje sviju ljudi, koji će jednom u njega vjerovati, isto se tako sv. Misa prikazuje prije svega za sve vjernike, sadašnje i za one u budućnosti. Ovu prvu i nepromjenljivu nakanu svaki dan izričemo u molitvi »Tebe milostivi Oče« iza »Sanctus — svet«. Ona je važnija od posebnih nakana što ih spominjemo kada umećemo oba »Memento-spomeni se sluga svojih« Mi govorimo u svakoj Misi, kako ju prinosimo Bogu, i moramo na to misliti, a tako i svi koji su kod nje prisutni, da ju prikazujemo za cijelu kat. Crkvu moleći: »*Ponajprije ti prikazujemo za tvoju kat. Crkvu*«. Mi ne bismo bili vjerni riječima kanona kad bi smo po običaju brzo i rastreseno prešli preko ove najvažnije nakane koja je *glavna* u sv. Misi. Zato ćemo svu svoju pozornost svratiti na to kako ćemo iznijeti posebne nakane u oba »Memento«. Ipak ove preporuke čine samo jednu primjenu od prve i glavne nakane.

Molimo za svetu katoličku Crkvu

Vrijedno je još jednom odvagnuti riječi ove naše molitve. Mi se molimo za sv. kat. Crkvu. Istina je, da je Crkva sveta i katolička. Ona mora vazda ostati sveta i općenita, valjda da neprestano pomlađuje svoju svetost i katoličanstvo (sveupućenitost). Kršćani su od početka nazivali Crkvu svetom. To znači, da je ona posvećena Gospodinu kao što su nekada Izraelci bili sveti narod. Ova se svetost ne ograničuje samo na juridičku formu već se ona mora ostvariti u svakome naraštaju u svetosti njezinih članova. Moliti za Crkvu znači moliti neka Gospodin podigne u njoj svetaca koji su joj potrebni

i koji će u suvremenoj Crkvi služiti kao kvasac i primjer ostalima, kao što su bili sveci u prijašnja vremena. Isto vrijedi za pojam katoličanstva. Ova riječ ima u grčkom jeziku značenje: sveopćeniti. Ona je dobila od 2. vj. značenje: pravovjerni u opreci prema heretičkim sektama.

Kada je rimski kanon nastao u god. 350—380, riječ »katolik« poprimila je vjersko značenje, a ne geografsko. Ondašnji kršćani morali su se mnogo moliti, da se u Crkvi očuva prava vjera i da se ona proširi do nakraj svijeta. No u naše doba stekla je prvotni pojam. Stoga naša molitva za Crkvu valja da bude prožeta misijskim i ekumenskim duhom, naime, da se sv. Crkva rasprostrani po čitavome svijetu te da se svi kršćani ujedine u jednoj zajednici.

KAKO GOSPODIN DJELUJE U CRKVI

Četiri riječi kanona: »Da se udostojiš Crkvu upokojiti, čuvati, ujediniti i upravljati ... « jesu u isto vrijeme molitva i program za ljude, jer Bog djeluje u Crkvi po ljudima. Mi prosimo da Gospodin daruje Crkvi mir, unutarnji i izvanji da bi ona našla pravedno rješenje u nemirima i svakojakim sukobima, da je drži budnom i vjernom, da ju okupi u jedinstvu, neka učini, da se nađu u njezinoj zajednici svi, koji su u nju pozvani, konačno da njome ravna, da ju prosvjetljuje, udijeli odlučnost i snagu onima, koji njome vladaju, to jest, da ona napreduje na pravom putu. Mi se ne smijemo moliti apstraktno za Crkvu kojegagod vremena nego za Crkvu naše dobi, za njezine današnje potrebe: u vrijeme, kad se radi o tome, da II Vatikanski koncil urodi bogatim plodovima. One četiri riječi moraju svraćati pažnju vjernika na ovu najveću potrebu kat. Crkve.

Kako je važno moliti za biskupe i ostale čuvare i promicatelje vjere

Bog upravlja i čuva Crkvu po ljudima, svojim zamjenicima. Iza kako smo prikazali svoje molitve za Crkvu, mi prosimo za one koji nose posebnu odgovornost bilo za čitavu bilo za lokalne crkve: to jest za Rimskoga biskupa i za biskupa svoje pokarjine, koji su »čuvari vjere«. Ovdje su u mnogim zemljama u 4. i 5. vj. spominjali samo mjesnoga biskupa sa nazivom papa. Ovu su grčku riječ rabili za svakoga biskupa.

Ali su od 6. vj. pomalo ovaj izraz pridržali za Rimskoga biskupa, dok su za mjesnoga uveli termin »antistes« (predstojnik). Mi dakle molimo poimenice za papu i za svoga biskupa, no, mi prinosimo svoje prošnje zajednički za sve »čuvare katoličke i apostolske vjere«. Obično se tvrdi da ovaj izraz označuje sve biskupe svijeta. Ali njega su u staro doba upotrebljavali ne samo za biskupe nego i za svjetovnjake. Sv. Ciprijan, biskup Kartage, veli za jednoga biskupa, da je »čuvar vjere i branitelj istine«. (Pismo 67, 6.) Natpis na ulazu u baziliku sv. Ivana i Pavla u Rimu naziva svjetovnjaka graditelja crkve vjere — cultor fidei«. Čini se dakle da su čuvari vjere, za koje molimo u sv. Misi, u prvome redu članovi biskupskoga kolegija, ali također i svi kršćani koji se na razne načine žrtvuju i surađuju na dobrobit sv. vjere, kako bi je objasnili ljudima svoga vremena i za nju predobili vjernike i nevjernike. Zar nisu svi oni »promicatelji« i nužni pomoćnici biskupa u njihovoj službi čuvara i navjestitelja Evanđelja? Zar nije potrebno da se Crkva i za njih svaki dan moli? To je važna nakona što je svećenik mora svaki dan obnavljati koji služi sv. Misu, pa i vjernici koji ovu s njime zajedno prikazuju. I oni prinose sv. Žrtvu nada sve za sv. Crkvu i za one koji u ime Gospodinovo moraju osigurati njezin mir, čuvati je i ujediniti i njome ravnati. Ostale nakane, kakogod one bile opravdane, dolaze na drugome mjestu.

Kako nam valja živjeti u jedinstvu sa svecima

Kršćani, okupljeni oko oltara, svjesni su da su sjedinjeni sa svojom braćom koja su raspršena po čitavome svijetu, i da oni za njih prinose svoje prošenje. Ali oni dobro znadu kako živu u zajednici s Crkvom koja boravi u nebu Ova je istina istaknuta na dva mjesta kanona, naime, u riječima «communicantes-u zajedništvu s cijelom Crkvom« i »nobis quoque peccatoribus - i nama grješnicima«. Razlog, zašto naglašujemo ovu istinu u Misi, bit će zacijelo uvjerenje da se Crkva rađa iz presv. *Euharistije*. Udioništvo s euharistijskim Kristom čini da se sve više sjedinimo s njegovim duhovnim Tijelom što je Crkva. Crkva, koja se rađa iz Kristove Žrtve, raste i ujedinjuje se po sakramentalnom obnavljanju iste Žrtve. Svaki put kad prikazujemo sv. Misu ulazimo u zajednicu s onima koji su prije nas sačinjavali Crkvu kojih smo mi nasljednici i nastavljači njihova života.

»Mi, sjedinjeni s ovom zajednicom, častimo prije svega spomen slavne Marije vazda Djevice... Zatim tvojih bl. apostola i mučenika...« Da bismo mogli shvatiti čašćenje ovih svetaca u Misi, valja usporediti »communicantes« običnih Misa s onima od Božića, Bogojavljenja, Uskrsa, Uzašašća i Duhova. Ovi spominju tajnu što se toga dana slavi u vezi sa dotičnom tajnom spasenja. U tome svijetlu moramo shvaćati dnevni »communicantes«. I ovaj nam pruža pogled u jedno otajstvo Crkve u *svecima*. To proizlazi iz načela, da kult svetih, jest slavljenje otajstva Crkve. Dakle glavno značenje »communicantes« stoji u tome da bismo upravili našu pozornost na Crkvu u raju, da ispovjedimo vezu, nastavak i zajednicu sa svetima u raju. Drugotna svrha, izražena na kraju ove molitve, nalazi se u tome da molimo neka nas ovi svjedoci u nebu zagovaraju kod Gospodina. Sveci koji se spominju u kanonu potvrđuju ovo tumačenje. Oni nisu izabrani toliko radi osobne svetosti, već više zbog uloge što su je vršili kod utemeljenja Crkve u Rimu ili u svijetu. Na prvome mjestu spominjemo bl. Djevicu Mariju za koju se spravom tvrdi da u sebi utjelovljuje cijelu Crkvu.

Za vrijeme Vatikanskog koncila proglasio je Svetac bl. *Gospu Majkom Crkve*. Zatim se ređaju sv. Josip i 12 apostola: Sv. Petar i Pavao smatraju se utemeljiteljima Rimske Crkve, potom 12 u glavnome rimskih mučenika i sv. Ciprijan, biskup Kartage. Ova organizacija ima vanrednu važnost: Bl. Dj. Marija sa 12 apostola predstavljaju sveopću Crkvu, s njima se ne može nitko usporediti. I ostali rimski mučenici uživaju ugled kao utemeljitelji i zaštitnici svoje Crkve. Iza ove dvije skupine Božjih ugodnika ređa se bezimeno mnoštvo *»svih svetih«*, koji predstavljaju za Rimsku Crkvu ujedno i katoličku i mjesne crkve. Dok ih zaziva i časti njihov spomen Rimska, a s njome i čitava katolička Crkva, utvrđuje svoje jedinstvo s Crkvom svih vremena, s Crkvom svetaca s kojom smo povezani u prošlosti i u budućnosti. Tako Crkva na zemlji slavi Crkvu u raju kao pobjedničko slavlje, što ga je stekao Krist svojim Otkupljenjem, kada ga je izveo među ljudima i s njima.

I nama svojim grješnim slugama

Kanon iza spomenutih riječi sadrži još jedan niz svetaca. Tu molimo Boga, neka nas grješnike primi u društvo svojih apostola, mučenika i svih svetih. Da li se ova molitva odnosi na prisutne vjernike ili samo na svećenika i na njegove po-

službenike? Mi svakako danas smijemo ovu molitvu primijeniti na sve vjernike. Mi grješnici i sluge od Boga prosimo, neka nas sjedini sa svojim apostolima i mučenicima. Oni su bili Božji poslanici i svjedoci u svijetu. Pomagali su više nego li itko drugi da se utemelji i izgradi Kristova Crkva. Uza sve svoje grijehe mi smo svijesni da nastavljamo djelo ovih svjedoka i poslanika u Gospodnjoj službi. Uzdamo se da ćemo i mi biti jednom primljeni u društvo onih, kojih stope slijedimo i nastavljamo njihovo djelo. U tome smislu ova se molitva u prvome redu odnosi na svećenike koji su »službenici Božje obitelji«, ali ona vrijedi i za sve svjetovnike koji se trude da djeluju kao apostoli i svjedoci Crkve. Istina, neki su od ovih svetaca malo ili gotovo nimalo poznati, ali ipak oni predstavljaju one sakrivene svetitelje naših dana, kakovih je najveći broj u nebu i na zemlji. Crkva blaženih, s kojima vjernici na zemlji žive u jedinstvu, jest Crkva svih svetih.

* * *

U misnom kanonu molimo za papu, za našega biskupa i za sve članove Crkve. No da li mislimo na one koji ne pripadaju kat. Crkvi: na kršćane ostalih konfesija i religija te na nebrojeno mnoštvo, što živi bez Boga? Kada je Spasitelj ustanovio presv. Euharistiju izjavio je da se njegova »*Krv biti za mnoge prolivena*«. Kada obnavljamo njegovu Žrtvu, zar smijemo zaboraviti na ovo mnoštvo, kojega su katolici samo mali dio? Istina, riječi kanona ne tumače, što znače riječi »za mnoge - pro multis«, koje se izgovaraju kod posvećenja vina. Ipak mi svaki čas susrećemo brigu Crkve za sve one, koji njoj ne pripadaju. Kada »*prinosimo Kalež spasenja*«, molimo Gospodina, neka primi ovaj prinos »za *spasenje naše i za spasenje cijeloga svijeta*«. Ova molitva, koja je zbilja katolička, (sveopća) u pravome značenju, prosi da sv. Misa, koju služimo pomogne da se privede spasenju svi ljudi. No lako možemo na nju zaboraviti osobito u pjevanoj Misi. Stoga mora nam biti drago, što je koncil naredio, neka se barem u svetačkim Misama iza Evanđelja i propovijedi uspostavi *sveopća molitva*, u kojoj cijeli puk moli »za sv. Crkvu i za one koji vrše vlast nad narodom, za one koji stradaju u nevoljama, za sve ljude i za spasenje čitavoga svijeta«. Konstit. o liturgiji br. 53.

Prema Ph. Rouillard »La vie spirituelle »svib. 1955. Paris.

N. Maslać

DJECA MORAJU DOŽIVLJAVATI VJERU

Pastirsko pismo bavarskog nadbiskupa o vjerskom odgoju djece, prvoj Pričesti i prvoj Ispovijedi

Današnja situacija i njezin zahtjev

Danas bih s vama htio porazgovarati o onom što se posebno tiče roditelja, ali se isto tako odnosi i na župsku zajednicu kao cjelinu. Radi se o jednom od najvažnijih zadataka, što su nam sada postavljeni: Kako ćemo odgojiti budući naraštaj, tj. našu djecu da postanu ljudi koji žive od vjere i preuzimaju svoju odgovornost u Crkvi i u svijetu. Jedno će biti jasno svakom ozbiljnom čovjeku: Ni jedno dijete i ni jedan mladić ne postaje kršćanin samo putem vjerske pouke ili inače putem vjerske knjige, iz koje uči. Naša djeca postaju samo tada kršćanima, ako unaprijed nađu u obitelji i u župi uvjerljivi kršćanski život, u kojemu oni mogu učestvovati i koji mogu usvojiti. To znači: Djeca moraju u obitelji i u župskoj zajednici osjećati proživljenu vjeru, uvjerljivo bogoslužje i srdačnu bratsku ljubav, da bi sami postali ljudi vjere, ljubavi i molitve. Inače vjera u njima neće uhvatiti korijene niti će se održati u životnim kušanjima.

Uvijek je to bilo tako. Danas je taj zahtjev posebno hitan. Mi ne živimo u svijetu, u kojemu biti kršćanin vjernik znači nešto što se razumije po sebi. U javnom životu, u kojem rastu djeca i mladež vjera stoji pored nevjere. Mnogi su uobičajeni oblici kršćanskog života kao oslon vjere iščezli. Na taj način živi Božji narod uvelike snosi odgovornost za vjerski život mladoga naraštaja. Vjera i ljubav moraju se doživjeti i oćutjeti u obitelji i župskoj zajednici.

Ostvarenje zahtjeva

Moramo se otvoreno i bez straha suočiti s novom situacijom.

Odgoj male djece

Prije svega moramo se na sasvim drugi način nego dosada brinuti za odgoj male djece. Znanost je dokazala, kako su za svakoga čovjeka prvi mjeseci i godine njegova života od odlučujućeg značenja. U atmosferi zakriljenosti koja izlazi iz roditelja mora se razvijati pouzdanje u život. Tu se dijete mora susresti sa skladom, koji proizilazi iz ljubavi, ako će ono uspi-

jevati i razvijati se. Tek u okolini ljubavi ono može razviti svoju vlastitu sposobnost ljubavi; tek u jednom smislenom obiteljskom skladu ono može naučiti, kako će skladno urediti vlastiti život.

Roditelji se moraju pitati također: Da li dijete kod nas osjeća da je Bog jedna velika, usrećujuća stvarnost, koja određuje životom? To se neće zbiti, ako se prijeti Bogom ili ako se Bog uopće prešućuje.

Prema tome s odgojem malenog djeteta pred nas se postavlja velik i hitan zadatak, o kojemu vi među sobom u obiteljskim krugovima i roditeljskim večerima morate uvijek ponovo raspravljati sa stručnjacima i sa svojim svećenicima. Ono što se propusti u prvim godinama života, jedva da se može nadoknaditi u kasnijim godinama.

Želio bih s velikom zahvalnošću spomenuti i naše dječje vrtiće, koji roditeljima izdašno stoje na raspolaganju.

Pomoć koju pružaju roditelji kod prve Pričesti i prve Ispovijedi.

S vama kanim danas potanje porazgovarati o jednom posebnom pitanju: Pitanju o pravilnom i pravovremenom privođenju djece k svetoj Euharistiji i k sakramentu Pokore.

Mi smo navikli da se djeca na prvu ispovijed i prvu Pričest pripravljaju od svećenika i u okviru vjerske pouke. To je ranije u nekoj mjeri moglo zadovoljavati. Danas mi moramo jasno i bistro kazati: Bez roditelja to ne ide! Jest, to je njihov usrećujući zadatak! Oni su dali da se njihovo dijete krsti. Oni su time učinili odluku: Dijete treba da bude kršćanin i član Božjega naroda. Prema tome roditelji moraju voditi brigu i surađivati, da ono živi kao kršćanin i da na pravilan način bude upućeno kako će učestvovati u euharistijskoj Gozbi.

Za ovu uputu pružaju se dva puta. Neki roditelji svoju djecu pripremaju čak prije nego pođu u školu. To će prije svega činiti muževi i žene, kojima leži na srcu da kod nedjeljne Mise prime i Tijelo Gospodnje. Njih će uskoro njihova djeca zapitati: Zašto polaziš naprijed? Šta tu radiš? Uskoro će djeca izraziti želju: I ja bih želio primiti Isusa kao nebesku hranu. Djecu na to pripremiti nije teško, ako učestvovanje u Euharistiji za roditelje ima svoje životno značenje. Htjeli bismo takve roditelje srdačno potaknuti: Vodite svoju djecu k stolu Gospodnjem. Uzmite ih sa sobom u zajednicu! Neka vam pri tom pomogne vaš dušobrižnik i prikladna knjiga.

Drugi daju da im djecu skupa s drugima pripremi neki svećenik ili svjetovnjak vjernik. Oni će se sa svećenikom, katehetom ili učiteljem dogovoriti, kako će među sobom podijeliti zadatak i na koji će način pomoći roditeljima. Jer ni tu ne bi smjelo ni jedno dijete ići na prvu Pričest, a da mu njegovi roditelji ne pomognu svojim primjerom i svojom uputom.

Vrijeme svečane prve Pričesti i prve Ispovijedi

Želio bih s vama progovoriti o još jednom pitanju. Ono se odnosi na vrijeme zajedničke svečane prve Pričesti i prve Ispovijedi.

Svečana prva Pričest u drugoj školskoj godini

Mi polazimo od činjenice, da je dijete koje vjeruje, moli i ljubi Isusa također zrelo da pođe k sv. Pričesti. Kako li često djeca postavljaju pitanje: Zašto mi još ne smijemo ići k sv. Pričesti? Kad mi djeci govorimo u dugoj školskoj godini: Vi ste maleni, to s istinom nije spojivo. U ovoj dobi djeca su posebno otvorena i prihvatljiva za ovu svetu tajnu. Nadalje: Ako mi djecu zovemo k nedjeljnoj Misi ili ih čak na to obavezujemo, onda ih ne smijemo isključiti od svete Gozbe. Misa i Pričest su jedan jedinstven doživljaj. Prema tome smijemo ih pripustiti na sv. Pričest. Niz biskupija imao je već dobra iskustva sa skupnom prvom Pričešću u drugoj školskoj godini. Stoga je, poslije zrelog razmišljanja predviđeno, i za našu biskupiju da se djeci bez potrebe ne priječi da idu k stolu Gospodnjem, nego da se skupna prva Pričest od treće premjesti na drugu godinu.

Prva ispovijed u četvrtoj školskoj godini

S ovim novim uređenjem, koje se već uvježbava u mnogim zemljama i njemačkim biskupijama već dulje vremena, nameće se jedno daljnje pitanje: Kako treba održati prvu ispovijed? Treba li djecu prije njihove prve Pričesti, dakle već u drugoj školskoj godini, voditi na prvu sv. ispovijed?

Pitanje je opravdano. Naravno, da djecu treba upućivati kako će na pravi način upoznati svoje pogreške i grijehe, da Boga mole za oproštenje te uvijek iznova započinju. Ovaj je odgoj za shvaćanje pokore u kršćanskom životu od temeljnog značenja, tako da je on prema prvom »Okvirnom planu za vjersku pouku« predviđen već za prvu školsku godinu. Jest, na mjestu je već kod malenog djeteta.

Sakrament pokore ne spada međutim nužno na pripravu za sv. Euharistiju. Jedan živi kršćanin daleko će češće ići na Pričest nego na ispovijed. Za manju djecu općenito je pretjeran zahtjev, da ispituju grijehe davno počinjene i da ih pojedinačno priznaju. Dijete je ranije zrelo za primanje sv. Pričesti nego za ispovijed. Također je bolje, ako ono najprije primi sakramenat ljubavi, a tek kasnije sakrament obraćenja i pokore. Osim toga djeca još ne mogu počiniti teških grijeha, a manji se prestupci brišu na mnogo načina po milosrđu Božjem. Povrh toga kod rane ispovijedi postoji pogibao, da se s ispovijeđu povežu osjećaji tjeskobe, koji teško opterećuju povjerljivi odnos s Bogom. Možda vi to znadete iz vlastitog iskustva.

S ovog i s drugih razloga u suglasnosti s mnogim stručnjacima smatramo pravilnim djecu pripuštati na sv. ispovijed tek *poslije* prve svete Pričesti, i to u četvrtoj školskoj godini. Zacijelo, ako dijete ili njegovi roditelji već ranije zažele sakrament pokore, neka se toj želji udovolji!

Provođenje

Takva izmjena prve Pričesti i prve Ispovijedi ne može uslijediti bez dobre priprave. To traži nutarnju izmjenu mišljenja i izvanjsko preuređenje. Potrebna joj je priprava svećenika, roditelja i učitelja.

Priprava djece ne mora nužno uslijediti u školi. Pogotovo kod velikih razreda ovaj oblik može biti štetan, jer se pojedinom djetetu ne može pokloniti dovoljno pažnje. Bolje je formirati malene skupine, koje će preuzeti učitelji, katehete i za to prikladni svjetovnjaci. U nekim slučajevima majka će biti najprikladnija da svoju djecu pripravi skupa s drugima. Prikladan pomoćni materijal za ove zadatke bit će stavljen na raspolaganje.

Ako djeca zajedno sa cijelim razredom polaze na svečanu prvu Pričest, svim učesnicima mora biti jasno, da svečanost mora prije svega služiti djetetu i njegovu susretu s Gospodinom u Sakramentu. Svaka je pretjerana raskoš za dite pogibeljna, jer se ono što je bitno potisne na rub. Na to neka misle posebno rodbina i znanci ove malene djece.

U ispunjavanju ove dužnosti svi mi moramo dobro skupa raditi, moramo tražiti putove, činiti i izmijenjivati iskustva i ne klonuti ni pred kakvim poteškoćama. Tada ćemo s Božjom pomoću učiniti ono, što od nas traži vrijeme i budućnost.

Za roditelje ovo uređenje može i treba da bude vrelom nove radosti. Iskustvo pokazuje koliko takvo nastojanje oko djeteta čini obiteljski život bogatijim i ljepšim i sve skupa vodi k novoj srdačnosti.

Svi mi moramo sami sebi postaviti ozbiljno pitanje:

Kako treba da živimo i što treba da radimo da naša djeca i mladež koji žive u ovom našem svijetu i vremenu, narastu u Božji narod Crkve i tu budu duboko ukorijenjeni; da narastu u ljude, koji vjeruju, koji ljube i koji su ispunjeni velikom nadom, koju nam je dao Krist Gospodin. Za to neka vam Bog udijeli svoj blagoslov!

München, 31. listopada 1968.

Julius kard. Döpfner

Prevedeno iz Münchener kath. Kirchenzeitung, od 17. 11.

UMRO JE USTRAJNI STOŽERNIK
(KARDINAL AUGUSTIN BEA)

Kardinal Augustin Bea umro je 16. studenog 1968, nakon teže bolesti u jednoj rimskoj klinici. S njim je nestalo jedne od najvećih ličnosti Katoličke Crkve. Bio je sin jedinac skromne obitelji malog badenskog sela Riedböhringena. Rođen je 22. svibnja 1881. od oca drvodjelca i majke seljačke domaćice. Otišao je u Isusovce 1902. Nakon svršenih studija zaređen je za svećenika 1912. Obavljao je različite službe prije i za vrijeme rata 1914., te napokon imenovan profesorom Sv. Pisma u skolastikatu Valkenburg u Nizozemskoj, gdje su njemački Isusovci mali svoju kuću za izbjeglice, koji su bježali pred »Kulturnom borbom«. Godine 1921. postao je provincijal za Južnu Njemačku sa sjedištem u Münchenu, gdje se upoznao s nuncijem Pacelli-em, budućim Papom Piom XII, kome će nakon Drugog Svjetskog rata postati ispovjednik. Godine 1923. poslan je Bea u Rim, da tamo organizira kuću za studente svoje družbe. Preuzimlje predavanja iz Biblijskih nauka na sveučilištu Gregorijani. Zatim 1928. prelazi na Biblijski Institut, kojega je nasuptio tek kad je imenovan kardinalom.

Različite misije vodile su ga do Japana i tako je imao prilike za vrijeme putovanja zaustaviti se u Poljskoj, Rusiji, Koreji, a na povratku u Kini i Indiji. Ovi su kontakti otvorili duh za mnoge probleme.

Godine 1930. imenovan je rektorom na Biblijskom Institutu. Publicirao je više djela iz svoje struke. Češće je kao stručnjak činio diskretne usluge papinskim ustanovama. Njegova razboritost bila je poznata i u okolnostima, gdje je trebalo mnogo pažnje i brižljivosti. I nikad se nije »opekao«. Za kasnija vremena čuvao je poteze smionosti.

Profesorska služba mu je pružila više puta priliku da s grupom studenata posjeti arheološka mjesta u Pastelini. U tu svrhu je proputovao Malu Aziju, Libanon, Siriju i Egipat, napose Sinaj.

Godine 1935. P. Bea učestvovao je na međunarodnom kongresu Bilbl. znanosti u Göttingenu, gdje je odao priznanje mnogim protestantskim bibličarima. To bijaše njegov prvi korak prema ekumenzimu, što je češće spominjao. Sudjelovao je u izradi znamenite enciklike Divino Afflante Pape Pija XII. godine 1943.

Neki misle da je P. Bea imao udjela i u izradi Konstitucije Christus Dominus od 6. siječnja 1953.

Posebno se mora istaknuti novi latinski prijevod Psalterija pod vodstvom P. Bea. Odobrio ga je Pijo XII. i pojavio se 1945. Uloga P. Bea nije bila malena ni kod velike liturgijske reforme, koju je učinio Pijo XII.

Prigodom Sabora P. Bea dostigao je vrhunac svog prestiža i utjecaja. Papa Ivan XXIII. ustanovljuje Sekretarijat za jedinstvo Kršćana i tu delikatnu instituciju povjerava P. Bei. Godine 1959. P. Bea postaje kardinal. Mnogo je učinio s Mons. Willebrandsom. Oni su pripremali susrete najvećih nekatoličkih ličnosti s Papom Pavlom VI. Najvažniji od tih susreta su s carigradskim patrijarhom Atenagorom i canterberyskim nadbiskupom Remsyem. Putovanja Pavla VI. u Jeruzalem i Carigrad djelo su Sekretarijata za jedinstvo kršćana. Kardinal Bea je 5. travnja 1965. pretekao Pavla VI, kad je u crkvi Sv. Mudrosti u Carigradu stupio na mjesto, gdje je 16. VII 1054. kardinal Humberto ostavio dokumenat ekskomunikacije Cerularija i tu se zadržao u sabarnoj molitvi i dao čin nadoknade.

Kardinal Bea kao šef Sekretarijata za jedinstvo kršćana poduzeo je seriju konferencija po glavnim gradovima Evrope pozivajući braću kršćane k jedinstvu. Osim talijanskih gradova, posjetio je Zürich, Heidelberg, Tübingen, istočni i zapadni Berlin, Hanover, Beč, Innsbruck, Heythrop kod Oxforda, Pariz, Taize, te Genevu (Ekumen. savjet crkava), gdje su ga svečano primili Dr Wissert t' Hooft i pastor Boegner, etc.

U jednom nagovoru kardinal Bea je rekao: »Naša bratska ljubav i ljubav prema jedinstvu dat će nam hrabrosti za iskreni dijalog i o najtežim pitanjima«.

Na Saboru se najviše pokazala hrabrost i svježina duha kardinalova. On nikad nije bio na strani pesimista. Nakon prve krize shema o Objavi bila je povjerena mješovitoj komisiji kojoj je Bea presjedao s kard. Ottavianijem. Vjersku slobodu podržavao je svim svojim zalaganjem. Bio branitelj Židova. Izjavio je da poštuje i kler istočnih Crkava. Ali sve ovo nije ništa pred shemom o Ekumenizmu, koja je sastavljena brigom njegova Sekretarijata, koji se dugo vremena nazivao »Sekretarijat Bea« i čiji su plodovi premašili sva očekivanja. Stvar zaista začuđuje! Kardinalu Bei, čovjeku od 78 god. bio je povjeren teret Sekretarijata za jedinstvo kršćana i on je u tome pokazao duh mladog čovjeka. Uvijek bijaše »à jour« Uvijek je čuvao ravnotežu u odgovorima i nikad nije prouzrokovao šokova. Njegov rječiti smiješak i gesti pretjecali su njegove riječi i možda je u tome neka tajna njegovih uspjeha. Vrlo često odbijao je udarce nadnaravnom snagom.

Nikad nije težio za častima držeći se duha sv. Ignacija. Uvijek je bio protiv štreberstva, a posebno u Crkvi. I njegov sprovod bio je skroman kao i njegov život. Zazirao je od luksuza i bogatstva i u tome nije nikad podlegao. Njegova poniznost bila je poslovična. Tijelo mu je sahranjeno u rodnom mjestu. Srušio se jaki stožernik, ali njegova velika kreposna djela otpratila su ga u nebo i svijetlit će ljudima u Crkvi i izvan Crkve.

Dr Srećko Bošnjak

POVODOM SMRTI KARLA BARTHA
(r. 10. V 1886 † 10. XII 1968)

U 82. godini života umro je u rodnom gradu Baselu uvaženi evangelistički teolog Karl Barth 10. XII 1968. Smatraju ga jednim od »najznamenitijih i najuplivanijih teologa našega naraštaja« (H. Lilje), neki čak »crkvenim ocem 20. st.«. Barthova smrt jako je odjeknula širom kršćanskoga svijeta.

Karl Barth pojavio se poslije I. Svjetskog rata. Iz tog vremena značajan je njegov komentar poslanice Rimljanima (Römerbrief, 1919). On je pokušao protestantsku teologiju s horizontale usmjeriti na vertikalu. Usprotivio se pobornicima liberalizma s njihovim dogmatski zamršenim nazorima — po-

U jednom nagovoru kardinal Bea je rekao: »Naša bratska ljubav i ljubav prema jedinstvu dat će nam hrabrosti za iskreni dijalog i o najtežim pitanjima«.

Na Saboru se najviše pokazala hrabrost i svježina duha kardinalova. On nikad nije bio na strani pesimista. Nakon prve krize shema o Objavi bila je povjerena mješovitoj komisiji kojoj je Bea presjedao s kard. Ottavianijem. Vjersku slobodu podržavao je svim svojim zalaganjem. Bio branitelj Židova. Izjavio je da poštuje i kler istočnih Crkava. Ali sve ovo nije ništa pred shemom o Ekumenizmu, koja je sastavljena brigom njegova Sekretarijata, koji se dugo vremena nazivao »Sekretarijat Bea« i čiji su plodovi premašili sva očekivanja. Stvar zaista začuđuje! Kardinalu Bei, čovjeku od 78 god. bio je povjeren teret Sekretarijata za jedinstvo kršćana i on je u tome pokazao duh mladog čovjeka. Uvijek bijaše »à jour« Uvijek je čuvao ravnotežu u odgovorima i nikad nije prouzrokovao šokova. Njegov rječiti smiješak i gesti pretjecali su njegove riječi i možda je u tome neka tajna njegovih uspjeha. Vrlo često odbijao je udarce nadnaravnom snagom.

Nikad nije težio za častima držeći se duha sv. Ignacija. Uvijek je bio protiv štreberstva, a posebno u Crkvi. I njegov sprovod bio je skroman kao i njegov život. Zazirao je od luksuza i bogatstva i u tome nije nikad podlegao. Njegova poniznost bila je poslovična. Tijelo mu je sahranjeno u rodnom mjestu. Srušio se jaki stožernik, ali njegova velika kreposna djela otpratila su ga u nebo i svijetlit će ljudima u Crkvi i izvan Crkve.

Dr Srećko Bošnjak

POVODOM SMRTI KARLA BARTHA
(r. 10. V 1886 † 10. XII 1968)

U 82. godini života umro je u rodnom gradu Baselu uvaženi evangelistički teolog Karl Barth, 10. XII 1968. Smatraju ga jednim od »najznamenitijih i najuplivanijih teologa našega naraštaja« (H. Lilje), neki čak »crkvenim ocem 20. st.«. Barthova smrt jako je odjeknula širom kršćanskoga svijeta.

Karl Barth pojavio se poslije I. Svjetskog rata. Iz tog vremena značajan je njegov komentar poslanice Rimljanima (Römerbrief, 1919). On je pokušao protestantsku teologiju s horizontale usmjeriti na vertikalu. Usprotivio se pobornicima liberalizma s njihovim dogmatski zamršenim nazorima — po-

sebno u kršćanskoj nauci — i počeo ih pobijati. Barth i njegovi prijatelji iz dijalektičke teologije objašnjavaju Božju jedinstvenost bez pojmova analogije. »Bog je Bog, i on je sasvim drugačiji (ganz und gar anders) nego sve ljudsko, čak nego svaka ljudska religija i kultura.« Barth je teološko mišljenje poveo natrag k izvorima. Proučavajući te izvore priznao je, da je Isus Krist pravi Bog i čovjek. »Isus Krist, kako nam ga posvjedočava Sv. Pismo, jest Božja Riječ, koju treba da slušamo, u koju treba da se pouzdamo u životu i na smrti i da joj se pokoravamo.« Svojski se borio protiv onih, koji su pojam Boga svodili na nacionalne ratne ciljeve. Liberalni protestanti ga nazvaše »restaurotorom dogmatizma«.

Barth je razvio nacrt teologije, u kojoj Bog, neshvatljiv svakom razumu, čovjeku govori po svojoj riječi objave. Na temelju nauke o dvije naravi u Krstu K. Barth je izgradio veliki dogmatski sistem, kojemu je dao ime »Crkvena dogmatika«. To je djelo, započeto još 1930., naraslo u 12 svezaka, s nekih 7,500 stranica. Djelo je nedovršeno; nedostaje mu 5. svezav i »etički« dio o pomirenju u posljednjem svesku. Polagani rast ovog opusa Urs von Balthasar je nazvao »eksplozijom duševne snage«.

Povratak k izvorima objave Bartha je doveo do dijaloga s katoličkom teologijom. Neki su sumljivo promatrali njegov prijateljski stav prema katolicima, koji bi tu i tamo izbio. Zamjerali su mu integritet strogo dogmatske »vertikalne teologije«. S negodovanjem su gledali kako brani djevičansko rođenje Kristovo. Činjenica je, da je Karl Barth već rano našao odjeka u krugovima katoličkih teologa. Urs von Balthasar, Bouillard, Fries i drugi pisali su o njegovim teološkim postavkama. U posljednje vrijeme Hans Küng uspoređuje Barthovo učenje o opravdanju s katoličkom naukom o istom predmetu.

Zadnjih godina oko teologa u Baselu zavladala je tišina. Njegov upliv kao da je počeo jenjavati. Njegov je život bio buran. Bio je profesor najprije u Göttingenu, zatim u Münsteru i Bonnu. Godine 1935. radi svojih nastupa loše gledan od postojeće vlasti morao je emigrirati u Basel, u Švicarsku. Iz tih godina potječe njegova riječ: »Ako prihvatimo da je Isus Krist jedini vođ (Führer), to je teološka egzistencija; svaki drugi poklik nalik je pokliku: »Baale, usliši nas!« Neustrašivo je branio pravo na ljudsku slobodu i dostojanstvo. Odatle izvire i njegov stav protiv antisemitskog pokreta.

O Barthu se moglo čuti nešto više, kad je 1966. posjetio Rim. Bilo je to upravo u vrijeme kad se održavao Internacionalni kongres katoličkih teologa u Rimu (22. — 29. IX 1966.). U dvorani kongresa bio je pozdravljen burnim aplauzom. Upravo je imao da počne s predavanjem Karl Rahner. Sa Sv. O. Pavlom VI. razgovarao je čitav sat. Učinio je posjet Dominikancima, Benediktincima, Franjevcima i Isusovcima. Svoje utiske iznio je u knjižici »Ad limina apostolorum« koju je izdao po povratku (E. V. Z. Verlag, Zürich). Tu priznaje: »Upoznao sam izbliza jednu Crkvu i jednu teologiju koja je u svojim ispoljenjima dospjela u jedan nepregledni, polagani, ali pošteni i sgurni pokret koji više ne vuče natrag. Želio bih s obzirom na to, da se i kod nas učini nešto slično.« O Pavlu VI. se izražava: »Jedna će stvar učiniti njegovo ime nezaboravljenim u povijesti kako Crkve tako i svijeta u naše vrijeme: njegova odvažna i odlučna intervencija u prilog mira...«

Prigodom komemoracije pok. Karla Bartha, kojoj su u katedrali Basela prisustvovali protestantski i katolički teolozi, u laudatio govornici su najviše isticali pokojnikovu neprekidnu zaslugu za ekumenski pokret i organiziranje otpora u doba Trećega Reicha.

Nad otvorenim grobom postavljeno pitanje: »Šta ostaje od Karla Bartha« učinilo se da ima prizvuk sumnje. A. Brandemburg na to primjećuje: »Mi smo neodoljivog uvjerenja, da će Karl Barth doživjeti svoj povratak, kakav mi danas još ne možemo naslutiti. Krist, pravi Bog i pravi čovjek, to je središte, iz kojega ključa sve što je na nebu i na zemlji; to je i dinamika jedne nove teologije svijeta. Neistraživo duboka je bila tajna, o kojoj je on govorio i na kojoj je on sve gradio, oko koje u njegovu mišljenju sve usredotočuje. To je tajna Utjelovljenja, ili kako je sam običavao reći — »Čudo Božićne noći«.

Barthov tumač poslanice Rimljanima (Römerbrief, 1919) djelovao je kao grom iz vedra neba. Odjek se još čuje. Za tim djelom slijedila su druga.

»Moje mišljenje kruži oko slave Božje, u kojoj je i naše spasenje« (Karl Barth).

o. F. Carev

ZA BOLJE MOLENJE ČASOSLOVA

Poznato je da časopis »Notitiae«, što ga izdaje Vijeće za provedbu liturgijske konstitucije uz službene dekrete i njihovo tumačenje, uz vijesti o djelatnosti i nacionalnih biskupskih liturgijskih komisija donosi i po koji članak u vezi s tom tematikom. Nije to službeno stanovište Vijeća ali redovito izražava njegovo shvaćanje.

Tako i zadnji broj god. 1968. prenosi iz »Rivista del calero italiano« (1968, 668—673) članak kojim p. Ciprijan Vagaggini OSB, konsultor Vijeća a od tajnika Vijeća Bugnini-a privatno nazv »teologom Vijeća«, odgovorio na članak u istm broju te revije, u kojemu se Vijeću predbacuje da misli skratiti molitvu časoslova s namjerom da ostavi svećeniku više vremena za druge djelatnosti. P. Vagaggini je uspješno obranio Vijeće od toga prigovora ističući kako je namjera Vijeća, kao uostalom i sve sadašnje liturgijske reforme, da se moli ne manje nego bolje. Osobito je zanimljivo kako ugledan teolog i liturgista završava svoj članak:

»Konačna napomena: uvijek s gledišta da se postigne cilj kako bi liturgija sa svoje strane što moguće više olakšala dobro raspoloženu svećeniku da bolje i korisnije za sebe moli časoslov, osobno sam mišljenja da je potrebno napustiti ne obavezu (pa, ako se hoće, i sub poena peccati) časoslova nego da se ta obaveza odnosi na recitiranje određene količine za svaki čas.

Smatram da bi bilo mnogo bolje da se ta obaveza u zasebnom recitiranju časoslova odnosi ne na količinu tekstova nego na najkraći vremenski rok u kojemu bi se svaki kanonski čas imao izmoliti **po** tekstu ili **iz** teksta. Npr. moglo bi se odrediti za bogoslužje čitanja 20 minuta, za jutarnju 15, za podnevni čas 10, za večernju 15, za povečernju 10. Tko bi npr. za bogoslužje čitanja kroz 20 minuta izrekao samo jedan, dva ili tri psalma mirno ih moleći na bilo koji valjan način (makar polagano ih s razmišljanjem pjevajući), ne bi nakon što bi isteklo to vrijeme bio dužan da još preostalo recitira. Slično kod svakog kanonskg časa.

Smatram da za mirno i molitveno recitiranje časoslova, govoreći i individualno, nema ništa pogubnije nego imati obavezu izreći određenu količinu tekstova. U praksi se time, danas više nego ikada, i dobro raspoložena svećenika izlaže vrlo jakoj napasti da materijalno i juridično zaista integralno izgovori količinu na koju je vezan, ali na štetu duha molitve a i samog zakona koji to naređuje. Ne može se mirno i s razmišljanjem moliti one tekstove ako ih se recitira sve. A kako ih treba sve izgovoriti sub poena peccati, recitiraju se svi makar (s gledišta osobnog ploda što se od toga ima) na propast (magari alla malora), samo da se zadovolji zakon i izbjegne grijeh. Tipičan primjer kako juridizam, u ne malo slučajeva, može ubiti duh.

Naravno, kad bi se primijenilo ovdje predloženo rješenje, trebalo bi paziti na neke pogibelji, npr. da se časoslav ne pretvori skoro samo u razumsku meditaciju na štetu molitve (gotovo lirske) u pravom smislu riječi. Ali mislim da je obaveza koja se odnosi na količinu tekstova koji se moraju recitirati, zao zakon (cattiva legge) i da je poželjno da se dokine (Notitiae 43, 386—387).

Valjda se i mnogo naših svećenika više manje slaže s tim ili sličnim prijedlogom, pa zašto ga ne bi preko svojih Ordinarija, osobito kad više nemamo ILO-a, poduprlo kod kompetentnog Vijeća da se nekako tako odredi, makar ad libitum, makar i manje minuta?

o. M. K.

ZA PRIJEVOD NOVOG ČASOSLOVA

Ima nade da ćemo još ove godine dobiti u ruke nov latinski Rimski časoslov. Koliko ćemo onda čekati na hrvatski prijevod? Ovisno je samo od nas. Ako ne počnemo odmah svojski na tome raditi, mogao bi taj naš posao trajati dulje nego se izrađivao original. Svećenici bi još nekako mogli strpljivo čekati prijevod u koliko neće neki pojedinac (jer Ordinarij može davati samo pojedinačnu dozvolu onima koji ne znaju dovoljno latinski) zaželjeti da ga moli hrvatski, ili u koliko neće posebno mlađi kler trebati više puta pogledati u prijevod da shvati što moli ili čita. Ali bez obzira na ta dva slučaja prijevod se mora što prije i, dakako, što bolje prirediti i izdati zbog vjernika, kojima se sve više preporučuje da bilo zajednički bilo zasebno mole barem nešto iz časoslova, i zbog naših redovnica koje će sigurno barem djelomice preuzeti ovako pojednostavljen i obogaćen časoslov.

Kako »na ovom najzanemarnijem području liturgijskog života treba odmah početi radom« (o. J. Radić, SB 1968, 252), evo nekoliko prijedloga da se hrvatski prijevod časoslova izvrši što prije i što bolje:

1. Najteže će biti s **himnima,** pa su stoga oni i latnski izdani najprije u posebnoj knjizi sa svim potrebnim opaskama za razumijevanje i prevođenje (v. prikaz »Himni novog časoslova« SB 1968, 252—63). Naša dva svećenika, koji su se već ogledali u sastavljanju ili prevođenju crkvenih himana, već su se dali na posao. Ali posao je težak i vrlo velik (. Pavelić je svoj prijevod pripređivao kroz par decenija). U novom je časoslovu preko polovice himana novih, i ne može se reći da su novi lakši, jesu lijepi ali često i teški. Uz to treba barem retuširati mnoge Pavelićeve stihove jer je on himne prevodio prema njihovoj novijoj recenziji a na prvotnu se samo osvrćao, dok čl. 93. saborske Uredbe o sv. bogoslužju određuje da se redovito opet uvede prvotna recenzija, što je u obnovljenom časoslovu i učinjeno pa prema tome treba uvažiti i u prijevodu. Isusovački je provincijal već dao dozvolu za dotjerivanje Pavelićeva prijevoda. Tko se, dakle, nešto razumije u crkveno latinsko i hrvatsko pjesnikovanje ili barem stihotvorstvo neka se javi da se posao razdijeli i kasnije međusobno usavrši. Ako pjesnici vole izdavati svoje stihove, nije mala čast izabrati riječi kojima će tisuće i tisuće slaviti Boga kroz naraštaje.

Kao primjer evo himna uskrsne Večernje koji je valja najviše izmijenjen: tekst Urbana VIII iz dosadašnjeg časoslova, novi tekst s prvotnom recenzijom iz V-VI st. i skroman pokušaj prijevoda drugoga teksta na temelju prijevoda o. Pavelića:

Valjda se i mnogo naših svećenika više manje slaže s tim ili sličnim prijedlogom, pa zašto ga ne bi preko svojih Ordinarija, osobito kad više nemamo ILO-a, poduprlo kod kompetentnog Vijeća da se nekako tako odredi, makar ad libitum, makar i manje minuta?

o. M. K.

ZA PRIJEVOD NOVOG ČASOSLOVA

Ima nade da ćemo još ove godine dobiti u ruke nov latinski Rimski časoslov. Koliko ćemo onda čekati na hrvatski prijevod? Ovisno je samo od nas. Ako ne počnemo odmah svojski na tome raditi, mogao bi taj naš posao trajati dulje nego se izrađivao original. Svećenici bi još nekako mogli strpljivo čekati prijevod u koliko neće neki pojedinac (jer Ordinarij može davati samo pojedinačnu dozvolu onima koji ne znaju dovoljno latinski) zaželjeti da ga moli hrvatski, ili u koliko neće posebno mlađi kler trebati više puta pogledati u prijevod da shvati što moli ili čita. Ali bez obzira na ta dva slučaja prijevod se mora što prije i, dakako, što bolje prirediti i izdati zbog vjernika, kojima se sve više preporučuje da bilo zajednički bilo zasebno mole barem nešto iz časoslova, i zbog naših redovnica koje će sigurno barem djelomice preuzeti ovako pojednostavljen i obogaćen časoslov.

Kako »na ovom najzanemarnijem području liturgijskog života treba odmah početi radom« (o. J. Radić, SB 1968, 252), evo nekoliko prijedloga da se hrvatski prijevod časoslova izvrši što prije i što bolje:

1. Najteže će biti s **himnima,** pa su stoga oni i latnski izdani najprije u posebnoj knjizi sa svim potrebnim opaskama za razumijevanje i prevođenje (v. prikaz »Himni novog časoslova« SB 1968, 252—63). Naša dva svećenika, koji su se već ogledali u sastavljanju ili prevođenju crkvenih himana, već su se dali na posao. Ali posao je težak i vrlo velik (. Pavelić je svoj prijevod priređivao kroz par decenija). U novom je časoslovu preko polovice himana novih, i ne može se reći da su novi lakši, jesu lijepi ali često i teški. Uz to treba barem retuširati mnoge Pavelićeve stihove jer je on himne prevodio prema njihovoj novijoj recenziji a na prvotnu se samo osvrćao, dok čl. 93. saborske Uredbe o sv. bogoslužju određuje da se redovito opet uvede prvotna recenzija, što je u obnovljenom časoslovu i učinjeno pa prema tome treba uvažiti i u prijevodu. Isusovački je provincijal već dao dozvolu za dotjerivanje Pavelićeva prijevoda. Tko se, dakle, nešto razumije u crkveno latinsko i hrvatsko pjesnikovanje ili barem stihotvorstvo neka se javi da se posao razdijeli i kasnije međusobno usavrši. Ako pjesnici vole izdavati svoje stihove, nije mala čast izabrati riječi kojima će tisuće i tisuće slaviti Boga kroz naraštaje.

Kao primjer evo himna uskrsne Večernje koji je valja najviše izmijenjen: tekst Urbana VIII iz dosadašnjeg časoslova, novi tekst s prvotnom recenzijom iz V-VI st. i skroman pokušaj prijevoda drugoga teksta na temelju prijevoda o. Pavelića:

Laudes Christi resurgentis

Ad regias Agni dapes,
Stolis amicti candidis,
Post transitum Maris Rubri,
Christo canamus principi:
Divina cuius caritas
Sacrum propinat sanguinem,
Almique membra corporis
Amor sacerdos immolat.
Sparsum cruorem postibus
Vastator horret Angelus:
Fugitque divisum mare;
Merguntur hostes fluctibus.
Iam Pascha nostrum Christus
  est,
Paschalis idem victima,
Et pura puris mentibus
Sinceritatis azyma.

O vera caeli victima,
Subiecta cui sunt tartara,
Soluta mortis vincula,
Recepta vitae praemia.
Victor, subactis inferis,
Trophaea Christus explicat;
Caeloque aperto, subditum
Regem tenebrarum trahit.
Ut sis perenne mentibus
Paschale, Jesu, gaudium,
A morte dira criminum
Vitae renatos libera.
Deo Patri sit gloria,
Et Filio, qui a mortuis
Surrexit, ac Paraclito,
In sempiterna saecula.

Ad cenam Agni providi
et stolis albis candidi,
post transitum maris Rubri
Christo canamus principi.
Cuius corpus sanctissimum
in ar(a) est crucis torridum;
cruore eius roseo
gustando, vivimus Deo.
Protecti paschae vespero
a devastante angelo,
erepti de durissimo
Pharaonis imperio.
Iam pascha nostrum Christus
  est,
qui immolatus agnus est;
sinceritatis azyma
caro suius oblata est.

O vera, digna hostia,
per quam fraguntur tartara,
captiva plebs redimitur,
redduntur vitae praemia.
Consurgit Christus tumulo,
victor redit de barathro,
tyrannum trudens vinculo
et paradisum reserans.
Esto perenne mentibus
paschale, Iesu, gaudium,
et nos renatos gratiae
tuis triumphis aggrega.
Iesu, tibi sit gloria,
qui morte victa praenites,
cum Patr(e) et almo Spiritu,
in sempiterna saecula.

Slava uskrsnog Krista

Na gozbu božjeg Jaganjca
U bijelom ruhu idimo,
Kroz more prošav Crveno
Vladaru Kristu pjevajmo.
Na križu strašno mučeno,
Presveto tijelo i krv mu
Sa žrtvenika primamo
Da Bogu svome živimo.
Po svetoj noći uskrsnoj
Od grijeha sad smo slobodni;
Ko jednoć štono anđeo
Židovsko ropstvo dokrajči.

Naš vazam odsad Isus je,
Vazmeno naše Janje on;
Prikazuje se ko čist kruh
I tijelo mu se blaguje.
O prava, žrtvo dostojna,
Što pako si pokorila,
Slobodu puku grješnome
I dar života donijela.
Iz groba Krist je ustao,
Iz limba došo pobjednik;
Sotonu svezav zauvijek
On nama raj svoj otvara.

Da budeš vazda, Isuse,
Veselje naše uskrsno:
Ti krstom preporođene
Pridruži svojoj pobjedi.

Sva slava tebi, Isuse,
Jer blistaš, smrt pobijedivši,
S Ocem i Duhom preblagim
U vječne vijeke vijekova.

2. Glavni su kostur časoslova **psalmi.** Dobili smo ih, općenito uzevši, u vrlo lijepom prijevodu zagrebačke Biblije. Ipak, teško će se moći u bogoslužju upotrebljavati takvi kakvi su. Uzmimo jedan od najvažnijih i za prevođenje možda najteži: ps 109 (po Vulgati, jer tako psalme broji prijevod Pija XII i obnovljeni časoslov). Mjesto tradicionalnog prvog stiha u nebrojenim prijevodima »Reče Gospodin Gospodinu mojemu« ima novi prijevod »Riječ Jahvina (Gospodnja) Gospodinu mojemu«. Nećemo ulaziti u pitanje da li je to točnije prema hebrejskome, ali svakako se dobrim dijelom gubi smisao Kristove opaske na taj tekst (Mt 22, 43—44), gdje i novi prijevod NZ prevodi tradiocionalno). Uz to, ako se u tom izrazu ne gledaju kao naviještene dvije božanske osobe, što uopće znači »Gospodnja riječ (istom) Gospodinu«? Slično je i s 3. versom istoga psalma. Profesori Biblijskog instituta, koji su priredili Pijev prijevod, imaju u svojem izdanju o tom versu najdužu opasku u kojoj znanstveno opravdavaju svoj prijevod u tradicionalnom smislu. A općenito govoreći o psalmima, više bi se obzira moralo imati prema našim krajevima gdje puk od pamtivijeka pjeva psalme pa da mu se u crkvi ne nameće posve novi prijevod, kao što ni sv. Jeronim nije svojim suvremenicima nametao svoj mnogo manje promijenjeni prijevod.

3. Morat će se za liturgijsku upotrebu ponešto prilagoditi i **biblijske perikope,** jer nije rečeno da se odobrenjem zagrebačkog prijevoda Biblije mora sav, takav kakav jest, unijeti u bogoslužje, naročito za zajedničko moljenje i pjevanje. Na mnogo će se, naime, mjesta liturgijski tekst novog misala i časoslova razlikovati od onoga za koji se odlučio naš prijevod. Tako npr. u već kao uzorak izdanoj Jutarnji ponedjeljka IV sedmice »preko godine« kratko čitanje uzeto je iz Jdt 8, 21b-23 gdje naš prijevod ima drukčiji i ne tako izražajan tekst. Osobito mnogo izmjena treba učiniti u prijevodu NZ, za koji se s više strana čuje da je slabiji dio zagrebačke Biblije. U redigiranju konačnog teksta za liturgijsku upotrebu svakako će se uvažiti vrlo brojne stvarne opaske prof. A. Škrinjara (v. »Crkva u svijetu« 1968, 65-75). A ima i drugih, evo npr. jedne: Mk 4,39 treba da glasi »On tada ustane« (usp. Mt 8,26). Svakako se ima izmijeniti i poneki provincijalizam (npr. varićak). Zbog lakšeg razumijevanja teksta kod javnog čitanja i još više kod pjevanja treba uvodne rečenice za upravni govor staviti ispred a ne usred ili na kraju njega.

Za ovaj put dosta uz napomenu: Ako neće nitko drugi, zbirka »Crkveni oci i pisci« spremna je organizirati posao oko prevođenja novog časoslova i, nakon odobrenja Biskupske konferencije i rimskog Vijeća, izdati ga u svojoj nakladi. Dakako, samo ako se što prije javi dovoljan broj onih koji žele sudjelovati kod tog važnog i teškog pothvata.

o. M. Kirigin OSB, Biograd

CERKEV — ZNAMENJE, KATEREMU SE BO NASPROTOVALO

Ko sta Marija in Jožef malega Jezusa prinesla v tempelj, da bi ga Bogu darovala in odkupila kot prvorojenca od službe v templju, je tam starček Simeon o Jezusu napovedal, da bo »semeion antilegomenon«, »signum cui contradicetur«. To Simeonovo prerokovanje se je uresničilo. Da, še več, znamenje, kateremu se bo nasprotovalo, ni postal samo Jezus kot Odrešenik sveta, ampak tudi njegova Cerkev, ki njegovo odrešilno delo nadaljuje. Kristus namreč v svoji Cerkvi živi na skrivnosten način in je z njo v najtesnejšem edinstvu. Zelo značilno za Jezusa ni samo to, da je njegov nauk povsem drugačen od učenja drugih ustanoviteljev ver, ampak da je kot edini izmed njih bil ubit. Dr. Djuro Gračanin pravi: »Isus je jedini ubijeni osnivač r e l i g i j e, o koga se borba s upornošću kroz stoljeća dalje nastavlja. Ima u samoj toj činjenici nešto osobito. Ni Buddha, ni Konfucije, ni Muhamed ni Luther ni Calvin ni ma koji drugi između njih, ne završavaju ubijeni.«* Križev pot svojega Gospoda hodi tudi Cerkev. Vedno so jo sramotili in obrekovali kakor tudi njenega svetega ustanovitelja Jezusa iz Nazareta.

Cerkev kot vidno organizirana družba s ciljem posvečevanja človeštva, je drugačna od vseh družb in podobnih ustanov. Njen namen je, da povzdigne človeka v nadnaravni red duhovnega življenja in posvečenja, kar je pravzaprav že začetek nadnaravnega, večnega življenja v nebesih. Kot taka je Cerkev res znamenje-signum«, ki ga je Bog sam postavil sredi narodov sveta, da zanj priča in hkrati »cui contradicetur«, ker mnogim tako božje znamenje ni všeč. Tudi latinsko besedo ne označuje samo božjo skrivnost, ampak tudi vidno znamenje nečesa nevidnega. Če se pa v dogmatični konstituciji o Cerkvi Cerkev imenuje »universale sacramentum salutis« (Konst. o C. 48,2), potem lahko to novo označitev razlagamo tudi kot »semeion anilegomenon«, zakaj Cerkev kot božja ustanova v svetu je res znamenje, kateremu se je, kateremu se, in kateremu se bo tudi v bodočnosti nasprotovalo. To je njena usoda in njen delež na Kristusovem življenju, kajti »službenik ni višji od gospodarja.« Zgodovina nam dovolj zgovorno priča, kako je Cerkev to svojo vlogo skozi stoletja doživljala. V starem rimskem imperiju je bila sovražnica družbe in države, brezbožna vlačuga, ki svoje pristaše vodi v brezboštvo, v globoko vernem srednjem veku je bila tekmica državi, ki je hotela Cerkev spremeniti v zaupno in ubogljivo deklo, v dobi prosvetljenstva je bila leglo mračnjaštvo in zoper vsak pravi napredek in v eri socializma je zopet za nekatere zaveznica kapitalizma in nasprotnica znanosti. Kaj vse torej niso skušali nasprotniki iz nje narediti, ona pa je bila ustanovljena, da bi človeštvu služila kot njen ustanovitelj Jezus Kristus, služila vsem brez ozira na barvo polti in rasno pripadnost. V tem antagonizmu med svetom in Cerkvijo se na poseben način razodeva njena veličina, zakaj Cerkev kot »signum Dei« ali »sacramentum universale salutis« ni od tega sveta. Iz tega razloga se

---

*Dr. Đuro Gračanin: Vjerodostojnost objavljene religije«, str. 6.

morajo njeni verniki sprijazniti z dejstvom, da se bo Cerkvi pač vedno na nek način nasprotovalo. Drugače tudi biti ne more. To je zanesljivo znamenje, da je božja in nadnaravna ustanova.

Vilko Šolinc

O JEDNOM MORALNOM RJEČNIKU

U Rimu je nedavno izišlo četvrto izdanje Moralnog Rječnika (Dizionario di teologia morale, F. Roberti e P. Palazzini, quarta edizione riveduta alla luce del Concilio ecumenico Vaticano II, 1867 p.). Prvi auktor je kardinal Roberti koji igra vrlo važnu ulogu na Kuriji, a drugi Palazzini, nadbiskup i tajnik kongregacije za kler. Iako su od prvog izdanja Rječnika (1955) izišle mnoge papinske enciklike i akta Drugog Vatikanskog Sabora, u Rječniku nema velikih promjena. Evo nekoliko izvadaka:

Pod JEDNAKOST SPOLOVA (upućeni smo na »Predrasudu o seksu«) čitamo: »Ova je jednakost potpuno utopijska, jer nema nikakve biološke osnovice i teži samo za ekonomskom i socijalnom nezavisnošću žene... Kršćanska moralka ne može nego osuditi moderni duh koji izjednačuje muškarca i ženu, jer taj isti iskrivljuje žensku osobu... Treba nastojati oko povratka žene k njezinom radinom miru, k miru koji je zdrav i vedar, k miru domaćinstva, daleko od briga, bitaka, borbe i groznice (traumatisam) koji su svojstveni muškoj aktivnosti«.

Pod SOCIJALIZACIJA čitamo: »Ista mora biti uspostavljena jedino iz realnih motiva ekonomske nužde, tj. kako bi se obranilo privatno vlasništvo, povećao broj zdravih privatnika i učinilo ljude ekonomski, politički i socijalno nezavisnima«.

PRELJUB žene je teži negoli preljub muža (posebno ako to ona čini s više muškaraca) jer može izazvati sterilizaciju, ako već nećemo govoriti o grjehu protiv naravi; on može prouzrokovati opasnost da nezakonito dijete dođe u obitelj«.

A.C.L.I. (katolička radnička akcija u Italiji)): »Samo ako se ne radi o velikoj nezgodi (incommodum), članstvo u katoličkoj akciji je prava obligacija u savjesti za katoličkog radnika, svjesna svoje odgovornosti posebno u aktuelnim borbama... Na Crkvu spada da nadgleda i upravlja akcijom profesionalnih organizacija«.

PSIHOANALIZA. »Uzevši u obzir malu efikasnost i opasnosti psihoanalitičke metode (Freuedove naravno!), vrlo se teško može ekskuzirati od teškoga grijeha onaj koji ju je prihvatio i podložio joj se svjesno i slobodno«. Članak o Psihoanalizi je napisao kardinal Felici.

Ovaj Rječnik katoličke moralke obrađuje sav moralni materijal: upotrebu duhana, kreposti policajca, opasnost telefona i televizije, medicinu, Kuriju i slično. Auktori su htjeli sastavit jedan praktičan Rječnik. Smione propozicije Ivana XXIII, piše u uvodu Palazzini, izmjerene su i izvagnute u aktima Pavla VI. I vrlo su rijetka, nastavlja isti, djela koja bi bitno doprinijela zdravoj obnovi katoličke moralke.

Jedan francuski kritičar, inače vrlo dobri poznavalac katoličke moralne problematike, kaže o ovom Rječniku:

morajo njeni verniki sprijazniti z dejstvom, da se bo Cerkvi pač vedno na nek način nasprotovalo. Drugače tudi biti ne more. To je zanesljivo znamenje, da je božja in nadnaravna ustanova.

Vilko Šolinc

O JEDNOM MORALNOM RJEČNIKU

U Rimu je nedavno izišlo četvrto izdanje Moralnog Rječnika (Dizionario di teologia morale, F. Roberti e P. Palazzini, quarta edizione riveduta alla luce del Concilio ecumenico Vaticano II, 1867 p.). Prvi auktor je kardinal Roberti koji igra vrlo važnu ulogu na Kuriji, a drugi Palazzini, nadbiskup i tajnik kongregacije za kler. Iako su od prvog izdanja Rječnika (1955) izišle mnoge papinske enciklike i akta Drugog Vatikanskog Sabora, u Rječniku nema velikih promjena. Evo nekoliko izvadaka:

Pod JEDNAKOST SPOLOVA (upućeni smo na »Predrasudu o seksu«) čitamo: »Ova je jednakost potpuno utopijska, jer nema nikakve biološke osnovice i teži samo za ekonomskom i socijalnom nezavisnošću žene... Kršćanska moralka ne može nego osuditi moderni duh koji izjednačuje muškarca i ženu, jer taj isti iskrivljuje žensku osobu... Treba nastojati oko povratka žene k njezinom radinom miru, k miru koji je zdrav i vedar, k miru domaćinstva, daleko od briga, bitaka, borbe i groznice (traumatisam) koji su svojstveni muškoj aktivnosti«.

Pod SOCIJALIZACIJA čitamo: »Ista mora biti uspostavljena jedino iz realnih motiva ekonomske nužde, tj. kako bi se obranilo privatno vlasništvo, povećao broj zdravih privatnika i učinilo ljude ekonomski, politički i socijalno nezavisnima«.

PRELJUB žene je teži negoli preljub muža (posebno ako to ona čini s više muškaraca) jer može izazvati sterilizaciju, ako već nećemo govoriti o grjehu protiv naravi; on može prouzrokovati opasnost da nezakonito dijete dođe u obitelj«.

A.C.L.I. (katolička radnička akcija u Italiji)): »Samo ako se ne radi o velikoj nezgodi (incommodum), članstvo u katoličkoj akciji je prava obligacija u savjesti za katoličkog radnika, svjesna svoje odgovornosti posebno u aktuelnim borbama... Na Crkvu spada da nadgleda i upravlja akcijom profesionalnih organizacija«.

PSIHOANALIZA. »Uzevši u obzir malu efikasnost i opasnosti psihoanalitičke metode (Freuedove naravno!), vrlo se teško može ekskuzirati od teškoga grijeha onaj koji ju je prihvatio i podložio joj se svjesno i slobodno«. Članak o Psihoanalizi je napisao kardinal Felici.

Ovaj Rječnik katoličke moralke obrađuje sav moralni materijal: upotrebu duhana, kreposti policajca, opasnost telefona i televizije, medicinu, Kuriju i slično. Auktori su htjeli sastavit jedan praktičan Rječnik. Smione propozicije Ivana XXIII, piše u uvodu Palazzini, izmjerene su i izvagnute u aktima Pavla VI. I vrlo su rijetka, nastavlja isti, djela koja bi bitno doprinijela zdravoj obnovi katoličke moralke.

Jedan francuski kritičar, inače vrlo dobri poznavalac katoličke moralne problematike, kaže o ovom Rječniku:

Prenatrpan seksualitetom ovaj Rječnik katoličke moralke je stvarna korabljica predrasuda i taboua, jedan represioni manual. Šutnja o nekim važnim stvarima definira dobro duh samoga Rječnika. Uzalud ćeš na pr- tražiti članke o »otkupljenju«, o »spasenju«, dakle o istinama na kojima suvremeni katolik bazira svoje moralno vladanje.

I. V.

PITANJE RJEČNIKA

(Prije i poslije Sabora)

1. Prije smo davali dobar primjer	1. Sada dajemo svjedočanstvo
2. Prije bijaše apostolat	2. Sad pastoral zajednice
3. Prije smo recitirali molitve	3. Sad komunitarne molitve
4. Prije smo slušali	4. Sada dijalogiziramo
5. Prije smo slušali Misu	5. Sad participiramo na prijat. gozbi
6. Prije smo govorili Kanon	6. Sad su Anafore
7. Prije generalni nacrti	7. Sada strukture
8. Prije aspekti	8. Sada projekcije
9. Prije Zadnje stvari	9. Sada Eshatologija
10. Prije Evanđelje	10. Sada Riječ Božja
11. Prije se zapovijedalo	11. Sad se služi
12. Prije njegova peuzv. Biskup	12. Sada Pastir
13. Prije heretici	13. Sada odijeljena braća
14. Prije Novi Svijet	14. Sada Treći Svijet
15. Prije smo imali mišljenje	15. Sada doživlj. iskustvo
16. Prije smo bili siromasi	16. Sad smo pod razvojem
17. Prije Poslanica i Evanđelje	17. Sada Liturgija Riječi
18. Prije Propovjedaonica	18. Sada Ambon
19. Prije smo težili za svećeništvom	19. Sada za lajikatom
20. Prije Misa trajala pola sata	20. Sada traje sat i pô

Ovaj Mali »Rječnik« mogao se dobiti za vrijeme Euharist. Kongresa u Bogoti prošle godine. Dobro je i ovo pročitati. I razmisliti!

Dr. S. B.

JEDNA SVEĆENIČKA PRIČA
**(Zašto nas vole? Koga vole?
Poluljudi ili nadljudi?)**

Dogodilo se to proljetos (g. 1968.), u ožujku.

Došao sam jedne nedjelje u državnu bolnicu, da pohodim jednog bolesnog svećnika iz pastve. Star je već: ima mu preko sedamdeset. Pa mu se zanesvijestilo, na stepenicama pred crkvom: pao, udario glavom o pločnik i dobio, težak, potres mozga. Lebdio je nekoliko dana između smrti i života. Gubio se. Buncao. Ali tada mu je već bilo malo bolje.

Prenatrpan seksualitetom ovaj Rječnik katoličke moralke je stvarna korabljica predrasuda i taboua, jedan represioni manual. Šutnja o nekim važnim stvarima definira dobro duh samoga Rječnika. Uzalud ćeš na pr. tražiti članke o »otkupljenju«, o »spasenju«, dakle o istinama na kojima suvremeni katolik bazira svoje moralno vladanje.

I. V.

PITANJE RJEČNIKA

(Prije i poslije Sabora)

1. Prije smo davali dobar primjer	1. Sada dajemo svjedočanstvo
2. Prije bijaše apostolat	2. Sad pastoral zajednice
3. Prije smo recitirali molitve	3. Sad komunitarne molitve
4. Prije smo slušali	4. Sada dijalogiziramo
5. Prije smo slušali Misu	5. Sad participiramo na prijat. gozbi
6. Prije smo govorili Kanon	6. Sad su Anafore
7. Prije generalni nacrti	7. Sada strukture
8. Prije aspekti	8. Sada projekcije
9. Prije Zadnje stvari	9. Sada Eshatologija
10. Prije Evanđelje	10. Sada Riječ Božja
11. Prije se zapovijedalo	11. Sad se služi
12. Prije njegova peuzv. Biskup	12. Sada Pastir
13. Prije heretici	13. Sada odijeljena braća
14. Prije Novi Svijet	14. Sada Treći Svijet
15. Prije smo imali mišljenje	15. Sada doživlj. iskustvo
16. Prije smo bili siromasi	16. Sad smo pod razvojem
17. Prije Poslanica i Evanđelje	17. Sada Liturgija Riječi
18. Prije Propovjedaonica	18. Sada Ambon
19. Prije smo težili za svećeništvom	19. Sada za lajikatom
20. Prije Misa trajala pola sata	20. Sada traje sat i pô

Ovaj Mali »Rječnik« mogao se dobiti za vrijeme Euharist. Kongresa u Bogoti prošle godine. Dobro je i ovo pročitati. I razmisliti!

Dr. S. B.

JEDNA SVEĆENIČKA PRIČA

(Zašto nas vole? Koga vole? Poluljudi ili nadljudi?)

Dogodilo se to proljetos (g. 1968.), u ožujku.

Došao sam jedne nedjelje u državnu bolnicu, da pohodim jednog bolesnog svećnika iz pastve. Star je već: ima mu preko sedamdeset. Pa mu se zanesvijestilo, na stepenicama pred crkvom: pao, udario glavom o pločnik i dobio, težak, potres mozga. Lebdio je nekoliko dana između smrti i života. Gubio se. Buncao. Ali tada mu je već bilo malo bolje.

Prenatrpan seksualitetom ovaj Rječnik katoličke moralke je stvarna korabljica predrasuda i taboua, jedan represioni manual. Šutnja o nekim važnim stvarima definira dobro duh samoga Rječnika. Uzalud ćeš na pr. tražiti članke o »otkupljenju«, o »spasenju«, dakle o istinama na kojima suvremeni katolik bazira svoje moralno vladanje.

I. V.

PITANJE RJEČNIKA

(Prije i poslije Sabora)

1. Prije smo davali dobar primjer	1. Sada dajemo svjedočanstvo
2. Prije bijaše apostolat	2. Sad pastoral zajednice
3. Prije smo recitirali molitve	3. Sad komunitarne molitve
4. Prije smo slušali	4. Sada dijalogiziramo
5. Prije smo slušali Misu	5. Sad participiramo na prijat. gozbi
6. Prije smo govorili Kanon	6. Sad su Anafore
7. Prije generalni nacrti	7. Sada strukture
8. Prije aspekti	8. Sada projekcije
9. Prije Zadnje stvari	9. Sada Eshatologija
10. Prije Evanđelje	10. Sada Riječ Božja
11. Prije se zapovijedalo	11. Sad se služi
12. Prije njegova peuzv. Biskup	12. Sada Pastir
13. Prije heretici	13. Sada odijeljena braća
14. Prije Novi Svijet	14. Sada Treći Svijet
15. Prije smo imali mišljenje	15. Sada doživlj. iskustvo
16. Prije smo bili siromasi	16. Sad smo pod razvojem
17. Prije Poslanica i Evanđelje	17. Sada Liturgija Riječi
18. Prije Propovjedaonica	18. Sada Ambon
19. Prije smo težili za svećeništvom	19. Sada za lajikatom
20. Prije Misa trajala pola sata	20. Sada traje sat i pô

Ovaj Mali »Rječnik« mogao se dobiti za vrijeme Euharist. Kongresa u Bogoti prošle godine. Dobro je i ovo pročitati. I razmisliti!

Dr. S. B.

JEDNA SVEĆENIČKA PRIČA
(Zašto nas vole? Koga vole? Poluljudi ili nadljudi?)

Dogodilo se to proljetos (g. 1968.), u ožujku.

Došao sam jedne nedjelje u državnu bolnicu, da pohodim jednog bolesnog svećnika iz pastve. Star je već: ima mu preko sedamdeset. Pa mu se zanesvijestilo, na stepenicama pred crkvom: pao, udario glavom o pločnik i dobio, težak, potres mozga. Lebdio je nekoliko dana između smrti i života. Gubio se. Buncao. Ali tada mu je već bilo malo bolje.

Začudio sam se, kad sam mu ušao u sobu. Bilo je vrijeme za posjete: nedjeljom popodne. U većoj sobi ležalo je nekoliko bolesnika: barem još četvorica. I on među njima. Uz postelju svakoga bolesnika stajao je ponetko od njegove rodbine ili prijatelja. Ali oko svećenikove postelje bilo ih je možda i desetak. I muškaraca. A žena još više. I otmjenih, starih, dama. I svi su ili držali u ruci ili bili već odložili darove. I gledali su njega s iskrenom sućuti i ljubavi. Vidjelo im se to na licu i u očima. Jedni su dolazili, drugi odlazili. I svećeničke je braće bilo među njima. A on je sjedio u postelji, onako ispijen i mršav, i svima im se blago smiješio i zahvaljivao. Mene su odmah propustili k njegovoj postelji. Puno je i meni zahvaljivao. A kad sam mu i ja potkučio svoje »naranče«, bilo mu je drago, ali se je i branio: ne zna, kuda će s tolikim bocama, voćem, slatkišima, kolačima. Puna mu je toga soba. Dijeli i šalje drugima bolesnicima.

Da iskreno kažem, iznenadio me taj prizor. Ugodno: to se zna. Starca-svećenika očito, eto, vole mnogi u gradu. A ovdje ga u bolnici, svi, štuju. I »paze« ga. I doktori, i medicinske sestre, i bolničari, i bolničarke, i drugi personal. A nijesu svi od njih praktični katolici. Neki, učinilo mi se, nijesu ni naše vjere. Ali njemu su svi dobri, i za njega se svi interesiraju. Još, kad sam ulazio u »odjeljenje«, jedan mi je bolničar, — nepoznat, to se zna, — rekao, da je »velečasni« dobro. A bolničarka me je, pri odlasku, ispratila sve do glavnih vrata. Kad sam joj zahvaljivao i pohvalio je, što je dobra s bolesnicima, upao mi je drugi bolničar u riječ: »Najbolje pazi popa!«

Toliko ga, eto, vole i paze. Svejedno, što je star. I svejedno, što je to svećenik, koji po ljudsku nikako ne može da bude »simpatija«. Inteligentan jest, u konverzaciji je otmjen i duhovit, ali »kavalir« nije nikako. Odavno se je već pogrbio pod bremenom godina. A na vanjštinu nije nikada puno ni pazio. Pomalo je i originalan. Pogubio je zube, ali proteze ne stavlja. Hoda gradom ne u modernom sako-u, nego u starinskom, svećeničkom kaputu, kakav su nekada svećenici nosili, ili u talaru: to, kadgod ide u crkvu ili na bolesnički, odnosno pastoralni pohod. Sve je na njemu već »veto« i izlizano. I šešir mu je odavna izgubio »fazonu«. Otkako mu je, već prije godina, majka umrla, samotuje; neće druge ženske posluge: ni sestarske. Sam sebi i kupuje, i kuha, i sprema. Smatraju ga, zbog toga, ženomrscem, »skrupulantom«, »čudakom«, kako tko.

A, eto, oko njega se našlo, kad se razbolio, toliko žena. Starih i mladih.

Zašto? Od sentimentalnosti? To svakako ne. Zašto ne idu k drugim starcima i bolesnicima? Iz osjećaja pijeteta? Svećenik im je i pastir. Sigurno.

Ali zar samo zato? Ne bih rekao? Ja sam u onaj čas bio uvjeren, — i sada sam, — da su sve te žene k njemu došle najviše kao njegove penitentkinje. Imponirao im je svojom pastoralnom revnošću i svojim ascetizmom. Nije im nimalo smetalo, što je »ženomrzac«, a ni što nije elegantno odjeven. Baš zato su ga voljele i cijenile. Pravi je svećenik. Svećenik, koji ozbiljno uzima svoje svećeništvo i svoju posvetu Bogu. I sve svoje staleške, svećeničke, dužnosti. Pobožan je. Revan je. Uči duše pravom putu Božjemu (Mat. 22, 16.; Mark. 12, 14.; Luk. 20, 21.). A, što je glavno, i sam njime ide. I ondje, gdje je on svima nama, — a svećeniku osobito,

— najteži. Čist je. Neporočan je. I ostario je: »integer vitae scelerisque purus«. Dosljedan je kao propovjednik Evanđelja. Što traži od drugih, traži i od sebe.

A u tomu je veličina i kršćanina i svećenika. To je najveća žrtva Bogu. To znači biti »svjetiljka« (Mat. 5, 14. — 16.; Iv. 5 35.). Čovjek vjere. Čovjek od onoga svijeta. To znači pripadati k Božjoj aristokraciji duha. I, eto, ljudi su mu zahvalili na tome njegovu svijetlu i na tom njegovu primjeru. Pa radi njega i u njemu slave Oca s nebesa(Mat. 5, 16.).

»Ženomrsca« u njemu štuju. Njegovo svećeničko djevičanstvo. I on je jedan od onih, koji su se odrekli žene i ljubavi radi kraljevstva nebeskog (Mat. 19, 12.). Odrekao se je jedne žene, da sve žene, — i sve ljude, — može plemenito ljubiti i biti im svima, duhovni, otac.

Mi smo svećenici veliki i voljeni u očima vjernika najviše baš radi svoga celibata. Radi toga gledaju u nama »nadljude«. Radi toga nam, instiktivno, priznaju pravo i kvalifikaciju, da druge vodimo. Radi toga se u nas pouzdaju i poklanjaju nam povjerenje. Nema toga oženjenoga čovjeka, oko čije će se postelje ovako spontano okupiti toliki svijet. Kolege možda hoće, hoće možda i podložnici, hoće možda i kućni prijatelji. Ali neće muževi, žene i djeca, koji sa svećenikom nemaju ništa, osim što ga poznaju sa oltara i iz ispovjedaonice. Duhovno je rodbinstvo, eto, jače od onoga krvnoga.

Čitav sam onaj dan bio pod dojmom toga događaja. Bio je to za mene pravi »lumen«. I odmah sam ga povezao sa problemom celibata.

Je li nam celibat, po ljudsku, teret, jest. Ali nam je teret, kojim kupujemo jedan moralni auktoritet bez premca. I jednu mogućnost djelovanja na duše, koja se ne da ničim drugim kupiti. Postajemo, svojim celibatom, — dakako, ako ga uzimljemo ozbiljno, — dragi i Bogu i ljudima. Mnogi nas vole. Čisto i bestrasno. I nikada ne gubimo te njihove simpatije i ljubavi. Ni, kada više nijesmo ni mladi, ni lijepi, ni stasiti, ni naočiti. Ni kada se zgrbimo. Ni kada osijedimo i poružnimo. Ostajemo, s te strane, vječno mladi i vječno privlačivi.

Trebalo bi, da se u to zamisle svi kritičari svećeničkog celibata; osobito oni iz redova klera. Ne bi nam onda više govorili, kako smo bez žene »poluljudi«. Nijesmo »poluljudi«; baš smo po tome »nadljudi«. Ni po čemu nijesmo, baš kao ljudi, ni veći ni moćniji nego po svome svećeničkom djevičanstvu. Sva su nam srca otvorena. Grije nas pažnja i ljubav mnogih. Sami smo. I opet nijesmo sami. Imamo puno kuća, i braće, i sestara, i otaca, i matera, i sinova, i kćeri. Ispunja se na nama doslovce riječ Gospodinova: »I svaki, koji ostavi kuću ili braću ili sestre ili oca ili mater ili ženu ili sinove ili polja radi imena moga, primit će sto puta onoliko i dobit će život vječni!« (Mat. 19, 29.; Mark. 10, 29, 30.; Luk. 18, 29. 30.).

Uostalom, ovo je samo jedan primjer. Sto ovakvih mogao bih vam ispripovjedati. Jednako tipičnih. Jednako impresivnih. I ja, i svatko od svećenika, koji vole ljude i drže na cijeni svoj svećenički celibat!

Č.

JE LI II. VATIKANSKI SABOR ZATAJIO
(Apostolsko fraziranje ili apostolski rad)

Mnogo se puta čuje, i među klerom i među katoličkim lajikatom, — a osobito na zapadu i među ljudima od štampe, — kako je II. vatikanski sabor, sa svojom namjeravanom reformom Crkve, promašio, zatajio. Nije nam dao, što nam je obećavao: ono, što je suvremeni katolicizam od njega očekivao i tražio. Previše je ostao kod staroga; premalo je bio smion i radikalan u promjenama. A i u koliko ih je inaugurirao, — neke reforme, — ostao je s njima na pola puta. Sporo se provode. Koči ih »kurija«. U praksi ih onemogućuju konzervativni krugovi u episkopatu i kleru: svojom pasivnom rezistencijom. U stvari se je u Crkvi iza Sabora malo šta promijenilo. Konkretni su rezultati mršavi. I dalje zaostajemo za vremenom, za općim mentalitetom današnjega svijeta, za prilikama i potrebama. Treba nam, što prije, još jedan opći crkveni Sabor, koji će zahvatiti dublje i stvari u Crkvi temeljito i do kraja izmijeniti: »revolarizirati« sve vrijednosti u njoj. Moramo i mi, kao i svijet oko nas, postati revolucionarni. »Crkva u revoluciji«. Crkva naglih i neprestanih promjena.

Nijesmo toga mišljenja. Ovo sa revolucijom u Crkvi objektivno je prava blasfemija. Nije poslanje Crkve, da mijenja istinu Evanđelja, nego da je čuva: — u svim mijenama i nasuprot svim mijenama u svijetu. Inače smo u principu napustili nadnaravni i objavni karakter kršćanstva, a Krista degradirali do čovjeka, koji je i sam bio samo nesvijesni produkt evolucija i jedna od karika u njezinu beskonačnom lancu. Njegov auktoritativni nastup u Evanđelju i njegove pretenzije na božanstvo i na nepogrješivost, — na duhovno kraljevanje i suverenitet »u sve dane, do svršetka svijeta« (Mat. 28, 20.), — stvarno bi ispadale naivne i smiješne. A njegova Crkva ne bi bila od Boga poslana učiteljica svijeta, nego više njegova učenica ili, u najboljem slučaju, suučenica i suradnica. Njezinu hijerarhijsku konstituciju trebalo bi definitivno i u principu napustiti: valjalo bi je, — i njezinu vjeru i moral, — predati u ruke ljudima i njihovoj pameti, intuiciji, ocjeni, ukusu, eksperimentima. S takvim, očito ekstremnim, gledanjem na »neuspjeh« II. vatikanskog sabora nije uopće vrijedno ni ulaziti u ozbiljnu diskusiju. Ono, praktično, već leži izvan sfere vjerovanja i ortodoksije, s onu stranu granica crkvenosti i pozitivnog kršćanstva. To su krupne zablude, koje diraju i u same temelje vjere: to je modernizam u kulminaciji, u svojim zadnjim i najfatalnijim konsekvencijama; do kraja naturalističkima i do kraja racionalističkima. Ili će takve tendencije u Crkvi biti brzo prevladane, kao apsolutno nespojive sa tradicionalnim naučavanjem Crkve od početka, ili će nas dovesti do novoga, otvorenoga, otpada, do »nove reformacije«, čega se mnogi pribojavaju. I znameniti njemački katolički mislilac i filozof Dietrich von Hildebrand, u svojoj najnovijoj knjizi: »Das trojanische Pferd in der Stadt Gottes« (»Trojanski konj u Gradu Božjemu), sa značajnim dodatkom: »Nova religija Teilhard-a de Chardin-a« (»Teilhard De Chardins Neue Religion«). Držanje Pape

i Svete stolice ne ostavlja, također, o tom nikakve sumnje: Rim postaje sve zabrinutiji, ali i sve odlučniji, i sve češće intervenira.

No ni kad se radi o, više dobronamjernoj, kritici Sabora, o pritužbama i jadanjima onih »nestrpljivih« među nama, koji rezultate Sabora uzimlju u njihovoj autentičnoj i lojalnoj interpretaciji i priznaju im punu vrijednost, ali se ljute, što ih svi previše polagano i mlitavo provodimo, nama se ona ne čini opravdana. Barem, u koliko se upravlja na adresu hijerarhije, episkopata, »kurije«.

Lojalni prema Saboru i Crkvi, po našemu mišljenju, nijesu ni jedni ni drugi. Toliko smo, svi, u doba Sabora naglašavali, da on nije dogmatički sabor i da to ne treba ni da bude, — Crkva nema šta da mijenja u svome vjerovanju i nauci; — bit će to, govorili smo, sabor pastoralnih reformi, organizacijske adaptacije vremenu i prilikama; a sada se, iza Sabora, najedamput, interes i polemika prenose na dogmatičko područje, i mnogi bi htjeli da mijenjaju koncept Crkve: ulogu popinstva u njoj, njezinu auktoritativno-hijerarhijsku strukturu, pojam dogme i magisterija, sakramentalnu disciplinu, seksualni i bračni moral, smisao i sistem kršćanske duhovnosti, pa i samu ideju nadsvijeta i prekogrobnog života u kršćanstvu. A sve to, tobože, u ime toga, »nedogmatičkog«, koncila. I toliko smo svi isticali, da Sabor mora dati Crkvi, ozbiljne i trijezne, smjernice za njezin pastoralni i organizacijski rad u budućnosti, okvire i nacrte za obnovu i reformu, koja će se onda, na tom osnovu dalje provoditi; sustavno, ali, razumije se, i razborito, odgovorno, s puno opreza, bez naglosti i eksperimentiranja; a sada nam najedamput nije to dosta: htjeli bismo da pred sobom već kao sutra ugledamo na pladnju, gotovu, tu, historijsku i sekularnu, adaptaciju Crkve. Definitivno; u svim pojedinostima. Nećemo da čekamo; nećemo da mislimo; nećemo da tražimo.

Tko kaže, da Crkva, na Saboru i iza Sabora, nije otvorila vrata reformama? Širom ih je otvorila. Ali razrobito i prosvijetljeno.

Kako je samo širokogrudno lansirana liturgijska reforma! Nitko ne bi, prije Sabora, povjerovao, da ćemo, samo za tri, četiri godine, doživjeti totalan liturgijski zaokret prema skupnoj i pučkoj liturgiji na narodnom jeziku: zaokret od čitavih 180 stupnjeva, a na račun milenijske dotadašnje liturgijske prakse, pa donekle i teorije. I uz riziko mnogih i teških zloraba. Zloraba, na koje, dakako, mjerodavni krugovi reagiraju. Moraju reagirati. U interesu svetosti same liturgije. Na ulicu su već stali, u Americi, iznositi misu, i davati joj socijalno-revolucionarnu funkciju, mjesto one okupiteljske i žrtvene, koju joj je dao Krist.

S koliko se forsiranja i ekspeditivnosti radi na kodifikaciji novoga Crkvenog zakonika! Revidirat će se toliki stoljetni i tisućljetni uzusi: organizacija župa, beneficijalno pravo, sistem biskupskih kurija, — pa i papinske kurije, — zabrane, cenzure, kazne, oprosna disciplina, posna praksa. Mnogošto šta se sa toga područja već i anticipira: unaprijed uvodi. I to sa žurbom, koja, u materiji od ovako epohalna značenja, naprosto iznenađuje. Brže se uopće ne može ni ići, osim da se prijeđe na metode površnosti, eksperimentiranja, pravne anarhije u Crkvi.

Koliko se, već danas, daje u Crkvi povjerenja svjetovnjacima, običnim vjernicima; koliko im se otvara novih radnih područja i djelokruga: sve do podnožja oltara; sve do krstionice, propovjedaonice i pričesnog kaleža! I kako ih se već poziva i u sakristije, i u crkvene kancelarije, i u dijecezanske komisije, i u katoličke redakcije, i na katoličke televizijske stanice, i u misije! Nudi im se i pruža neprispodobivo više i inicijative i prava, nego jučer i prekjučer. Samo, opet, ne preko, granica, koje nijesu povukli ljudi, nego ih je povukao Krist. Ne dotle, da se zaboravi na instituciju i vlast sv. Reda, da se ukloni bitna razlika između svećenika i svjetovnjaka, apostola i vjernika; da se i žena izvede na oltar.

Kako se je radikalno, iza Sabora, izmijenilo i pastoralno držanje Crkve u odnosu na druge religije i na ekumenistička nastojanja: svejedno, što se i tu radi o najdelikatnijim i najosjetljivijim problemima! Katolička Crkva preuzela je zapravo na tom polju u svoje ruke svu inicijativu i pokazala jednu širinu bez premca i bez presedana: ispred svih drugih i kršćanskih i nekršćanskih, konfesija. Sve se čini za zbližavanje i za sjedinjenje. Tkogod hoće da na tom polju radi i da se aktivira, odriješene su mu ruke: pružene su mu sve mogućnosti. No, dakako, ne bi Crkva bila Crkva, i ne bi Rim bio Rim, da uporedo s tim ne uzda krivu revnost i ekscese onih, koji bi, i mimo osnova i puteva Providnosti, i na račun nepromjenljive i božanske istine, htjeli, silom, sjedinjenje provesti; još danas i, neki od njih, napraviti od toga sebi ime i slavu.

I koliko se je, samo u ovih nekoliko pokoncilskig godina, učinilo za demokratizaciju Crkve! Koliko je u njoj potisnut klerikalizam i feudalna tradicija! Koliko je već uneseno novosti i u odnose između biskupa i klera! Koliko je, na primjer, prošireno, i u principu i u praksi, i učešće dušobrižnog svećenstva sa terena u usmjerivanju javnog i pastoralnog života dijeceza! U principu toliko, da se dalje uopće ne može ni poći, osim da Crkvu »parlamentariziramo« i pretvorimo je u svećeničku i narodnu republiku.

Pa novosti i reforme po sjemeništima! Pa novosti i reforme po redovima i samostanima!

Toliko je toga urađeno za samo tri, četiri godine, što su prošle od koncila. A da i ne govorimo o perspektivama, koje nam se na taj način otvaraju. Ne ide to minimalizirati. Tko hoće i tko je dobre volje, može danas u Crkvi i puno i slobodno raditi. Razumije se: trijezno i realno. Crkva mu to ne brani; ne brane mu to ni biskupi.

Nama se čini, da danas problem koncilske obnove uopće nije više u pravim mogućnostima, ni gore, u vrhovima, nego da je on prvotno u spremnosti na rad i na žrtve i dolje, na terenu. Valja raditi. I valja posavremenjivati, — ali još više intenvizirati, i supernaturalizirati, — apostolski i svećenički rad u službi Bogu i dušama. Svećenički i vjernički. I onda, kada to ide na naš osobni račun: i onda, kad to traži umor i žrtve, a ne donosi ni publiciteta ni slave.

Nažalost, mi se mnogi od toga izvlačimo. Pa se, instinktivno, opredjeljujemo za ono, što je lakše. Za »ideologiziranje«, za prigovore, za kritiku. Za deklamiranje o reformama više nego za njihovu provedbu. Za iznošenje i reklamiranje prijedloga i zahtjeva

više nego za tihu terensku službu i aktivnost. Apostolski fraziramo, mjesto da apostolski radimo. Prosipamo pamet, dociramo, populariziramo same sebe, ali sa što manje stvarnoga uloga i nažuljanih ruku.

Pun je danas katolički svijet koncilskih »revolucionara« i »reformatora«, bučnih i grlatih kritičara Crkve, ali od njih malo tko da dolazi u misije, malo tko da se odlučuje za elitan asketski život ili za duhovni stalež, malo tko da radi na bezimenim i sitnim poslovima pomoćne duhovne pastve, malo tko da spremno polazi svakamo, kamo ga pozovu, i radi, što mu narede ili šta od njega zažele. Publicitet su nam, populatrnost, sloboda preči i draži.

Možda bismo i mi svećenici učinili bolje, da manje kritiziramo nepokretnost Crkve, a da sami budemo pokretniji i inventivniji. Ondje, gdje nam to nitko ne brani; Ondje, kamo nas Sabor i Crkva zovu.

Eno, koliko nas Crkva, u saborskom dekretu o misijama (n. 38.), ali i u onom našem, o svećeničkoj službi (n. 10.), izrijekom moli i zaklinje, da joj pošaljemo poslenika na veilku žetvu Evanđelja u misijskim zemljama, — žetvu, koja će, i to brzo, odlučiti o kršćanskoj ili nekršćanskoj budućnosti svijeta od sutra, — a kako smo se mi svi na to lijepo ušutjeli, u svojim udobnim domaćim gnijezdima! Eno, koliko nam Crkva, — u dekretu o kršćanskom uzgoju, u dekretu o svećeničkoj službi, u dekretu o svojetovnjačkom apostolatu, — stavlja na srce i u dužnost katehizaciju omladine i rad među njom, a koliko kod nas još uvijek ima župa, koje su zapravo bez ikakve katehizacije! Eno, koliko se je na Saboru govorilo o potrebi i snazi svećeničkog siromaštva i koliko ga Sabor, — i u posebnoj, 17., točki Dekreta o svećeničkoj službi, — preporučuje, a koliko ih među nama i sanja i govori samo o autima i o putovanjima u inozemstvu! — I ne samo među nama! I u Italiji, i u Njemačkoj, koje su pune progresizma i kritike Crkve među svećenicima, otvoreno pišu po svećeničkim časopisima, kako se, i mladi svećenici jagme za unosnija, »idilična«, mjesta, bježe od težih pozicija, radničkih župa, nižega standarda, i prakticiraju konfor na veliko, te na to svode, velikim dijelom, i svećeničku oporbu protiv celibata (»Anzeiger für die katholische Geistlichkeit«, Freiburg i. B., g. 1968., br. 8.; članci. »Um den Zölibat«, od T. Kopp-a, i »Zölibatsdebatte im Wohlstandstreibhaus«, od H. Hubera). Eno, koliko Sabor, u dekretima o svećeničkoj službi (n. 20.) i o službi biskupa (n. 21., 28., 31.), a pogotovu, posve konkretno, u Motu proprio »Ecclesiae Sanctae«, n. 18. — 20., preporučuje, da se pastoralna mjesta popunjaju elastično, najzgodnijim silama, češćim mijenjanjem, a kako se i danas, većina od nas, uza teoretsku poviku na dosadašnji beneficijalni sistem, nerado povlači sa »pozicija«, koliko bude, i među mlađima, bune, kada valja ići na selo ili u »pustoš«, koliko se kombinira, taktizira, spekulira, kad se isprazni koja gradska župa!

I, na koncu, zar Sabor nije izrijekom, pred sve nas, postavio zahtjev, da se dijeceze i krajevi između sebe pastoralno ispomažu, pa i odstupanjem ili pozajmljivanjem svećenika (Dekret o svećeničkoj službi n. 10.; Motu proprio »Ecclasiae Sanctae«, n. 1. — 5, a kod nas je još uvijek u senjsko-modruškoj biskupiji od 70 župa polovina, prazno, a da još nitko nije poduzeo kakve koletktivne

akcije, da se ti naši, i inače opustošeni i u ratu depopulizirani krajeva poprave: vjerski i nacionalno! »Dobrovoljaca« za Senj ni za Liku nema, ali za Njemačku i Ameriku ima ih, kolikogod hoćeš.

Budimo, i mi svećenici, iskreni i lojalni pred Bogom! Ne treba nama, još zadugo, trećega vatikanskog Sabora. Dosta nam je i drugi. Dovoljno nam i nudi mogućnosti i šansi. Sve je u tome, — kao, uostalom, i kod većine crkvenih sabora u prošlosti, — da se šanse iskoriste: da njihovi zaključci ne ostanu samo na papiru. Ako na čemu zapinje, na tome zapinje. A o tom odlučujemo — mi, svećenici. Svaki pojedinac od nas.

Mjesto da fraziramo o reformama, provodimo reforme! Provodimo ih prema intencijama i direktivama Crkve i Svete Stolice! Puno je to važnije, nego da se, značajno i sa malicioznim smiješkom, sašaptavamo i pripitujemo, kad će se već jednom i kod nas izdati djela Teilhard-a de Chardina ili »holandski katekizam«. I to u vrijeme, kada aukutori toga katekizma, — »u iskrenom nastojanju, da se vječne vjerske istine katolicizma približe modernom čovjeku njegovim rječnikom«, — javno deklariraju, da u njemu »ne mogu prihvatiti« izmjena, koje je od njih, auktoritativno, zatražila papinska kardinalska komisija. Nota bene: u doktrinalnim i moralnim pitanjima i iza kako su zaključci kardinalske komisije objelodanjeni u »Acta Apostolicae Sedis«: na svaki način sa znanjem i odobrenjem Papinim (»Glas koncila«, g. 1968., br. 25 - 26)!

II. vatikanski sabor potpuno je odgovorio svojoj namjeni. I u mnogočemu obnovio je već lice Crkve. Hoće li to učiniti do kraja, to ovisi samo o — nama!

KATOLIČKA I APOSTOLSKA

Nema dana a da u našoj katoličkoj štampi ne čitamo o tjeskobi katolika, dobrog dijela katolika zbog razvoja Crkve i svijeta općenito. Vrlo je zanimljivo čitati o izražajima nesigurnosti klasične misli koja se našla pred novom sebi revolucionarnom situacijom.

Sve do nedavno izgledalo je da je uloga Crkve i Vjerovanja u tome da kršćanima dade sigurnost duše, a kad tamo, sada se ova vruća atmosfera pretvorila u oluju. Razumljivo da su mnogi dekoncentrirani.

Jedan dio Crkve pokušava se staviti na novi teren, stvoriti nove zajednice, obnoviti svoju teologiju i t. d. Drugi opet spavaju.

Svima mora biti jasno da Crkva ne smije zaustaviti ovaj prijelaz na novo, da se ne smije povući a da se ne zaniječe: ona ima misiju navještanja Krista svemu svijetu, svima ljudima, inače nije apostolska. Izgleda da mnogi u ovoj točci, posebno među starijima, gube povjerenje i nadu, a izlaz iz ove situacije nalaze u povećanju svetosti. Ali što zapravo znači svetost? Pokušajmo produbsti ovaj pojam. Možda uskrsli kao Lazar, uspijemo podići kamen koji nas pritišće. Možda je bit svetosti današnjega kršćanina izražena u dvjema riječima Creda koje su dosta zanemarene: njegova je Crkva katolička, apostolska.

Katolička, t. j. sveopća. Ako ovom terminu ne dajemo restriktivnog značenja, onda on poprima vrlo bogatu koloraciju. U stvari ovaj termin znači: svaki čovjek, svaka ljudska vrijednost imaju biti primljeni u krilo Crkve; imaju biti priznati, cjenjeni. imaju sudjelovati na izgradnji Crkve u međusobnom poštovanju i ljubavi.

Treba dakle da svatko izvuče iz sebe, stvori u sebi onaj višak ljubavi, koji će učiniti da prima, prihvaća druge, pa i ateiste, s njihovim posebnostima. Neka se svaki od nas pita: Nisam li ja možda smetnja ovom međusobnom razumjevanju. Nema li u meni možda straha, mržnje, sitničavosti koji su u stanju blokirati drugima pristup Kristu? Strah da ne izgubim svoj duhovni konfort, nije li to možda jedini moj pokretač?

Apostolska. Krsit je odgovorio Ivanovim učenicima koji su ga pitali je li on Mesija: »Slijepi vide, hromi hodaju, siromašnima se navješta Evanđelje . . .«. Hoćemo li mi bacati kamenje na one koji se angažiraju na teškim terenima, u avanturu iznalaženja, traženja. Zašto ih smatrati oholima kad je to možda, i vrlo vjerojatno, žar njihova srca što se pokazuje. Bojmo se samo da naše nerazumijevanje ne bude za njih uzrok trpljenja, bojmo se da ih naša strogost ne dovede na rub prekida, beskorisnog prekida sa zajednicom: mi ćemo snositi dio odgovornosti.

Svaki je dakle od nas pozvan na posao ljubavi i razumijevanja. Jasno je posve da je onima koji su u svoje vrijeme igrali važne uloge u zajednici vrlo teško priznati da se kamen što su ga oni postavljali mora ugraditi u nove građevine, da je ljubav doprinos već premašen čim su ušli u navike i ne daju mjesta novim naprednim pothvatima.

Zašto se stoga bojati? Nije li Bog veći nego mi svi zajedno? Ne možemo li mi pripustiti da ima više stanova u Očevoj kući? Što riskira Crkva ako želi ostati vjerna svojoj dvostrukoj, katoličkoj i apostolskoj misiji? Hoćemo li se odmah prepasti ako vjetar počne puhati, rasvježiti, ili nam je vjera tako malena te se bojimo da Barka Očeva ne propadne u oluji . . . Ili zaboravljamo da se mreže ne bacaju s obale . . . ?

I. V.

DOPIS IZ ZADRA

Zadar, dne 30. siječnja 1969.

Poštovani uredniče!

U Vašem listu »Služba Božja« 1/1969. štampan je članak nepoznatog autora (J.) pod naslovom »Hora canonica« u kojem se vrlo neuvjerljivo brani propisana disciplina u crkvenim zavodima. Služi se primjerom »Hora legalis« prosvjetnih radnika u Mariboru. To se nikako ne može analogno primijeniti na mladež naših crkvenih zavoda, posebno ne na one u kojima žive i rade bogoslovi.

Mariborska »Hora legalis« rješava mladež ispod 16 godina vlastite odgovornosti za sebe i prebacuje istu na njihove roditelje ili odgojitelje. To je zapravo povlastica, a ne uskraćivanje.

Katolička, t. j. sveopća. Ako ovom terminu ne dajemo restriktivnog značenja, onda on poprima vrlo bogatu koloraciju. U stvari ovaj termin znači: svaki čovjek, svaka ljudska vrijednost imaju biti primljeni u krilo Crkve; imaju biti priznati, cjenjeni, imaju sudjelovati na izgradnji Crkve u međusobnom poštovanju i ljubavi.

Treba dakle da svatko izvuče iz sebe, stvori u sebi onaj višak ljubavi, koji će učiniti da prima, prihvaća druge, pa i ateiste, s njihovim posebnostima. Neka se svaki od nas pita: Nisam li ja možda smetnja ovom međusobnom razumjevanju. Nema li u meni možda straha, mržnje, sitničavosti koji su u stanju blokirati drugima pristup Kristu? Strah da ne izgubim svoj duhovni konfort, nije li to možda jedini moj pokretač?

Apostolska. Krsit je odgovorio Ivanovim učenicima koji su ga pitali je li on Mesija: »Slijepi vide, hromi hodaju, siromašnima se naviješta Evanđelje...«. Hoćemo li mi bacati kamenje na one koji se angažiraju na teškim terenima, u avanturu iznalaženja, traženja. Zašto ih smatrati oholima kad je to možda, i vrlo vjerojatno, žar njihova srca što se pokazuje. Bojmo se samo da naše nerazumijevanje ne bude za njih uzrok trpljenja, bojmo se da ih naša strogost ne dovede na rub prekida, beskorisnog prekida sa zajednicom: mi ćemo snositi dio odgovornosti.

Svaki je dakle od nas pozvan na posao ljubavi i razumijevanja. Jasno je posve da je onima koji su u svoje vrijeme igrali važne uloge u zajednici vrlo teško priznati da se kamen što su ga oni postavljali mora ugraditi u nove građevine, da je ljubav doprinos već premašen čim su ušli u navike i ne daju mjesta novim naprednim pothvatima.

Zašto se stoga bojati? Nije li Bog veći nego mi svi zajedno? Ne možemo li mi pripustiti da ima više stanova u Očevoj kući? Što riskira Crkva ako želi ostati vjerna svojoj dvostrukoj, katoličkoj i apostolskoj misiji? Hoćemo li se odmah prepasti, ako vjetar počne puhati, rasvježiti, ili nam je vjera tako malena te se bojimo da Barka Očeva ne propadne u oluji... Ili zaboravljamo da se mreže ne bacaju s obale...?

I. V.

DOPIS IZ ZADRA

Zadar, dne 30. siječnja 1969.

Poštovani uredniče!

U Vašem listu »Služba Božja« 1/1969. štampan je članak nepoznatog autora (J.) pod naslovom »Hora canonica« u kojem se vrlo neuvjerljivo brani propisana disciplina u crkvenim zavodima. Služi se primjerom »Hora legalis« prosvjetnih radnika u Mariboru. To se nikako ne može analogno primijeniti na mladež naših crkvenih zavoda, posebno ne na one u kojima žive i rade bogoslovi.

Mariborska »Hora legalis« rješava mladež ispod 16 godina vlastite odgovornosti za sebe i prebacuje istu na njihove roditelje ili odgojitelje. To je zapravo povlastica, a ne uskraćivanje.

U našim crkvenim zavodima ima samo jedno godište ispod 16 godina (I r. gimnazije). Svi su ostali iznad a neki daleko iznad 16 godina, završili služenje vojne obaveze. Ne mogu imati »povlastice«, da netko drugi snosi za njih odgovornost, da ne odu »u štetu« i da se s njima ne dogodi »pokvarit će se prije reda«.

Ovdje mala disgresija s pitanjem: Kada je to red da se pokvare?? !! Odrastao čovjek a to je svaki sjemeništarac iznad 16 godina i svaki bogoslov, pazi sam na sebe. Ima pravila, svaka ih skupina ljudi mora imati, jer postoje pravila i za stambene zgrade u kojima stanari nemaju ništa zajedničkoga, a tako ih još više moraju imati sjemeništa pa i ona najmoderniziranija.

Modernizaciju treba provesti. Prava specifično crkvena modernizacija studija jest temeljiti studij u prvom redu Svetog pisma iz vrela, prema istraživanjima Biblijskih instituta. Jednako tako valja pristupiti svakoj teološkoj disciplini ne pasivno primajući, što profesor predaje, nego istražujući iz nove i stare, domaće i strane literature, iz arhiva, iz događaja suvremenog života. Za takvi studij ne može biti dnevnog reda. On je neprekidan! Za njega treba prikladna prostorija — čitaonica — s vječnom šutnjom, u kojoj se može raditi cijeli dan i veliki dio noći. U toj prostoriji mora biti mnogo teološke literature domaće i strane: leksikoni, priručnici, revije i časopisi, manja djela kao doktorske disertacije domaćih i stranih doktora teologije. U toj prostoriji treba da radi netko od profesora ili sjemenišnih poglavara. Ne zato da kontrolira da li bogoslovi doista rade, nego da im bude pri ruci ako nešto trebaju pitati i konačno da bogoslovi vide konkretno, kako se temeljito studira.

Moderni studij teologije potpuno je uključen u tz. duhovni život. To nijesu dva različita, a pogotovo ne dva oprečna područja. Teološki studij daje građu za »razmatranja« i ostale molitve. Molitveni zanos — ljubav prema Isusu Kristu daje oduševljenje za studij. Ali tog jedinstva neće biti, ako se u sjemeništima provede smjernice Tridentinskog a ne II Vatikanskog sabora u pogledu duhovnog života. Bilo bi zanimljivo saznati da li je u svim sjemeništima provedeno sve što preporuča Uredba o svetom bogoslužju svim vjernicima? A ono napose za sjemeništa u točki 17. Liturgijski život u sjemeništima? Razmatra li se prema tekstu sutrašnje sv. mise? Sprema li se čitače sjemeništarce i bogoslove za lijepo, umjetničko i **doživljeno** čitanje na sjutrašnjoj sjemenišnoj svetoj misi? Kako je sa spremanjem za čitanje u nedjelju pred vjernicima?

Priznajem da je to vrlo naporan posao. Traži mnogo priprave i studija od samog duhovnog vođe. To je napornije nego spremanje »punkta« po nekom ili nekim priručnicima »receptima«. Ali bez takvog u pravom smislu moderniziranog rada, mladići će misliti da je modernizacija u neprekidnom gledanju televizijskih programa, slobodnom odlaženju na svaki film, bez prethodne priprave, čitanju šund literature. — Ta naučili su na »duhovni šund« u raznim razmatranjima i duhovnim štivima — pa nije čudo da za volju mode lako prelaze na ostale slične vrste štampanih stvari!

Nemojmo plakati nad činjenicom, što mladi u crkvenim zavodima poziže za modernizacijom, koja nije specifično crkvena. Potrudimo se radije da provedemo pravu kršćansku modernizaciju, neće biti mnogo vremena ni snage za onu drugu ne specijalno crkvenu nego opću, ali nemojmo pred njom bježati. Pođimo na vrela autentičnog kršćanstva, koje ne sapinje Zakon i zapovijedi — niti »horae canonicae« nego »caritas Christi urget nos.«

Uz poštovanje pozdravlja — Marija Grgić

NOVE KNJIGE

Dr Čedomil Čekada, **CRKVA, SVEĆENIŠTVO I SVEĆENICI.** II svezak. Cijena 7,50 ND. Narudžbe Biskupski Ordinarijat, Đakovo; ili Treći red, Obala M. Tita 1, Split; ili Isusovci, Palmotićeva 35, Zagreb; ili Župski ured Brštanica, Hercegovina.

BOŽIĆ NAŠA NADA i USKRS NAŠA RADOST od glasovitog pisca Lelatte-a. Prvi knjižica 2, a druga 3 ND. Narudžbe: Župski ured Brštanica, Hercegovina.

POZDRAV IZ RIMA. Hrvatsko narodno hodočašće, cijena 0,50 ND. Narudžbe: Župski ured, Brštanica, Hercegovina.

SVJETIONIK, župski list župe Bast — Baška Voda. Narudžbe: O. Anđelko Šimić. župnik, BAŠKA VODA.

Kod HK DRUŠTVA SV. ĆIRILA I METODA, Zagreb, Trg. Kr. Tomislava 21. mogu se dobiti nove knjige:

Jordan Kuničić: **LJUBAV U SLUŽBI ŽIVOTA,** Zagreb 1969. Cijena 8 ND.

Mirko Validžić: **SRCE NAJVEĆE MAJKE.** Cijena ND 2,50.

Georges Bernanos: **DNEVNIK JEDNOG SEOSKOG ŽUPNIKA.** S francuskog preveo Svevlad Slamnig. Cijena 15 ND.

Ante Jakšić: **NEUGASIVI PLAMEN.** Zagreb 1969. Cijena 15 N Dinara.